

จริยธรรมในวิชาชีพครู-อาจารย์

โดย

รองศาสตราจารย์ดร.สุภัทร ปัญญาทิพย์
ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

จริยธรรมวิชาชีพครูอาจารย์

รองศาสตราจารย์.ดร.สุภัทร นาคูยาทิพย์

ความนำ:

จริยธรรมและปัญหาทางจริยธรรม เป็นประเด็นที่มีการกล่าวถึงและนำมาอภิปรายกัน อยู่เสมอในทุกวงการของวิชาชีพ ทั้งที่เป็นหัวข้อในวิชาชีพหลัก และวิชาชีพรอง เป็นทางการและ ไม่เป็นทางการ ซึ่งหน่วยงานของรัฐและเอกชน องค์กรต่าง ๆ ภายในสังคมได้ให้ความสนใจ และมองเห็นความจำเป็นอย่างรีบด่วนที่จะต้องแก้ปัญหาจริยธรรมของสังคม และของวิชาชีพแต่ละ วิชาชีพ

จริยธรรมโดยความหมายของคำศัพท์เฉพาะคำว่า จริย+ธรรมถือได้ว่า เป็นเรื่อง ของความประพฤติฝ่ายดี ฝ่ายถูกต้องที่น่ายกย่องชื่นชม และยอมรับกันว่า เป็นสิ่งที่ควรหรือเหมาะสม ینگต่อการประพฤติตามหรือน้อมนำมาสู่การปฏิบัติของตนเอง ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ศึกษาและ คิดพิจารณาจนตัดสินใจว่า สิ่งนี้ สิ่งนั้นควรทำตามหรือไม่ ประกอบขึ้นจากการกระทำตามสัญชาต ญาณอย่างหนึ่ง และการกระทำที่ประกอบด้วยเหตุผลอีกส่วนหนึ่ง เช่น การกระทำตามอารมณ์ของ กลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง หรือคนใดคนหนึ่งเห็นว่าตนหรือกลุ่มคนมีอำนาจ เพื่อผลประโยชน์ตามที่วางแผน กระทำกันไว้ แม้จะให้ผลดีสามารถประสบผลสำเร็จ และผู้คนรู้สึกพอใจในความสำเร็จที่เกิดขึ้น โดยกลุ่มที่ยึดถือผลประโยชน์เป็นผลกระทำของตน แต่เมื่ออนาคตกรรมดังกล่าว มาพิจารณาผลดี และผลเสียในระยะสั้นและระยะยาวรวมกันแล้ว ถือได้ว่าการตัดสินใจด้วยอารมณ์หรือความรู้สึก ย่อมบกพร่อง และผิดพลาดได้เหมือนกันเมื่อมีผู้ยอมความชอบธรรมหลักการมาประท้วงและคัดค้านด้วยเหตุผลทางกฎหมาย และค่านิยมจริยธรรมอันดี เพื่อความสามัคคีในการบริหารงานในด้าน ภายหลังอย่างมั่นคงต่อไปก็ย่อมสามารถยืนยันคำทางจริยธรรมที่แสดงถึงการประพฤติปฏิบัติดีแน่นอน พระธรรมปิฎก¹ มองประเด็นจริยธรรมว่า จริยธรรมนี้มีอยู่อย่างน้อย 2 แบบ คือ แบบหนึ่งกำหนดเอา ประโยชน์ที่พึงได้เป็นหลัก อีกแบบหนึ่งเอาคุณ จริยหรือหลักการเป็นหลักและประโยชน์นิยมเป็นรอง ส่วนพระพุทธศาสนาถือว่า จริยธรรมต้องดี จริยธรรมของสังคม ต้องสอดคล้องกับสังคมด้วย

เพราะเมื่อมีปัญหาเรื่องความจริงหรือสัจธรรมเข้ามา มักจะเป็นการพิจารณาถึงความจริงอย่างหนึ่ง และการตัดสินใจเลือกกระทำของมนุษย์ว่า กระทำอย่างไรอย่างหนึ่ง ซึ่งบางทีเราก็ต้องเลือกเอาในแง่ได้มากเสียหน่อย แต่ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาได้ยึดถือเจตนาเป็นเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาปัญหาจริยธรรม โดยยึดความจริงเป็นหลัก ตัวความจริงว่าเป็นอย่างไร เช่น ความจริงคือ สิ่งมีชีวิตทุกสิ่งรักชีวิตของตน ทุกชีวิตต้องการอยู่รอด ไม่ต้องให้ใครมาทำลาย หรือสร้างความเดือดร้อน นี่คือหลักการหรือหลักกลาง ๆ ว่า เมื่อใดมีการทำลายชีวิตเกิดขึ้นก็เป็นบาปอกุศล แต่ถ้ามีเหตุผลอื่นประกอบขึ้นมาในลักษณะที่ว่าจะก่อให้เกิดปัญหาแก่ตัวเจ้าของชีวิตหรือความทุกข์ทรมานแก่ผู้เป็นพ่อแม่ ทั้งที่จริงแล้วเราก็ไม่รู้ใจของเจ้าของชีวิตว่า อยากจะอยู่หรือไม่ ในแง่นี้ ก็ถือได้เรามีเจตนาดีตามกฎหมาย

มีผู้ที่ห่วงใยปัญหาจริยธรรมที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองของเราขณะนี้เป็นอย่างมาก นักวิชาการและบุคคลต่าง ๆ หลายท่านต่างเน้นความสำคัญของการศึกษาว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่น่าจะมีส่วนแก้ไขปัญหายจริยธรรมในสังคมได้ และเมื่อพูดถึงเรื่องการศึกษาแล้ว ก็ต้องพูดถึงบุคคลสำคัญที่หน้าที่สอนคือ ครู-อาจารย์นั่นเอง พุทธศาสนิกชนให้ความสำคัญว่าการศึกษาคือการอุปถัมภ์ปัจจุบันให้เกินเพียงความรู้หนังสือ และอาชีพนั้น ไม่ทำให้ผู้สอนเป็นครู ที่แท้จริงได้ เรามาคำนี้ถึงความ เป็นครูที่แท้จริงกันเถิด ควรจัดการศึกษาหรือปฏิบัติให้เป็นการศึกษาที่แท้จริง ไม่ใช่ว่าการศึกษาที่จบแล้ว ทำให้คนเห็นแก่ตัว เห็นแต่ประโยชน์ส่วนกลุ่มส่วนตน อันเป็นต้นเหตุและวิกฤตการณ์ทั้งหลาย หรือศึกษาแล้วยังออกไปทำอาชญากรรม เสพยา หรือมีพฤติกรรมเป็นคนพาลสร้างปัญหาให้แก่สังคมอย่างต่อเนื่อง จากอุบาสกที่เป็นสุภาพบุรุษ สุภาพสตรี จะเห็นได้ว่าคนจากจริยธรรมและศีลธรรมอยู่แถวพวกที่มีพฤติกรรมดีรอบรู้บังหลวง เป็นพวกมีการศึกษาสูง ๆ นี่ทั้งนั้น จะตั้งองค์การ บ.บ.บ. หรือกองควบคุมควบคุมประพฤติชั่ว-ผิดของคนในวงการราชการ ก็ไม่สามารถปราบปรามได้ เพราะฉะนั้นในพระพุทธศาสนา¹⁻³ เจตนาแห่งศีลสมาธิ คือ เจตนาดีที่ประกอบขึ้นในขณะที่ก่อนทำ ขณะกำลังทำและภายหลังการกระทำ นี่จะเป็นตัวตัดสินว่าถ้า ถ้าผิด จะผิดมากหรือน้อย ซึ่งโยงไปถึงการพิจารณาด้วยปัญญาว่า จะเลือกเอาแค่ไหน แต่ต้องยอมรับความจริงก่อนว่า การทำชีวิตให้ดีเสียไป เป็นบาปอกุศลอยู่แน่นอน

แต่ในฐานะมนุษย์เราที่อยู่ในโลกนี้ เราอาจจำเป็นต้องเลือก จึงมีการนิยามมาในการดำเนินชีวิต ซึ่งเราจะต้องเลือกว่า จะกระทำอย่างไรหนายาได้เหตุผลอย่างไร การเลือกที่ดีที่สุดคือ การเลือกที่ประกอบด้วยเจตนาที่มีปัญญาความรู้ความเข้าใจ มองเห็นเหตุผลดีมากที่สุด โดยไม่หวั่นเกรงตนเอง และผู้เกี่ยวข้อง แล้วตัดสินใจตามเหตุผลที่ดีที่สุดและเจตนาที่ดีบริสุทธิ์ที่สุด²

วิทย์ วิศทเวทย์⁴ (2521: 16) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยว่า "สภาพสังคมไทยปัจจุบันนี้มีปัญหาด้านจริยธรรม จะเห็นได้จากการที่ผู้คนกระทำอาชญากรรม เห็นแก่ตัวและหันเหออกจากประเพณีกันมากขึ้น สิ่งเหล่านี้มีมากเท่าใดก็ถือว่าจริยธรรมเสื่อมลงมากเท่านั้น" เรื่องนี้ วิทย์ วิศทเวทย์ (2522) ยังได้วิเคราะห์ลึกลงไปว่า ปัญหาศีลธรรมในเมืองไทยประกอบด้วยปัญหา 3 ประการดังกล่าวข้างต้นโดยอธิบายว่า

1. การที่คนมักกล่าวว่า ศีลธรรมเสื่อมลง เนื่องจากในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนใจ การติดยาเสพติด การพนัน การข่มขืน การทุจริตในวงราชการ และคดีฆาตกรรม อาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ อันมีสาเหตุซับซ้อนมาก การมองปัญหาหนึ่งปัญหาใดเพียงผิวเผิน ย่อมไม่สามารถเข้าถึงแก่นแท้ของความจริงได้ ทั้งนี้เป็นเรื่องของนักพฤติกรรมศาสตร์ ที่ต้องมีส่วนเข้ามาวิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริงในที่สุด เพราะถ้าปัญหาใดถูกแก้ไขไม่ได้ เช่นความยากจน ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และการปล่อยปละละเลยทางกฎหมายและธรรมาภิบาล สิ่งดีทั้งหลาย ก็ยิ่งไม่ถือได้ว่า แก้ได้ทุกอย่างในขณะเดีย กัน

2. เมื่อเรามาปนกันโดยไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตามโอกาสและหน้าที่ของเรา ว่า เดียวนี้ศีลธรรมเสื่อมลง เรามักจะนึกถึงกรอบปฏิบัติบางอย่างที่คนเรากระทำต่อกัน ดังเช่น การเอารัดเอาเปรียบ การอาฆาตจองเวร การฉ้อโกง การฉ้อราษฎร์บังหลวง การไม่เห็นแก่ส่วนรวมนั้นคือโดยสรุป คนเห็นแก่ตัวมากเกินไป ศีลธรรมและจริยธรรมในตัวคนเราก็เสื่อมลงมากเท่านั้น

3. เมื่อกล่าวกันว่า ศิลธรรมและจริยธรรมเสื่อม สิ่งที่อยู่ภายในใจเราคือ ปรากฏการณ์ที่ว่า ปัจจุบันผู้คนไม่ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีอยู่อย่างมั่นคง เช่น คนไทยมีเสรีภาพ สร้างความสัมพันธ์ทางเพศมากขึ้น การแต่งตัวของสตรีเปิดเผยมากขึ้น การประพฤติปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมของตะวันตกมากขึ้น เด็ก ๆ เชื้อฟุ้งงูไหญ่ปล่อยลง และอื่น ๆ อีกมาก⁴

อานวย ทะพินต์แก และชยันต์ วรธนะภูติ⁵ (2522) ได้ชี้ประเด็นของความเสื่อมในเชิงจริยธรรมของสังคมไทยว่า ค่านิยมทางจริยธรรมในฐานะเป็นแบบแผนของความประพฤติดีงาม ของสังคมส่วนใหญ่มิได้เสื่อมลงดังที่มีผู้เข้าใจกัน แต่ความสากนด้านจริยธรรม และความประพฤติต่างหากที่เสื่อมหรือแตกต่างไปจากค่านิยมดังกล่าว ฉะนั้นในการพิจารณาสาเหตุของปัญหาจึงเป็นการหาสาเหตุของความเสื่อมของความสากนด้านจริยธรรม และความประพฤติ

ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กับความคิดเห็นที่กล่าวมาข้างต้น นวลเพ็ญ วิเชียรโรติ และวิระยุทธ วิเชียรโรติ⁶ (2520:1) ได้เคยหาข้อสังเกต และบทสรุปสภาพสังคมไทยไว้ครั้งหนึ่งว่า "สังคมไทยปัจจุบันอยู่ในสภาพที่เสื่อมจากศีลธรรมและคุณธรรมที่สังคมเดิมนิยมว่าดีงาม อาการที่แสดงออกมาของความเสื่อมนี้คือ การไม่ยึดถือคุณธรรมหรือจริยธรรมที่เคยประพฤติปฏิบัติกันมา เช่น ความซื่อสัตย์ กลับคดโกง เห็นแก่ได้คิดถึงแต่ประโยชน์ตนเอง ชอบเอาเปรียบผู้อื่น ไม่ละอายต่อพฤติกรรมโดยประโยชน์ กล่าวหาสิ่งที่ผิดศีลธรรม ว่าไม่จริงเมตตาต่อกัน เห็นเงินสำคัญกว่าไม่จริง:

ศิริเอก กุลศิริสวัสดิ์⁷ (2522) มองปัญหาจริยธรรมที่ค่อนข้างจะแตกต่างไปจากท่านอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วโดยได้มองปัญหาและรายละเอียดของจุดยืนทางจริยธรรมในสังคมไทยว่า จริยธรรมของสังคมไทยปัจจุบันไม่มีจุดยืนที่แน่นอน ความคิดของคนรุ่นใหม่นี้จึงแตกต่างกันไปโดยอธิบายแยกแยะยกตัวอย่างประกอบว่า

1. คนที่มีความมั่นใจในหลักดี-ชั่ว โดยนึกคิดเอาเองแล้วเห็นว่า ไม่ต้องถือศาสนาอะไรก็ได้
2. คนที่มีความสุขทางวัตถุ มีปัจจัยพื้นฐาน มียศ มีอำนาจวาสนาในระบบสังคม บริโภคนิยมแล้ว ย่อมห่างศาสนามากขึ้น
3. คนสมัยปัจจุบัน จะนับถือศาสนาหรือไม่ขึ้นอยู่กับเรื่องด้วยการศึกษา แต่ขอคิดดูก่อนว่า จะถือได้มากน้อยเพียงใด
4. ทั้งนี้โดยที่สังคมมนุษย์มีหลายศาสนา หลายคตินิยม หลายแนวทางเดินสายลับชีวิต เพราะฉะนั้นจะถืออะไรก็ได้ที่ถูกต้องกับค่านิยมของตน จึงมีลักษณะบนเบกันไปหมด

และนักคิดอีกท่านหนึ่งที่มีความคิดเห็นในเรื่องนี้แตกต่างไปจากนักวิชาการอื่น ๆ

ได้แก่ บรูซ ช่างขวัญอิน⁸ (2522: 18) ที่กล่าวว่า จริยธรรมในสมัยโบราณไม่ได้ดีไปกว่าปัจจุบัน แต่ที่ตั้งสมมุติฐานว่า จริยธรรมในสมัยปัจจุบันถึงจุดวิกฤติการณ์ก็เพราะสังคมมีลักษณะที่ซับซ้อนขึ้น ในขณะที่ผู้ที่มีหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมทางจริยธรรม และศีลธรรมไม่ว่าจะเป็นนักปรัชญาการศึกษา นักการศึกษา หรือนักกฎหมาย ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงสัจธรรม และมาตรการทางจริยธรรมให้ทันสมัยกับสังคมที่เจริญขึ้น มองโลกแบบแคบในวงการของตน

สมทรง บุญฤทธิ์⁹ (2523) ได้ชี้แจงถึง ปัญหาศีลธรรมของครูอาจารย์ว่า แม้วิชาศีลธรรมนี้จำเป็นแก่ชีวิตคนเราทุกคน แต่ปัญหาคือ เราจะนำศีลธรรม มาเป็นเครื่องมือหรือกลไกแก้ปัญหาวิกฤติการณ์ความเสื่อมได้อย่างไร ท่านเป็นอย่างไร การแก้ปัญหาต้องหันมาแก้ปัญหาภายในตัวเอง นั่นคือ ความเห็นผิดของจิตใจ เพราะจิตใจเป็นฝ่ายนำทาง ทุกสิ่งสำเร็จด้วยจิตใจ ดังนั้นการแก้ปัญหาศีลธรรมในโรงเรียนและสังคม เช่น ปัญหาคอร์รัปชัน ความอดอยาก ใจธรรมยทุกมุม ยาเสพติด การทำลายป่า ทำลายสิ่งแวดล้อม และความเห็นแก่ตัว แก่พวกกลุ่ม แก่ประโยชน์ส่วนตัว เป็นต้น เหล่านี้ ย่อมอาศัยการศึกษา และอบรมให้ทุกคนรู้จักควบคุม และทำลายความเห็นแก่ตัวโดยให้ทุกคนมีจิตมุ่งไปยังส่วนรวมคือ สังคมเป็นหลัก

นอกจากนี้ สมทรง บุญฤทธิ์ยังได้อภิปรายเรื่องนี้ว่า ครู-อาจารย์สอนศีลธรรม-จริยธรรมหรือจริยศึกษา ควรทำความเข้าใจเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการสอนจริยศึกษาว่าอยู่ที่การปฏิบัติ (practical aim) เพื่อที่จะสร้างและฝึกฝนให้ทุกคนเข้าใจ หลักการที่เป็นสัจธรรม และกิจกรรมเสริมสร้างอุปนิสัยที่ดีงามของนักเรียน โดยครู-อาจารย์เองมีความเข้าใจดี และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยทั้งหลาย ใครก็อยากมีอำนาจ อยากมีชื่อเสียง และอยากรวย เพราะสังคมหล่อหลอมมาให้เขาเป็นเช่นนั้น ผลของการปลูกความอยากเช่นนี้ ทำให้คนเพิ่มตัณหา มีความทุกข์ ไม่รู้จักพอ ซึ่งไม่ดีเลย ทำไมไม่สอนให้เขารู้จักพอ ไม่อยากใหญ่ ไม่อยากรวย และไม่อยากดัง เพราะการทำเช่นนี้ จะทำให้เขามีความสุข มีความสบายใจจะทำให้สังคมสงบสุข ไม่วุ่นวาย การคิดเช่นนี้ ไม่ตรงกับระบบค่านิยมของสังคม ดังนั้นจึงน่าที่ชื่อว่า ทวนกระแส

และทำไมจึงพัฒนาประเทศ โดยเน้นพัฒนาคน ทำให้คนมีคุณภาพมากขึ้น และคนก็มีคุณภาพขึ้นจริงตามแผนการพัฒนา แต่อบายมุขอาชญากรรม ภาวะแวดล้อมเป็นพิษ การฉ้อราษฎร์บังหลวงจึงยิ่งมีมากขึ้น คําตอบสำคัญอย่างหนึ่งก็คือ คนมีคุณภาพจริงแต่ขาดคุณธรรม ในที่มีคุณภาพแต่ไร้คุณธรรมนั้น ทำให้เกิดปัญหามากกว่าการพัฒนาก้าวหน้าเป็นโทษมากกว่าเป็นคุณ สังคมที่มีคุณภาพแต่ไร้คุณธรรมนั้นน่าเสียดาย ผู้สังคมที่คนไม่มีคุณภาพแต่มีคุณธรรมไม่ได้ หากมีอันตรายก็จะเบาบางกว่า¹⁰

ซึ่งภายใต้วิกฤตการณ์ที่สังคมไทยกำลังประสบอยู่นขณะนี้ ทุกองค์การการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้พยายามประชุมสัมมนา เสนอแนวทางแก้ไขปัญา ศีลธรรม จริยธรรมด้วยแนวทางที่หลากหลายโดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัย และระดับโรงเรียนกรมโดยฝึกหัดครู, ครูสภา หรือแม้โรงเรียนนายอำเภอ ฯลฯ ทุกองค์การภายในประเทศต่างห่วงใยค่านิยมและความประพฤติของคนไทยทุกวัย ซึ่งแนวทางแก้ไข ก็ยังไม่มีข้อยุติในระดับกระทรวงหรือในระดับประเทศ ที่จะนำไปเป็นนโยบายเชิงปฏิบัติในการพัฒนาจริยธรรมของประเทศหรือระดับชาติ และโดยเฉพาะเรา

อยู่ในสมัยที่สังคมทุกชาติต้องใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองซึ่งถือกันว่า ความสำเร็จจะกลายเป็นกรอบของการดำเนินชีวิต และคุณค่าที่เกิดจากเหตุผล เฉพาะหน้า ทุกชีวิตจึงตื่นรนเพื่อครอบงำหรือหาทางรอดของชีวิตโดยไม่มีเวลามาตรวจสอบความ สานึกในด้านคุณธรรมหรือน้ำใจ ทั้งเป็นสิ่งที่ห้ามมาทำให้เกิดไม่ได้ พุทธธรรม กับวิทยาการ และ เทคโนโลยีจึงมีจุดบรรจบที่การศึกษาธรรมชาติ และเข้าใจคุณธรรมชาติ¹¹

อย่างไรก็ดี ไม่เพียงแต่ประเทศไทยเท่านั้นที่ประสบปัญหาจริยธรรมอยู่ในปัจจุบัน ประเทศอื่น ๆ ในโลกก็จะมีปัญหาจริยธรรมในลักษณะคล้ายคลึงกัน เพราะจริยธรรมเป็นเรื่องของ มนุษย์¹² ซึ่งต่างก็มองว่า การปลูกฝังจริยธรรมในระหว่างอาชีพ และการแก้ปัญหাজริยธรรม เป็นงานระดับที่สังคม และรัฐจะต้องให้การเอาใจใส่ดูแล จึงกล่าวได้ว่าปัญหาจริยธรรม ทั้งในระดับการศึกษา และการประพฤติปฏิบัติของคนทุกอาชีพทุกสถาบันของสังคมเป็นปัญหาระดับ โลกทีเดียว หากสังคมไม่รวมกันเข้าก็ยากที่สังคมจะสงบสุข ท่านพุทธทาส¹³ (2525) ก็ได้มอง เห็นข้อบกพร่องในการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่เรียกว่า เป็นการศึกษาแบบ"สุนัขหางด้วน" ทั้งนี้ เพราะท่านเห็นว่า การศึกษาตามแผนการศึกษาปัจจุบัน ยังละเลยบทเรียนทางศีลธรรม แม้ทาง รัฐจะได้ส่งเสริมให้เปิดหลักสูตรจริยศึกษาในระดับสถาบันราชภัฏ และหลักสูตรจริยศาสตร์ศึกษาน ระดับมหาวิทยาลัย ก็ยังเป็นการจัดแบบสุนัขหางด้วนอย่างเดิม กล่าวคือ รัฐและโรงเรียนมิได้ เน้นการศึกษา-การเรียนรู้-การสอน และการปลูกฝังเสริมสร้าง จริยธรรมและศีลธรรมอย่างจริงจัง

โคลปี¹⁴ (1981) ได้กล่าวไว้ในบทนำหนังสือ *Teaching Moral Reasoning Theory and practice* ของ Arbuthnot and Faust เกี่ยวกับความเชื่อของโคลเบอร์กที่มี ต่อความรับผิดชอบของโรงเรียนการสอนจริยธรรมว่าโคลเบอร์ก ผู้เป็นนักทฤษฎีชั้นนำ ทางการศึกษาและการพัฒนาจริยธรรมได้ยืนยันว่า โรงเรียนไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเรียนการสอนจริยธรรมไปได้ และโรงเรียนก็อาศัยสื่อสารเป็นนัยอยู่แล้วว่า อะไรถูก-อะไรผิด ให้แก่นักเรียน ในรูปของหลักสูตรแฝง (hidden curriculum) สรุปโดยทั่วไปได้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการ สอนจริยศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยไม่รู้ตัวในชั้นเรียนที่นักเรียนได้มีโอกาสให้เด็ก ๆ ทราบดีว่าจะประพฤติตน

อยู่เงาไรในลักษณะที่มีการประ เหมินเด็กและประ เหมินพฤติกรรมของพวกเขา ตลอดจนการบอกให้
ทราบถึงความสัมพันธ์ของนักเรียนด้วยกัน เมื่ออยู่ในห้องเรียน

ในการแก้ปัญหาจริยธรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยก็ยังคงเป็นปัญหาว่า ยังเป็นเพียงความ
คาดหวังที่จะมีสูตรสำเร็จหรือหลักเกณฑ์ว่าด้วยจริยธรรม หรือประมวลที่เรียกว่า Code of Con-
duct ทั้งนี้เพราะในความเป็นจริง เรามีจรรยาบรรณของผู้ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพบาง
สาขาวิชาและระเบียบวินัยของข้าราชการมหาวิทยาลัยซึ่งบังคับอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้สภาอาจารย์
มหาวิทยาลัยทุกแห่ง จึงได้จัดการประชุมสัมมนาเพื่อพิจารณาเรื่องนี้ว่า หากจะให้มีการประมวลจริย-
ธรรมของอาจารย์ดังกล่าวต้องคำนึงถึงประเด็นเหล่านี้ให้ครบถ้วนเสียก่อน คือ 2 ประการคือ¹⁵

1. การกำหนดจริยธรรมอาจารย์ จะเป็นการสร้างมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติ
และความรับผิดชอบของอาจารย์ให้สูงขึ้นจนเกินขอบเขตหรือไม่ หรือทำให้ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมี
ความจำเป็นในการเพิ่มพูนความรู้ และการดำรงชีวิตตามอัธยาศัยของอาจารย์

2. จริยธรรมอาจารย์มีข้อควรระวังที่สร้างขึ้นเพื่อเหนี่ยวรั้ง สะกัดกั้นหรือจำกัดเสรี
ภาพทางวิชาการของอาจารย์ แต่กลับส่งเสริมสถานภาพทางสังคมของอาจารย์มหาวิทยาลัย
และสถาบันอาจารย์ให้เป็นที่ยอมรับนับถือ และได้รับการยอมรับจากสาธารณชน

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การพิจารณาจริยธรรมของอาจารย์จึง
เป็นเรื่องที่กว้างขวางและเกี่ยวข้องกับเรื่องบทบาท สิทธิหน้าที่ เสรีภาพทางวิชาการสถานภาพ
และอื่น ๆ บางเรื่องก็ได้มีกฎหมายของมหาวิทยาลัย จรรยาบรรณของวิชาชีพระเบียบ และวินัย
ของข้าราชการบัญญัติโดยชัดเจนอยู่แล้ว และบางเรื่องก็เป็นธรรมเนียมและประเพณีที่อาจารย์
ปฏิบัติตนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในมหาวิทยาลัยแห่งใดแห่งหนึ่ง เป็นต้น เนื่องจากปัญหา
จริยธรรมอาจารย์เป็นเรื่องที่กว้างขวางและสลับซับซ้อนจึงมีปัญหาดังต่อไปนี้

1. เมื่อใดมีหลักเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติแล้ว จะนำพาச் (implementation) ไปได้
อย่างไร
2. ในจริยธรรมอาจารย์มีประเด็นบางส่วนที่สัมพันธ์กับระเบียบวินัยข้าราชการ
(กรณีมหาวิทยาลัยของรัฐ) และจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างแยกกันไม่ออกหรือแยกออกจากกันได้ง่ายๆ
3. บางส่วนของจริยธรรมอาจารย์ เป็นเรื่องของความรับผิดชอบที่มีต่อการเรียน
การสอน และหน้าที่ในทางวิชาการ การบริหารหลักสูตร เทคโนโลยีทางการศึกษา
4. บางส่วนของจริยธรรมอาจารย์ยังเกี่ยวข้องกับคุณศีลธรรมทางศาสนา และ
หมายของส่วนรวม
5. นอกจากดังกล่าวแล้ว บางส่วนของจริยธรรมยังเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทาง
ราชการ ทางการบริหารการศึกษา และโอกาสที่เอื้อต่อการทุจริตในหน้าที่เป็นต้น¹⁶

อย่างไรก็ตาม นักการศึกษาของไทยหลายท่านต่างมีความเห็นคล้ายคลึงกันว่า โรงเรียน-มหาวิทยาลัยไม่สามารถปฏิเสธการสอน จริยศึกษาในสถาบันการศึกษาไปได้ สาธารณ บัณฑิต
(2523: 1) ได้เสนอความเชื่อในเรื่องนี้ว่า¹⁷

ไม่ว่าโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยใด หากมุ่งมุ่งเพียงให้การศึกษา
ทางวิชาการ (academic subject หรือวิชาชีพ (vocational)
ล้วน ๆ แต่เพียงอย่างเดียวโดยปราศจากการปลูกฝังคุณธรรมอื่น ๆ เช่น
การมีความรับผิดชอบ การมีหลักสูตรจริยศึกษา ขบวนการบูรณาการ และ
การเสริมสร้างคุณธรรมมนุษยธรรมระหว่างกัน แล้วก็นับว่าโรงเรียนหรือ
มหาวิทยาลัยนั้น ๆ ไม่ได้ทำหน้าที่ที่สมบูรณ์ในการจัดการศึกษา

ความหมายหรือคำนิยามคำว่า จริยธรรมในวิชาจริยศึกษา

ในหนังสือสวดมนต์แบบ 10 ได้ตั้งคำถามพุทธคุณ - ข้อ แสดงถึงการบูชา
สรรเสริญคุณความดีของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ 1. ขันติ 2. อภัย 3. เมตตา 4. กรุณา 5. อดทน 6. อดกลั้น 7. อดเสียใจ 8. อดเสียใจ 9. อดเสียใจ 10. อดเสียใจ

(เป็นผู้บริบูรณ์ ด้วยวิชา และจรณะ) . อนุตตร บัณฑิตมมสารณิ (เป็นผู้ฝึกบุรุษที่ควรฝึกให้มีผู้อื่นถึงกว่า) และบทว่า "สตถา เทวมนุสฺสานิ (เป็นผู้สอนของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย) ซึ่งกินกันได้ พระพุทธเจ้าทรงเป็นครูองค์แรกของมนุษย์และเทวดาทั้งหลายทีเดียว

คำว่า "ครู" ในสมัยพุทธกาลมักนิยมาใช้เรียกกลุ่มบุคคลที่เป็นคณาจารย์เข้าสำนักผู้สอนวิชาความรู้ของตนแก่บุคคลต่างอาชีพ และอายุกัน มีอยู่ 6 คน เรียกว่า ครูทั้ง 6¹⁹ แต่ต่อมาพระพุทธเจ้าได้ทรงนำมาใช้ในความหมายของ:

1. ครู เสียงหนักได้แก่ระบบเสียงอา.อี.อุ.เอ.โอะ และสระที่มีพยัญชนะสะกดตามรวม ๑๗ เสียง
2. ครู เป็นคำคุณศัพท์ใช้ประกอบคำนามเช่น ครูกรรม (กรรมหนักทั้งที่เป็นกุศลและอกุศล) ครูกาบิณี (อาบิณีหนักเช่นอำมตยาราชิก), ครูธรรม (หมายถึง ธรรมอันหนัก, หลักความประเสริฐสำหรับนางวิภวัญญิ) ครูภัณฑ์ (ของหนัก) แต่คำว่า ครูเมื่อนำมาประกอบเป็นคำตามความหมาย ความหนัก อาการที่หนัก สิ่งที่เป็นประเภท hard-wares ทั้งปวง เช่นในพระพุทธศาสนากล่าวว่ามี 2 ประเภท คือ

- อามิสครู ความหนักไปทางด้านอามิส
- ธมมครู ความหนักไปทางด้านธรรมและการแสดงธรรม

ส่วนในสมัยต่อมาคำว่าครู ปรากฏติดกับอาจารย์หมายถึงบุคคลที่ทำงานหนักอย่างเช่นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้สอนและฝึกคนและเทวดา หรือในความหมายเดียวกับคำว่า "อาจารย์" ที่เดียว

คำว่า "ครู" พัฒนามาจากคำว่า "อาจารย์" หมายถึงคนประเสริฐ มีระเบียบดี มีคุณธรรม มีวิชาความรู้ จึงที่กันเคารพเลื่อมใสและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เช่นเดียวกับคำว่า "บัณฑิต" ในภาษาไทย ซึ่งมาจากคำว่า "บัณฑิต" ในภาษาสันสกฤต หมายถึงคนที่มีวิชาความรู้

ศาสนานิกายมหายาน) ดังนั้นคำว่า "อาจารย์" หมายถึง

ผู้สั่งสอนวิชาความรู้

ผู้มีหน้าที่สอนธรรมแก่ผู้

ในพระพุทธศาสนาได้แบ่งอาจารย์ ได้ถึง 4 ประเภทคือ อาจารย์ในบรรพชา
อาจารย์ในอุปัชฌายะ อาจารย์ผู้ให้ศีลสิกขา และอาจารย์ผู้สอนหรือผู้ปกครองธรรม คำตรงข้ามกับคำว่า
อาจารย์ประเพณีคือ วิชิตาจารย์ อาจารย์ผู้ดี อาจารย์เสีย อาจารย์ดี, เสียอาจารย์, บรรพชา
เสียอาจารย์ ประเพณีอาจารย์แก่ผู้บรรพชา เรียกว่า วิชิตาจารย์เสีย

สำหรับคำว่า "ศีล" หมายถึง อาชีวะ การเลี้ยงชีพ แตกต่างจากที่ปฏิบัติต่อเนื่อง
กันเป็นอุปนิสัย ความเพียรพยายามในการบรรพชาปฏิบัติสูงจรด เรียก "สัมมาอาชีวะ" นั้นเอง
การแสวงหาปัจจัยยังชีพ และการทำมาหากิน เช่น อาชีวนักบวช อาชีพแพทย์ อาชีพข้าราชการ

คำว่า "ธรรม" ก็เป็นอีกคำหนึ่งที่มีความหมายเป็นลักษณะพิเศษกับคำว่า "จวิทยา"
ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ แบบอย่างหรือเรียกว่า "วัตร" หมายถึง วัตรของพระภิกษุ,
พระพริสตร์ผู้ปฏิบัติอุปัชฌาย์ อาจารย์เรียกว่า อาจารย์ผู้สอน วัตรสัมปณาน หรือ สิ่งที่เป็นศีล
วัตรได้แก่ กิจวัตร จริยวัตร (มารยาทอันควรประพฤติ) และวิธีวัตร (แบบอย่าง)²²
ดังนั้น ความหมายของคำว่า "ธรรม" จึงหมายถึง

- สภาพที่ทรงไว้
- ธรรมดา
- ธรรมชาติ
- สภาวะธรรม
- สัจจธรรม
- ความจริง, เหตุ, ต้นเหตุ

- สิ่ง, ปรากฏการณ์, ธรรมารมณ์สิ่งที่ำจลลค
- คุณธรรม, ความค้, ความถูกต้อง
- ความประพฤตชอบ
- หลักการ, แบบแผน, ธรรมเนียม
- หน้าที่
- ความชอบ, ความยุติธรรม
- พระธรรม, ค่ำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งแสดงธรรมำให้เปลเผยปรากฏขึ้น

ทั้งนี้จะเห็นว่ำ ค่ำว่ำ "จริยธรรมำในวิชาชีพครู-อำจารย์" หมายถึง ประเด็นทางจริยธรรมที่เป็นหลักการความถูกต้อง ชอบธรรม และเกณต์ความประพฤติกิริยาหรือมรรยาทที่ควรประพฤติในอาชีพครู-อำจารย์ หรือการปฏิบัติตามสิ่งทีกำหนดไว้ในค่ำว่ำ ธรรม และจริยะ อย่างสมบูรณ์เป็นแบบอย่างทีค้ำงามของศิษย์ และคนทั่วไป

พุทธทาสภิกขุ (2536)²³ ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมว่ำครู ในบทาบุญกรรมสำัญของอินเดียแปลว่ำ "ผู้นำทางวิญญาณ (Spiritual Guide)" หรือหมายถึง ผู้เปดประตูทางวิญญาณได้แก่การเปดประตูออกแห่งอวิชชาทีลัศว์ทั้งหลยออกมาสู่อิสรภาพ

ในความหมายเดียวกัน พุทธทาสได้ขยายความต่อไปว่ำ อาชีพครู คือ อาชีพทีได้บุญชีวิตของครูคือ ผู้สร้างโลก สร้างคนค้ำไว้พัฒนาสังคม อาชีพครูหรืออาชีพ (เครื่องค้ำรงอยู่) เป็นอาชีพทีได้บุญโดยตรง เป็นครูทีท่ำลาอวิชชาในตนเองได้ และสามารถถอนอวิชชาในคัมภ์ของตนได้อย่างสมบูรณ์ ท่านพุทธทาสยังได้เน้นต่อไปอีกว่ำ รู้ต้องปฏิบัติตามอุดมคติของความเป็นครู โดยเฉพาะการรู้จักยับยั้งตนเองได้ พระพุทธศาสนาเน้นเรื่อง ยับยั้งตนเองมำกว่ำ หมายถึง

- การรู้จักตนเอง (Self-knowledge)
- การเชื่อมั่นตนเอง (Self-Confidence)
- การบังคับตัวเอง (Self-Control)

- การเคารพตัวเอง (Self-respect)

- การพอใจตัวเอง (Self-Contentment)

ดังนั้นในทรรศนะของพุทธทาสภิกขุ ครู-อาจารย์จึงรู้จักตัวเองว่าเป็นครูเชื่อมั่นตัวเองว่าสามารถที่จะเป็นได้แน่นอน บังคับจิตหรือตนเองมิให้ตกอยู่ในอำนาจกิเลส และเคารพตนเองได้ด้วย และดังนั้นครู-อาจารย์ก็จะรู้สึกเป็นสุขอย่างยิ่งเพราะความพอใจในตัวเองในอาชีพของตนเอง ครูจึงเป็นพ่อพิมพ์แม่พิมพ์ และบุษนิยบุคคลของคนผู้เยาว์และประชาชนทั่วไป เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ได้จัดลำดับการวิจัยจริยธรรมเป็นระบบโครงการไว้ว่ามี 3 ระดับคือ

1. ระดับศีลธรรม: มีประเด็นสำคัญของคุณธรรมที่เรียกว่า ความซื่อสัตย์
2. ระดับวัฒนธรรม: หมายถึงเน้นความรับผิดชอบ
3. ระดับคุณธรรม: หมายถึงเน้นความเสียสละ

ทั้งนี้โดยเป็นการจัดลำดับให้เป็นจุดเด่นของจริยธรรมที่ควรนำมาใช้ศึกษาวิจัยในสังคมทุกอาชีพอย่างกว้างขวางมากขึ้น พระธรรมปิฎก กล่าวในเรื่อง "พุทธธรรมกับชีวิตในสังคมเทคโนโลยี"ว่า ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมไทย พุทธธรรมกับเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างที่เรารู้จักต้องเกี่ยวข้องอย่างสัมพันธ์ที่เราพัฒนาอุตสาหกรรมอันเกิดมาจากวิทยาศาสตร์นั้น หากเราตั้งสมมุติฐานแห่งการพัฒนาชาติ-สังคมไปตามกระบวนการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็จะต้องยอมรับว่าวิทยาศาสตร์ คือ การเรียนรู้เข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและกฎธรรมชาติอันเป็นความจริง หรือสังขธรรมเช่นเดียวกับวัตถุประสงคฺ์ของพุทธธรรม แต่ที่ควร ทำให้เด่นชัดคือ การเรียนรู้ สังขธรรมด้วยปัญญาและเหตุผล และนำสังขธรรมนั้นมาใช้เป็นวิธีการดำเนินชีวิตที่เรียกว่า "จริยธรรม" อันสอดคล้องกับธรรมชาติหรือกฎเกณฑ์ธรรมชาติ เกิดความกลมกลืนจนเกิดภาวะไร้ทุกข์ เรียกว่า ความสุขานันต์ที่สุด เป็นภาวะคล่องสบาย ปราศจากความวุ่นวายขัดข้อง²⁵

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาเป็นพลังสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และครูเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเอื้ออำนวยให้การศึกษาดำเนินไปอย่างแนวทางที่พึงประสงค์ ทั้งนี้เพราะครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนก่อให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาการพัฒนาด้านในตัวผู้เรียน ทั้งในทางความ

คิด สติปัญญา ความเชื่อ ทศนคติและค่านิยม อันจะส่งผลต่อการกำหนดวิถีชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเขาเหล่านั้น เพื่อให้สามารถอยู่รอดในสังคมได้อย่างมีความสุขภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการนำความรู้ความสามารถไปช่วยในการพัฒนาประเทศชาติสืบไป ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคน และเป็นผู้ชี้นำสังคม งานครูจึงเป็นงานสร้างคนเพื่อการพัฒนาชาติบ้านเมืองในอนาคตอย่างแท้จริง

ดังเช่น ครู-อาจารย์ที่ได้ยอมรับกันว่า เป็นตัวอย่างของความดีงามในสังคมภายใต้สถานภาพของข้อเท็จจริงและการกำหนดของสังคมคือ

1. ครู-อาจารย์ในฐานะเป็น "มนุษย์" หรือ "คน"²⁶

มนุษย์ได้ชื่อว่า เป็นสัตว์ประเสริฐ มีพฤติกรรมอันเป็นหลักปฏิบัติที่ดีกว่าสัตว์ประเภทอื่น ๆ จนกลายเป็นวัฒนธรรม-ประเพณีนิยมในสังคมไทย เพราะการปฏิบัติหน้าที่กับความ เป็นมนุษย์เกี่ยวข้องกัน แยกกันไม่ออก นั่นคือ มนุษย์จะอยู่เฉย ๆ โดยไม่กระทำกิจการใด ๆ ย่อมไม่ได้ ทั้งเพื่อประโยชน์ตนและประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งจัดว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ได้แก่ ก็อันพึงกระทำพึงปฏิบัติ ดังนั้นหน้าที่ของคน คำว่า "หน้า" "กับคำว่า "ที่" คือ

1. หน้านอก บอกความงาม บ่งบอกถึงบุคลิกภาพของคนว่า มีความสวยงามแค่ไหนอย่างไร
2. หน้าใน บอกความในหรือความดี บ่งบอกถึงความเป็นคนดี มีคุณภาพในการสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อตนและส่วนรวม
3. หน้าบวกกับ "ที่" คือ หน้า ที่ บ่งบอกถึงความสามารถในการกิจที่พึงกระทำ หรือควรกระทำ และปฏิบัติ กิจการงานที่ตนรับผิดชอบ หรือกิจการใด ๆ อันเป็นของตน ภายใต้หลักการคือ

- ก. ทำงานตามอำนาจหน้าที่ ได้แก่ ทำงานขอบเขตงานของตน
- ข. ทำงานโดยยึดหลักความถูกต้อง ได้แก่ มีปรัชญาการทำงาน
- ค. รู้ภาวะของตน ทั้งด้านวิชาการและกำลังความสามารถ รวมทั้งทำงานถูกกับวิชาความรู้ของตน และอุปนิสัยของตน ซึ่งก็เท่ากับว่า อ่านตัวเองออก
- ง. บอกตัวได้ คือ การปฏิบัติงานได้ตามกำหนดเวลา การยับยั้งชั่งใจ มีให้หลงไหลไปตามอำนาจของประโยชน์อำิสิต ฯ อันจะเป็นเหตุให้สว่างละเมิดศีลธรรม
- จ. รับผิดชอบ คือ ยอมรับสภาวะร่างกาย-ใจ ำกับงานในหน้าที่ของตน แม้จะมีอุปสรรคต่าง ๆ ก็สามารถแก้ไขให้ลุสว่างด้วยดี
- ฉ. เห็นงานเป็นของสนุก คือ การทำงานอย่างมีความสุข ไม่เห็นงานในหน้าที่เป็นของน่าเบื่อหน่าย ทำงานแต่เพียงเพื่อำได้เงินหรือค่าตอบแทนโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพ และปริมาณงานที่ทำ เห็นงานเป็นเสมือนอาหารอันโอชะที่เราต้องกินทุกวัน โดยยึดถือ ๔ ร. คือ เร่งรีบ เร่งรัด รวดเร็ว และเรียบร้อย

2. ครู-อาจารย์ในฐานะเป็นศาสนิกนศาสนา²⁷

ครู-อาจารย์นับถือ ศาสนาใด ก็ย่อำ ระพฤติปฏิบัติตามคุณสมบัติของหน้าที่สำหรับศาสนานั้น ๆ เช่น พุทธศาสนิกชน ย่อมมีหน้าที่ทรงศีล ำกับปฏิบัติตามคือ

- มีศรัทธา
- มีศีล
- ำม่ถือมงคลต้นชำ หรือระคิดง ำม่ ำม่เป็นมมพมกรรมและผลของกรรม
- ำม่แสวงหาทักษิณำ มุคคณภพหล้ำภำสอน ำม่ ำม่ทำบุญนอกหล้ำศาสนา
- เป็นผู้อุบถัมภำระงมระคณภพ

ทั้งนี้ได้แก่ หลักธรรมว่าด้วย ธรรมของอุบาสก อุบาสิกา นั้นเอง ผู้ปฏิบัติตาม ธรรม 5 ประการนี้ชื่อว่า มีแก้ว หรือบฏุม เป็นสิ่งมีค่าที่สุดเช่น พระรัตนตรัย มีภรรยา สามี ลูกที่ดีก็จัดเป็นแก้วหรือบฏุม ราช์เรียกแทนสิ่งที่มีค่าดังคำพังเพยที่ว่า

"ข้าวเป็นจี้ ดีเป็นแก้ว" ซึ่งเป็นกลอนสอนให้ทำความดีนั่นเอง

3. ครูและอาจารย์ในฐานะเป็นข้าราชการ²⁸

ครูและอาจารย์ในฐานะที่เป็นข้าราชการพลเรือน มีหน้าที่และภารกิจ สอน วิจัย บริการ และทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งในฐานะดังกล่าวนี้ ครูและอาจารย์มีระเบียบ ว่าด้วยจริยธรรมวิชาชีพ หรือเรียกว่า "จรรยาบรรณ" ประจำอาชีพของตนเหมือนอย่างอาชีพอื่นๆ ซึ่งสำนักงานข้าราชการพลเรือน ได้ตราเป็นข้อปฏิบัติของข้าราชการครู-อาจารย์ไว้เป็นมาตรการ แล้ว นอกจากนี้ คำว่า "ครู-อาจารย์" เมื่อถูกนำไปใช้ในระบบการศึกษาของชาติดังกล่าว ได้ ถูกกำหนดประเภทภายใต้ระเบียบการแบ่งส่วนราชการของประเทศ โดยเฉพาะส่วนราชการที่มี หน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ดังนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นกระทรวงที่รับผิดชอบภารกิจทางการศึกษา ในระดับ²⁹ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษาในกรณีของกรมศิลปากรซึ่งมีวิทยาลัยนาฏศิลป์) ประกอบด้วย

1. กรมสามัญศึกษา
2. กรมวิชาการ
3. กรมอาชีวศึกษา
4. กรมฝึกหัดครู
5. กรมพลศึกษา
6. กรมการศึกษานอกโรงเรียน

7. กรมการศาสนา (กรณีการศึกษาปริยัติธรรมและมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา)
8. กรมศิลปากร (กรณีวิทยาลัยนาฏศิลป์)
9. สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ
10. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู

2. กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่รับผิดชอบโรงเรียนฝึกคนนายอำเภอหรือสถาบันฝึกอาชีพ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครและเทศบาล³⁰

3. ทบวงมหาวิทยาลัย มีหน้าที่กำกับควบคุมการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่เป็นมหาวิทยาลัย, วิทยาลัย หรือสถาบันวิจัยนสัศึกษามหาวิทยาลัย ทั้งของรัฐและเอกชน³¹

ครู-อาจารย์ ในงานวิจัยนี้ จึงนิยามเฉพาะกรณีผู้เป็นข้าราชการครู และข้าราชการพลเรือนสายอาจารย์ที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงมหาดไทย และทบวงมหาวิทยาลัย ทั้งนี้โดยมีจริยธรรมและมาตรการควบคุมจริยธรรม-มรรยาท รวมทั้งนโยบายของการพัฒนา บลุกฝังคุณค่าทางจริยธรรม คุณธรรมของครู-อาจารย์เป็นกรณีเฉพาะตามที่ครู-อาจารย์สังกัด จึงกล่าวโดยสรุปเรียกว่า "จรรยาบรรณ" ของครู-อาจารย์นั่นเอง³²

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ การศึกษาวิจัยพหุแบบแผนความรู้ทางจริยธรรม ปัญหาจริยธรรมที่ครู-อาจารย์กระทำผิด และกลไกการควบคุมความประพฤติ การลงโทษผู้กระทำผิดจริยธรรม เป็นต้น จึงเป็นสิ่งที่ควรทำและน่าพิจารณาหาประเด็น มาตรการ และกลไกที่ควบคุมพัฒนาปลูกฝัง และประเมินผลออกมาเป็นคุณค่าหรือค่านิยมที่ควรปฏิบัติ และยึดถือเป็นนโยบายของประเทศต่อไป

4. วัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัย (อนุโลมตามวัตถุประสงค์รวม)

- 4.1 เพื่อวิเคราะห์ประมวลความรู้ที่เป็นแหล่งของจริยธรรมในวิชาชีพครู-อาจารย์ รวมทั้ง ประเด็นจริยธรรม**
- 4.2 เพื่อสำรวจดูกระบวนการของการบังคับใช้จริยธรรม โดยเฉพาะที่เรียกว่า "จรรยาบรรณ" วิชาชีพและภาวะปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู-อาจารย์กับนิสิตนักศึกษาและสังคม**
- 4.3 เพื่อตรวจสอบหา ปัญหาจริยธรรมโดยเฉพาะที่เป็นวินัยของครู-อาจารย์ ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม**
- 4.4 เพื่อสำรวจหามาตรการป้องกันจากกลไกที่ท้าทายที่พัฒนาและปลูกฝัง กับหน้้าที่การควบคุม ความประพฤติผิด และการลงโทษในลักษณะต่าง ๆ เช่น ที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม**
- 4.5 เพื่อค้นหาประเด็นจริยธรรมที่สมควรนำมาปฏิบัติภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ในคริสต์วรรษ ที่ 21**

ประมวลองค์ความรู้ทางจริยธรรม (Body and Code of Ethics)

และประเด็นจริยธรรมของครู-อาจารย์

องค์ความรู้ทางจริยธรรมของครู-อาจารย์ อาจมีที่มาซึ่งเป็นองค์ประกอบของความรู้ และการประพฤติปฏิบัติในสถาบันการศึกษา ทั้งในสังคมตะวันออก เช่น ไทยเรา และสังคมตะวันตก เมื่อพิจารณาถึงกรอบขององค์ความรู้ อาจแบ่งออก 3 ประเภท คือ

1. จากศาสนา ซึ่งเป็นแหล่งของคำว่าจริยธรรม ศีลธรรม และคุณธรรม จนกลายเป็นบทบัญญัติที่เป็นกฎระเบียบ-จรรยาบรรณวิชาชีพของครู-อาจารย์
2. จากปรัชญา โดยเฉพาะสาขาที่เป็นคุณค่าวิทยา (axiology) ได้แก่ จริยศาสตร์ (ethics) ศีลธรรม (morality) และสุนทรียศาสตร์ (aesthetics) โดยเฉพาะปรัชญาการศึกษา
3. จากแหล่งวัฒนธรรม-ประเพณีของสังคม เช่น กฎหมายภูมิปัญญา การดำเนินชีวิต (วิถีประชา) ค่านิยม วัฒนธรรมการแต่งกาย ภาษา และอื่น ๆ อันเป็นแหล่งความรู้ของจริยธรรมของครูอาจารย์ ซึ่งมีรายละเอียดสังเขปดังนี้

1) จากศาสนา โดยที่ในสังคมมนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องมีศาสนาเป็นแนวทางและเป้าหมายของชีวิตอีกทางเลือกหนึ่ง จึงมีศาสนาหลายศาสนาต่างมุ่งหมายให้บุคคลทำดี ละเว้นความชั่ว สร้างประโยชน์สุจริตให้แก่ตนเองและแก่ผู้อื่น กฎที่เรียกว่า ศีลธรรมานที่ผู้วิจัยจะยกมาแสดงที่เป็นพระพุทธศาสนาโดยหลักคำสอนมีความสอดคล้องกับคุณธรรมชาติ เป็นรูปแบบและวิถีการที่จะประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติให้สัมแดงผลตามสังฆธรรมของพระพุทธศาสนา โดยยอมรับเรื่องสำคัญอันเป็นเบื้องต้นในการศึกษา คือ

1.1 เจตน์เจานงเสรี หรือเสรีภาพของบุคคลที่กำหนดเจตนา (will) อย่างมีความตั้งใจในการกระทำ ที่เรียกว่าเจตน์เจานง (อาร์พาทู) อยู่ในตัวคนที่เป็นอัตตการะอยู่ด้วยเรื่องเจตน์เจานงเสรีนี้เป็นไปตามกฎธรรมะ หรือเรียกว่า "กิริยาธรรม"

1.2 มีปรโลกหรือชาติหน้า หรือยอมรับความสืบต่อของภาวะบุคคล (สันตติ)²

1.3 การทำความดี ความชั่ว มีผลทำให้ธรรมชาติของมนุษย์ดีขึ้นและเลวลง
จริงนั้นคือ ความเป็นเหตุผลกันในทางศีลธรรมมีจริง (เหตุวาทะ) จึงโดยสรุปสาระสำคัญที่
ว่าพึงละเว้นชั่ว ทำแต่ความดีและชำระจิตใจของตนให้สะอาดหมดกิเลส

ซึ่งทั้งสามทฤษฎีนี้ได้พิจารณากันแล้วว่าเป็นสิ่งเป็นจริงที่สามารถพิสูจน์ได้ เป็นเหตุให้
ปัจเจกชนมีความรู้สึกรับผิดชอบในทางศีลธรรมอยู่เองสมบูรณ์ ศิลจึงเป็นรากฐานเบื้องต้นของไตร
สิกขา (ศีล สมาธิ และปัญญา) จึงเป็น ประมวลจริยธรรม กล่าวคือ ชาวพุทธต้องมีศีลเป็นข้อปฏิบัติ
เป็นกิจวัตรประจำวัน อย่างน้อยศีล 5 ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานแห่งการทำความดี คนไม่มีศีลเปรียบ
เหมือนรถไม่มีเบรก ขาดการยับยั้งชั่งใจในการกระทำกิจกรรมของตน เช่นเดียวกับรถเมื่อไม่มี
เบรกย่อมมีอาจหยุดในที่ที่ต้องการหยุด แม้รถคันนั้นจะราแฉ่งสักเท่าใด ย่อมไม่มีใครต้องการ
ซื้อหรือโดยสาร ศิลอย่างขั้นที่เป็นพื้นฐานหรือขั้นต้นนั้นหมายถึง ศีล 5 เพราะเป็นการเริ่มต้นของ
การไม่เบียดเบียนผู้อื่นว่าด้วยกายหรือวาจา และการไม่ทำลายสติสัมปชัญญะที่เป็นตัวคุ้มครองศีล
ของตน เมื่อกล่าวโดยทั่วไปศีลนั้นแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. ศีลระดับธรรม เป็นข้อแนะนำสั่งสอนหรือหลักความประพฤติที่แสดง บัญญัติไปตาม
กฎเกณฑ์ธรรมดามุ่งหวังความดีความชั่ว ซึ่งเรียกว่ากฎแห่งกรรม ผู้ทำดีทำชั่ว หรือรักษาศีลละเมิด
ศีล ก็ย่อมได้รับผลดีชั่วตามธรรมดามุ่งเหตุปัจจัยหรือตามกฎแห่งกรรมนั้น

2. ศีลระดับวินัย เป็นแบบแผนข้อบังคับที่บัญญัติหรือกำหนดขึ้นไว้ในลักษณะประมวล
กฎหมายเพื่อกำกับความประพฤติของมวลสมาชิกในหมู่ชนหรือกลุ่มชน โดยสอดคล้องกับความมุ่ง
หมายของหมู่ชนนั้น ๆ โดยเฉพาะ ผู้ละเมิดบทบัญญัติแห่งศีลประเภทวินัยนี้ มีความผิดตามอาญาของ
หมู่ชนชั้นหนึ่ง เพิ่มจากอกุศลเจตนาที่จะได้รับตามกฎแห่งกรรมของธรรมชาติคือ ผู้ละเมิดศีลประเภท
วินัยมีความผิด 2 สถาน ได้แก่

2.1 ความคิดตามกฎแห่งกรรม ซึ่งกำหนดผลดี ผลชั่วตามกรรมแห่งเหตุปัจจัย

2.2 ความคิดในแง่อาญาหรือกฎหมายของหมู่คณะ ซึ่งกำหนดบทบัญญัติ อันเป็น
เครื่องปฏิบัติของแต่ละสังคมนั่นเอง³

พุทธธรรมได้วางมาตรการความเป็นครู-อาจารย์หลายแง่ แต่ในที่นี้ขอนำมาเฉพาะ
ส่วนที่สำคัญคือ

1. เป็นกัลยาณมิตร มีองค์ธรรมที่ต้องปฏิบัติอยู่ 7 อย่างคือ

- น่ารัก เข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเอง
- น่าเคารพ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็น
ที่พึ่งได้ และปลอดภัย
- น่าเจริญใจ คือ มีความรู้ทางภูมิปัญญาแท้จริง มีความขยันปรับปรุงตัวเสมอ
ที่น่ายกย่องควรเอาอย่างได้ ทำให้ศิษย์เฝ้าอ้างและรำลึกถึงด้วยความซาบซึ้ง
- มีความอดทนต่อถ้อยคำ คือพร้อมที่จะรับฟัง คำนึงถาม แม้จุกจิก ตลอดจนคำ
สวาทเกิน และคำตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ อดทนฟังไม่เบื่อหน่าย เสีย
อารมณ์
- อธิบายหรือชี้แจงเรื่องสาระของชีวิต เรื่องลึกลับ เรื่องที่ยากลึกซึ้งให้เข้าใจ
เข้าใจ ตั้งใจสอนแนะนำศิษย์ให้รู้เรื่อง เข้าใจเรื่องลึกซึ้งยิ่งขึ้น
- ไม่ชักนำหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย หรืออบายมุข ใดแก่ เรื่องเหลวไหล
ไร้สาระสำหรับชีวิตทั้งปวง⁴

2. ครู-อาจารย์ต้องปฏิบัติตามธรรมของพุทธองค์ 3 ประการคือ

- สอนตามลำดับขั้นตอน
- จับจุดสำคัญมาขยายให้เข้าใจเหตุผล
- มีเมตตาและปรารถนาให้ผู้เรียนมีการสอน

- ไม่เพ่งเล็งมุ่งเห็นแก่อาภิสหรือคำตอบแทนเกินควรจำเป็น
- สอนตามหลักตามเนื้อหา มุ่งอรรถและธรรม ไม่ยกตน ไม่กล่าวเสียคนอื่น และ ชมผู้อื่น⁵

3. ครู-อาจารย์ประกอบด้วยลีลาของนักสอนที่ดี คือ

- สอนโดยเข้าใจชัด เห็นประจักษ์ประสาทสัมผัส ดังงูมีอาบฏาให้เห็นกับตา
- ขวนให้ปฏิบัติตามได้
- เร่งฝึกกล้า คือ ปลุกใจให้กระตือรือร้นมีกำลังใจขึ้น มุ่งมั่นทำงานเสร็จ ไม่กลัวความยากลำบาก
- ปลุกให้รู้เรื่อง สร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน เบิกบานใจ ให้ความหวัง มองเห็นผลดี และทางสำเร็จ

หรือทั้ง 4 ข้อนี้ จำง่าย ๆ ว่า สอนให้แจ่มแจ้งรู้งาน ไม่กลัวกล้า เร่งเรื่อง⁶

4. มีหลักตรวจสอบตนเองด้วยลักษณะการสอนของบรมครู-อาจารย์ 3 ประการ

คือ

- สอนด้วยความรู้อย่างจริง รู้จริง ทำได้จริงแล้วจึงสอนเขา
- สอนอย่างมีเหตุผล ให้เขาพิจารณาเข้าใจเองได้ด้วยสติปัญญาของเขา
- สอนให้ได้ผล เห็นผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของเรื่องที่สอนนั้นๆ เช่น ให้เข้าใจได้จริง เห็นความจริง ทำได้จริง นำไปปฏิบัติแล้วได้ผลจริง⁷

5. ทาน้ำที่ครูต่อศิษย์ คือ ปฏิบัติต่อกันโดยอนุเคราะห์ตามหลักธรรมเสมือนพิเศษ
เบื้องขวา ดังนี้

- แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี
- สอนให้เข้าใจสาระของชีวิต

- ส่งเสริม และปกป้องความดีงามความสามารถของศิษย์ให้ปรากฏแก่ส่วนรวม
- สร้างเครื่องค้ำยันชีวิต คือ ศิลาที่สามารถใช้วิชาเลี้ยงชีพ และรู้จักดำรงรักษาตนอันที่ระคาในจิตต่อไปด้วยดี⁸

แม้พุทธศาสนาจะแตกต่างจากปรัชญาตะวันตกโดยเฉพาะประเด็นการตัดสินค่าของพฤติกรรม แต่โดยสรุปแล้ว การมองค่าของชีวิตนั้น มีการมองอยู่ 2 แบบคือ⁹

1. กลุ่มที่มุ่งแสวงหาสิ่งที่ดีจากโลกภายนอก หรือสิ่งภายนอกเป็นสิ่งที่มีความดี
2. กลุ่มที่มุ่งแสวงหาสิ่งที่ดีจากภายในจิตใจร่างกายของตนเอง ดังนั้นการมองค่าที่เป็นความสุข พุทธศาสนาย่อมมุ่งไปที่ 1) ความสุข 2) ฌานสุข และ 3) นิพพานสุขอันเป็นบรมสุข หรือนิรามิสสุขอันสุดท้าย

พุทธศาสนา สอนให้ถือหลักของการกระทำและปิดถือค่าที่เป็นผลของการกระทำ นั่นคือ การกระทำทุกอย่างต้องเกิดจากกุศลมูล คือ ความไม่โลภ ความไม่โกรธ และความไม่หลง ซึ่งจะทําให้จิตเจริญรุ่งโรจน์ สงบ ไม่กระวนกระวาย ซึ่งหลักศาสนนี้เป็น "กรรมนิยม" หากเปรียบเทียบกับของ Kant (1724-1804) ความถี่ของเขาค่อนข้างกับพุทธมาก แต่ที่ตรงข้ามหรือไม่ตรงกันหมด ก็คือเขาถือว่า สิ่งมีค่าสูงสุดของชีวิตมิใช่ความสุข (ความสุข) แต่เขาให้ค่าสูงสุดที่การกระทำ ว่า การกระทำความดีทางศีลธรรม ที่เกิดจากเหตุผลหรือปัญญาที่ถูกต้องโดยสลัดจากสัญชาตญาณ โดยละทิ้งประโยชน์ส่วนตัวออกได้หมด นั่นคือ ไม่คิดถึงตนเอง และผู้อื่น พุทธปรัชญากับปรัชญาของ Kant ในเรื่องนี้เรียกว่า สมบูรณ์นิยมโดยกระทำตามเหตุ แต่เมื่อลงมือกระทำไม่ควรรอคอยผลที่เกิดตามมา¹⁰

อย่างไรก็ตาม โดยที่ศาสนามีอิทธิพลในการปลูกฝังค่านิยมแห่งความประพฤติของคนในสังคม และปิดถือเป็นมาตรการตัดสินความดี และความชั่ว-ถูก-ผิดโดยตรง ด้วย การกระทำใดๆ ที่ถือว่าดีและชั่ว ถูก-ผิด เขามักถือว่า ศาสนาเป็นเครื่องตัดสินให้สมบูรณ์ในตัวเอง ภายใต

คำสอนของศาสนานั้น ๆ

2) จากปรัชญาและปรัชญาการศึกษา ถือว่าเป็นหลัก และวิธีการพิจารณาค่าของการกระทำของมนุษย์ เรียกว่า จริยศาสตร์ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากนักปรัชญาทางจริยศาสตร์ของตะวันตก โดยจะเน้นการศึกษา และการตัดสินปัญหาความดี-ชั่ว มาตรฐานการตัดสินความถูกต้องทางศีลธรรม และถือได้ว่า มีความสำคัญต่อการพิจารณาค่านิยมในสังคม ซึ่งพอสรุปให้เห็นอิทธิพลของปรัชญาคือ¹¹

ก. ให้ภาพรวม หรือวาทภาพรวมของประสบการณ์ของมนุษย์ต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทุก ๆ เรื่องที่เกี่ยวกับชีวิต

ข. ให้รู้จักการชักชวน คือ มุ่ง ให้รู้จักสร้างสมมติฐาน แล้วพิจารณาสมมติฐาน ดูว่าเมื่อเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์การคิดพิจารณาวิธีการของวิชาการอื่น ๆ มีความสอดคล้องและแตกต่างจากปรัชญาของตนอย่างไร โดยเน้นวิเคราะห์ถึงที่สุด หรือบทสรุปภายใต้เหตุผลนิยม โดยมีปรัชญาของ Aristotle ปรัชญาลัทธิประโยชน์นิยมแบบเห็นแก่ตัว และแบบเห็นประโยชน์ส่วนรวม และระบบสัจนิยมสมัยใหม่ทางจริยศาสตร์ที่พยายามเน้นประโยชน์นิยมเป็นหลัก กรรมนิยมเป็นรองดังส่วนจริยธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาการศึกษา (ตะวันตก) ถือได้ว่าเป็นจุดกำเนิด "จริยศึกษา" ในสถาบันการศึกษาของไทย อาจนำมาสรุปเพื่อพิจารณาดังนี้

ในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้คำนิยามไว้ว่า "จริยธรรม" คือธรรมที่เป็นข้อประพฤติ ปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม เมื่อนำจริยธรรมมากำหนดเป็นจริยศึกษาในสถาบันการศึกษา คำนิยาม จึงแสดงออกในรูปของคุณภาพของการศึกษา โดยเฉพาะความหมายที่ว่า "หลักแห่งความประพฤติที่เกิดจากคุณภาพของจิต หรือ คุณภาพของจิตทั้งของครูและนักเรียนถือว่าเป็นหลักแห่งความประพฤติ"

การศึกษามีความหมายว่า การสั่งออกมา หรือการนำเข้าสู่เพื่อให้บรรลุจุดหมาย (education) อันหมายถึงการพัฒนาสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของบุคคลให้มีความเจริญงอกงามสูงสุดเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม¹²

อีกความหมายหนึ่งคือ คำว่า ครูศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์หมายถึง วิทยาศาสตร์แขนงหนึ่ง เป็นหมวดว่าด้วยความรู้หลักสำคัญ และระเบียบวิธีต่าง ๆ ของการเรียนรู้และการสอนซึ่งจัดเป็นวิชาชีพแขนงหนึ่งที่สำคัญที่เกี่ยวเนื่องระบบอุดมศึกษา

ส่วนคำว่า "การศึกษาไทย" (Thai Education) หมายถึงการเรียนรู้ฝึกฝนอบรมของคนไทย หรือ กิจกรรม หรือกระบวนการวิธี ที่สังคมไทยนิยมในการดำเนินชีวิตประจำวันอันประกอบด้วย ปัจจัย 2 ส่วนคือ ธรรมชาติของคนไทย และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของสังคมไทยหรืออีกนัยหนึ่งหมายถึง วิชาครู (ความรู้ที่ว่าด้วยหลักสำคัญและระเบียบวิธีต่าง ๆ ของการเรียนรู้และการสอนในโรงเรียนของไทย)¹³

เพราะฉะนั้น การศึกษาไทยแต่เดิมมา จึงแบ่งเป็นสายสามัญ และสายอาชีพอันเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา โดยได้จัดให้มีสัดส่วนหรือขอบเขตทางการศึกษา 4 เรื่อง คือ

1. จุดมุ่งหมาย
2. ครู
3. หลักสูตร
4. วิธีสอน

ซึ่งได้รับการพัฒนาเข้าสู่ความเป็นบูรณาการมากขึ้น ทั้งด้านทฤษฎี และการจัดหลักสูตรการศึกษา โดยเฉพาะในการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2475 และ 2494 รัฐบาลได้จัดแบ่งองค์ประกอบของการศึกษาไว้ 4 ส่วนคือ¹⁵

1. จริยศึกษา มุ่งหมายให้มีวัฒนธรรมดีงาม เป็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า ส่วนตน
2. พลศึกษา มุ่งหมายให้มีร่างกายแข็งแรงและอนามัยสมบูรณ์ กับทั้งมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
3. พุทธิศึกษา มุ่งหมายให้มีปัญญา ความรู้ สามารถใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับการงานโดยทั่วไป

4. พัฒนาการ มุ่งหมายให้มีความเคยชินและความชำนาญเพื่อบริการวิชาชีพในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นรากฐานของการประกอบสัมมาอาชีพ

ดูจนมาถึงปัจจุบัน แม้จะได้มีการประกาศแผนการศึกษาของชาติอยู่เสมอมา การพัฒนาการศึกษา และประเพณีจริยธรรมได้มีการดำเนินการขยายมากขึ้น ถือเป็นนโยบายของทุกรัฐบาล ปัจจุบันแผนการศึกษาของชาติภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ได้ให้ความสำคัญถึงหัวใจสำคัญของจริยธรรมและศีลธรรมในสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มวิชาชีพต่าง ๆ มีปรากฏข่าวพฤติกรรมทุจริต ลักษณะต่าง ๆ ของครูและอาจารย์ผู้ส่งมอบปัจจัย จึงได้ตระหนักว่าจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นสำคัญ

เพราะฉะนั้น ประพฤติการศึกษา จริยศึกษาไทยจึงมีลักษณะต่างกันในด้านวิธีการกลุ่มระดับของการศึกษา และขอบเขตของการศึกษาเช่นในหลักสูตรเรียน สังคมศึกษา ของกรมสามัญศึกษา รายวิชา ส.402 (ม.4) (2524) มีประเด็นที่ประมวลให้เรียนรู้ 13 ประเด็นคือ¹⁶

1. เรื่องความดี
2. เรื่องความซื่อ
3. เรื่องความซื่อ
4. เรื่องความดี
5. เรื่องความซื่อสัตย์สุจริต
6. เรื่องความมีวินัย
7. เรื่องความจริงใจต่อตนเอง
8. เรื่องความรับผิดชอบต่อหน้าที่
9. ความมีเกียรติ
10. ความรักในศาสนาและพระมหากษัตริย์
11. ความรู้จักประมาณตนหรือความพอเพียง
12. ความรู้ใช้ปัญญาตัดสินใจการกระทำด้วยตนเอง อันได้แก่ ความสามารถที่จะ
พิจารณาตัดสินการกระทำ

13. ความเสถียรทั้งด้านวัตถุและจิตใจ. เพื่อครอบครัว สังคม ประเทศชาติ และเพื่อน
คุณธรรมหรือความชอบธรรม

3) จากวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ถือว่า เป็นแหล่งความรู้และคุณค่า หรือมาตรการตัดสินความดีและความชั่วอีกอย่างหนึ่ง ในสังคมของเราก็คือบิดเบือนจารีตประเพณี วัฒนธรรมในสังคมของตนเป็นคุณค่าที่ดำเนินาไปประพัตติ คือ ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ผู้ใดปฏิบัติตามได้ ย่อมมาได้รับความยกย่องว่า เป็นคนดี ใครขัดแย้งฝ่าฝืนประเพณีถือว่า เป็นคนเลว ค่ำแก่เหตุนี้ค้ำ เราว่าจะดีหรือเลว ถูกหรือผิด จึงขึ้นอยู่กับจารีตประเพณีของสังคมนั้น ๆ เช่น ภาษา ประเพณีแต่งงาน วัฒนธรรมการแต่งตัว ประเพณีถือสาไม้เตี้ยมรรยไม้เตี้ย หรือมากสามีมามากมรรยา

ตัวอย่างของอุดมการณ์กรู! ได้แก่:

- 1) เลื่อนมาสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- 2) ยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ ไม่ล่วงละเมิดทางศาสนาอื่น
- 3) ตั้งใจสั่งสอนศิษย์ และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลที่ดีด้วยความเอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์ ไม่ฉ้อโกง หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ
- 4) รักษาชื่อเสียงของตนมิให้จื่อจืด เป็นผู้ประพฤติชอบ ไม่ประพฤติชั่วช้าต่ำ อ่อนแอทางใจ เลื่อมใสในปรีชาญาณ ซึ่งส่งเสริมประโยชน์ของมวลมนุษยชาติ
- 5) ถือปฏิบัติและระงับการละเมิดพระธรรมวินัยของสงฆ์และฆราวาส ปฏิบัติตามคำสั่งของสงฆ์และฆราวาส ซึ่งไม่ขัดแย้งกับพระวินัยของสงฆ์และฆราวาส และระงับการละเมิดของสงฆ์และฆราวาส
- 6) ถวายทานบารมี ศีลธรรม วิริยะ พริชาชา และสมาธิแก่สงฆ์และฆราวาสที่นำพาตนให้หลุดพ้นจากกิเลส 5 ประการได้แก่ โลภะ โทสะ มหานาสาดี ชาติ และภริยา
- 7) ทำการดี ปฏิบัติตนให้เป็นที่รักและนับถือของสงฆ์และฆราวาส ไม่เป็นภาระของสงฆ์และฆราวาส ไม่เป็นภัยแก่สงฆ์และฆราวาส ปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์สุขแก่ตน

10) รักษาความสัมพันธ์ระหว่างครู และช่วยเหลือกันในงานหน้าที่การงาน¹⁸

หมวดที่ 1 คุณลักษณะของครู¹⁹

- 1) สร้างฐานอาชีพครู อุทิศตนเพื่อศิษย์และการศึกษา
- 2) ดำรง และเสริมสร้างเกียรติแห่งอาชีพครู
- 3) บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

หมวดที่ 2 เอกลักษณะของครู²⁰

- 1) อุดมการณ์ รู้จักผ่อนปรนต่อปัญหา สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในเวลา และนอกเวลาสอน
- 2) รับผิดชอบต่อนักเรียน และต่อตนเอง สามารถร่วมงานเป็นหมู่คณะได้
- 3) เอาใจใส่ต่อการเรียน ความประพฤติ ความเป็นอยู่ และพิจารณาค่าของศิษย์แต่ละคนด้วยเหตุผล
- 4) ใฝ่หาความรู้ สืบค้น ปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ และมีไหวพริบดีไหวพริบในด้าน การอบรมสั่งสอน
- 5) ขยันหมั่นเพียร รู้จักคิดริเริ่ม
- 6) มีความยุติธรรม และทำให้ศิษย์เกิดความอบอุ่นใจ
- 7) ดำรงตนอย่างเรียบง่าย ประหยัด เหมาะสมกับสภาพอาชีพครู
- 8) เป็นผู้ที่มีวัฒนธรรม และศีลธรรมตามศาสนาที่ตนนับถือ
- 9) สุขภาพเรียบร้อย ประพฤติดีสม่ำเสมอ เหมาะสมเป็นตัวอย่างที่ดีของศิษย์

หมวดที่ 3 มาตรฐานการปฏิบัติตนของครู²¹

- 1) ต้องรักษาความสามัคคี ชื่อเสียงของหมู่คณะ และสถานศึกษาที่สังกัดอยู่
- 2) ต้องไม่ลบหลู่ดูหมิ่นศาสนา
- 3) ต้องรักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าประพฤติชั่ว
- 4) ไม่ละทิ้งการสอน อุทิศเวลาให้แก่ศิษย์ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ
- 5) ต้องรักษาความลับของศิษย์ เพื่อนร่วมงาน และสถานศึกษา
- 6) ต้องถือ และปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมที่ดีของสถานศึกษา
- 7) ต้องประพฤติ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรมโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์อันมิชอบ
- 8) ต้องไม่ปิดบังอำพราง หรือบิดเบือนเนื้อหาสาระทางวิชาการ
- 9) ต้องไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามเพื่อนร่วมงาน และบุคคลใด ๆ เชื้อพ้อง และไม่กระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งการในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา
- 10) ต้องไม่เบียดบังใช้แรงงาน หรือนำผลงานของศิษย์ไปเพื่อประโยชน์ส่วนตน
- 11) ต้องไม่นำ หรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ทางทุจริต หรือเป็นภัย

อย่างไรก็ตาม ความจำเป็นที่ต้องตราบัญญัติว่าด้วยจรรยาบรรณของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เป็นสิ่งที่ควรจัดขึ้น ulyให้เกิดความสอดคล้องกับภารกิจของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ซึ่งเรื่องนี้ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ได้เสนอโครงการวิจัยจริยธรรมไว้ 3 ระดับดังข้างกล่าวในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของอาจารย์ อาจมีได้ 3 ระดับดังนี้²²

ระดับศีลธรรม	ระดับวัฒนธรรม	ระดับคุณธรรม
1. รับผิดชอบงานการสอน	ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	1. มีความรับผิดชอบอาชีพ
2. การติดตามดูแลวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา	ครบถ้วนสมบูรณ์	อาจารย์เอาใจใส่นักศึกษา
3. รับผิดชอบต่อนักศึกษาว่าด้วยหน้าที่ของครูสอน		2. อุทิศเวลา มีน้ำใจต่อการพัฒนาเสริมสร้างความรู้ จิตใจ พฤติกรรมของนักศึกษา
4. รับผิดชอบต่อวิจัยหรือมีงานอื่นมอบหมายให้นักศึกษาได้รับผลเสีย		3. ให้ออกาสโดยเปิดเผยต่อความรู้ และวิธีการเรียนรู้
5. เป็นแบบอย่างแนวทางทัศนคติที่ดีต่อนักศึกษา		4. ช่วยนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ ด้วยความรู้และคุณธรรม

แต่เมื่อวิเคราะห์ถึงโครงสร้างของจริยธรรมในทัศนะของนักการศึกษา ที่มีลักษณะเชิง
๑ เชิงพฤติกรรม (ข้อ 2.3)

1. ค่านิยม ความหมายทางสังคมวิทยา จากพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิต
สถาน ได้ขยายความหมายทุกแง่มุมว่า คำ, คุณค่า, หรือค่านิยม มาจากคำ
อังกฤษว่า "value" ซึ่งหมายถึงความสามารถของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สนองความอยาก ความปรารถนา
ของมนุษย์ได้ หรือคุณสมบัติ ที่ทำให้เกิดประโยชน์น่าสนใจของกลุ่ม หรือสมาคม หรือบุคคล

2. เจตคติ เป็นคำที่เกิดจากเนื้อหาทางจิตวิทยา ที่สัมพันธ์กันมากกับค่านิยมและจริย
ธรรม เพราะฉะนั้นการศึกษาความหมายทางการศึกษา คำว่าเจตคติ จึงเป็นคำที่ใกล้เคียงคุณค่าที่พึง
ปฏิบัติตามด้วย

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตสถาน ให้นิยามความหมายของคำว่า "เจตคติไว้สั้น ๆ ว่าท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ความสัมพันธ์ของคำทั้ง 2 คำ คำว่า เจตคติ ได้แก่ ความรู้สึก ความคิดเห็นและความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวประกอบด้วยพุทธิลักษณะ และจิตลักษณะ ส่วนค่านิยม จะมีทั้งพุทธิลักษณะ จิตลักษณะ และปฏิบัติลักษณะเป็นองค์ประกอบ ด้วยเหตุนี้ค่านิยมจึงมีความหมายกว้าง ครอบคลุมไปถึงทุกด้าน เช่น ต่อธรรมชาติมนุษย์ สิทธิเสรีภาพของพระบอพระราชาธิบดี สิ่งที่เป็นสุนทรีย์, เครื่องมือ, เทคโนโลยีทางการศึกษา, จริยธรรม, เหตุผล, ค่าจ้างรางวัล, การตัดสินใจ เป็นต้น

3. การศึกษาถึงตัวแบบของการสร้างหรือปลูกฝังจริยธรรม ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพิจารณาหาตัวแบบของการพัฒนาทางจริยธรรมต่อไปในอนาคต นักการศึกษา จึงได้นำปัจจัยต่าง ๆ มาวิเคราะห์แล้ว สรุปตัวแบบทางจริยธรรมไว้ 10 แบบ ดังนี้²⁴

1. ตัวแบบการสร้างเหตุผลทางจริยธรรม
2. ตัวแบบความเอื้ออาทร
3. ตัวแบบการกระทำความกระจำจ่านิยม
4. ตัวแบบการวิเคราะห์ค่านิยม
5. ตัวแบบพัฒนาจริยธรรมเชิงพุทธิ
6. ตัวแบบพัฒนาจริยธรรมด้วยศาสนา
7. ตัวแบบภารกิจหรือกิจสังคม
8. ตัวแบบการเรียนรู้ทางสังคม
9. ตัวแบบการพัฒนาของนอร์แมน บุลส์
10. ตัวแบบผสมผสานจากความเป็นของชีวิตมาเป็นองค์รวม

แต่สิ่งที่เราต้องยอมรับร่วมกันคือ กระบวนการพัฒนานั้นต้องใช้เวลาภายใต้การปฏิบัติ
งานอย่างมีแผนงานและระบบที่ชัดเจน ตลอดจนการทุ่มเทอย่างจริงจังของผู้ปฏิบัติทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครู-อาจารย์ทุกคนต้องตระหนักในความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องพัฒนานักเรียน
อย่างจริงจังคือ ทำงานด้วยความเต็มใจเต็มกำลัง เต็มความสามารถ ทุ่มเท เสียสละ ด้วยอุดม
การณ์ที่สูงส่ง กล่าวโดยรวมนคือ "ต้องเป็นครูที่แท้จริงและทำงานอย่างมืออาชีพ"

ครู-อาจารย์ ในภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์จึงควรเป็นบุคคลที่ 1) มีความรู้ ความสามารถ
และมีทักษะที่จำเป็นต่ออาชีพ ทันสมัย กระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ มีเหตุผล มีความเป็นประชา-
ธิปไตย รวมทั้งต้องค้นคว้าและพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา 2) เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมทั้งค
งามเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและชุมชน รอบฮ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พร้อมเสมอที่จะทำความดี
ตลอดจนตระหนักในประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน 3) มีความรับผิดชอบสูงต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบ
หมาย รักและมีความสุขกับการทำงานอย่างครบถ้วน ตามภารกิจหลัก 5 ประการคือ รับนโยบาย
ปกครองดูแล ร่วมกิจกรรม และให้บริการ ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ทันสมัย และทำงาน
อย่างเป็นระบบชัดเจน 4) จริงใจ และเห็นอกเห็นใจต่อลูกศิษย์ของตน
และพร้อมจะช่วยเหลือ ส่งเสริม ปลุกฝัง นักเรียนทุกคนในสิ่งที่ดีงามอย่างเสมอภาพ 5) ยึดมั่นน
ักดิ์ศรีและเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพตน

ความหวังดี ความตั้งใจจริงของครู-อาจารย์เท่านั้นที่จะสามารถช่วยเหลือและส่งเสริม
นักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม และเป็นที่พึงประสงค์ของสังคมและประเทศชาติได้ ซึ่งครู-อาจารย์
ต้องทำด้วยอุดมการณ์ ด้วยความอดทน ทุ่มเทอย่างจริงจัง "การตระหนักในภาระหน้าที่และมีคุณธรรม
จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับครูมืออาชีพทุกคน" เมื่อครู-อาจารย์ทุกคนนำแบบปฏิบัติอย่างจริงจังแล้ว
บ้าน เมือง เราจะมีพลเมืองที่เป็นคนดีและมีคุณธรรมอยู่ทั่วไป

ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจริยธรรมของครู

อนึ่ง ถ้าพูดถึงจริยธรรมของครูแล้วก็ยังมีแบบฉบับที่แน่นอน มีให้พิจารณาโดยเฉพาะ
ที่คุรุสภาเองมีอยู่ถึง 3 ฉบับ แม้มีสาระคล้ายกัน แต่ชื่อต่างกัน คือ

- 1) ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2506
- 2) ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณตามระเบียบของครู พ.ศ. 2506
- 3) ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบครู พ.ศ. 2526

ส่วนราชการอื่น ๆ ก็ประกาศใช้จรรยาบรรณต่างกันออกไป เช่น

- 1) ลักษณะของครู และบทบาทที่พึงประสงค์ ของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อ
ปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2517
- 2) จรรยาครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. 2524
- 3) ลักษณะของครูที่ โดยคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.)
- 4) จรรยาบรรณอาจารย์วิทยาลัยครู โดยกรมการฝึกหัดครู พ.ศ. 2528
- 5) ลักษณะครูที่พึงประสงค์จากการสัมมนาเรื่องการปฏิรูปการฝึกหัดครูตามโครงการ
พัฒนาอาเซียน

ครู-อาจารย์ตามแบบฉบับของกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย (กทม.)
ที่รับผิดชอบการศึกษาถือได้ว่าเป็นอาชีพของคนไทย 6 แสนถึง 7 แสนคนในปัจจุบัน ที่เก่าแก่ใน
สังคมไทยตั้งแต่ที่ระบบการศึกษาที่อาศัยวัด และที่แยกมาเป็นฝ่ายอาณาจักรดำเนินการรับผิดชอบ
ตามสมัยนิยมของปรัชญาการศึกษา แบบตะวันตก ซึ่งสังคมในอดีตถือว่า ครู-อาจารย์เป็นพ่อพระ
แม่พระ เป็นพ่อพิมพ์แม่พิมพ์ของชาติ เป็นพลเมืองดี เป็นแบบอย่างของคนดีที่ควรค่าเป็นปูชนียบุคคล
โดยมีผลต่อการปลูกฝังอบรมเยาวชนที่มีอิทธิพลสูงสุด ความประเพณีของครู-อาจารย์ จึงเป็นสิ่งที่
สำคัญตามไปด้วยจนต่อมากลายเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างสูง โดยมีเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูเรียกว่า
วิชาชีพครู มี "ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณ และวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ.
2526" และมี "เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู" ออกโดยคุรุสภา เมื่อ พ.ศ. 2533

ส่วนจริยธรรมของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยภายใต้กำกับของทบวงมหาวิทยาลัยนั้น ทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดสัมมนาเรื่อง "นโยบายและแนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา" ณ ทบวงมหาวิทยาลัย ในการสัมมนาครั้งนี้ได้มีการสัมมนากลุ่มย่อยเพื่อพิจารณาข้อเสนอของคณะกรรมการส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มอธิการบดี กลุ่มรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ กลุ่มรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา และกลุ่มประธานสภาอาจารย์ในการประชุมของประธานสภาอาจารย์มีความเห็นต่อข้อเสนอในหลายประเด็น แต่ในบทความนี้ขอยกมาเพียงบางประเด็น และสรุปในบางส่วนที่สำคัญคือ

การพิจารณาในเรื่องจริยธรรมอาจารย์ เราอาจแยกพิจารณาได้ทั้งในแง่แนวความคิดที่เป็นนามธรรม และกฎเกณฑ์ว่าด้วยจริยธรรมที่เป็นรูปธรรม ประเด็นที่ผู้เขียนนำมาพิจารณาในที่นี้จะกล่าวเฉพาะหลักเกณฑ์ว่าด้วยจริยธรรมซึ่งได้ยกอ้างอิงในบางมหาวิทยาลัย²⁵ หรือประมวลจริยธรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัย ซึ่งสภาคณาจารย์หรือผู้บริหารมหาวิทยาลัย เสนอเพื่อให้นำมาบังคับใช้หรือเป็นแนวทางปฏิบัติตนของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าสังเกตว่า การเสนอหลักเกณฑ์ว่าด้วยจริยธรรมอาจารย์โดยทั่วไปเป็นลายลักษณ์อักษรขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ นั้น จะก่อให้เกิดคำถามที่ติดตามมาหลายประการ เช่น จะเป็นการยกระดับการประพฤติดี ประพฤติชอบและคุณธรรมของอาจารย์มหาวิทยาลัยให้สูงขึ้น หรือนำมาเป็นเครื่องมือส่งเสริมจริยธรรมอาจารย์ หรือควบคุมอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาให้อยู่ในระดับเบี่ยงวินัยมากยิ่งขึ้น มีประเด็นสำคัญที่พอสรุปได้ดังนี้²⁶

1. การปรับปรุงวิธีการ และกระบวนการสอน โดยให้มีการสอดแทรกด้านการพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมในการเรียนการสอนโดยทั่วไป โดยที่เนื้อหาวิชาสายวิชามนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์นั้น เชื้อต่อการถอดแตรกรเรื่องบุคลิกภาพและจริยธรรมมากกว่าวิชาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม ในการสอนสายวิชาชีพ เช่น วิชาด้านแพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ ผู้สอนควรสอดแทรกเรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพอันเป็นการปลูกฝังจริยธรรมที่สำคัญด้วย

2. พยายามศึกษา เข้าใจ และยอมรับพฤติกรรมของมนุษย์ในทุกรูปแบบและชี้แนะ นักศึกษาให้ปฏิบัติในทางที่เหมาะสม

มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ควรจัดอบรมอาจารย์ ำหมำให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา ส่วนอาจารย์เก่าควรกลับเข้ารับการอบรมเป็นระยะ ๆ การเข้าร่วมสัมมนาระหว่างอาจารย์เก่าและอาจารย์ใหม่ยังอาจนำไปสู่การถ่ายทอดประสบการณ์ซึ่งกันและกันอีกด้วย

อนึ่ง มหาวิทยาลัยควรจัดตั้งห้องทดลองทางจริยธรรม (Moral Lab) ขึ้นใน มหาวิทยาลัย โดยดำเนินการให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และก่อประโยชน์ทั้งต่ออาจารย์ และนักศึกษา

3. ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์

มหาวิทยาลัยควรเข้าไปมีบทบาทในการพิจารณาคัดเลือกบรรจุอาจารย์อย่างจริงจังมากขึ้น ในช่วงเวลาการทดลองปฏิบัติราชการคณะกรรมการควรพิจารณาทั้งความสามารถในเชิงวิชาการและจริยธรรมความเป็นครู

ปัญหาจริยธรรมของครู-อาจารย์

ในปัจจุบันนี้ ปัญหาจริยธรรมของครู-อาจารย์มีมากมาย ดังที่เราได้พบได้ฟังจากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ครู-อาจารย์เกือบทุกโรงเรียนมีหนี้สินรุงรัง ติดการพนันงอมแงมเล่นหวยเถื่อน หวยใต้ดินกันอย่างเปิดเผย บางคนเป็นเจ้ามือเป็นคนเดินรอยเสียเองก็มี ครูขายสินค้าเพราะเงินเดือนไม่พอใช้ อาจารย์ขายถวณลามลูกศิษย์หญิง อาจารย์ไม่มีการพัฒนาการสอนได้ แต่สอนไปวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวิกฤติทางจริยธรรมในวิชาชีพครู-อาจารย์ทั้งสิ้น และสมควรได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน เมื่อคิดว่า เด็กและเยาวชนที่ได้รับการสั่งสอนจากครู-อาจารย์ที่ประพฤติผิดจริยธรรมเหล่านี้จะเติบโตไปเป็นอนาคตของชาติที่มีคุณค่าได้อย่างไร

เพื่อประกอบความเข้าใจในประเด็นปัญหาเหล่านี้อย่างชัดเจน ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างกรณีปัญหาจริยธรรมครูที่ปรากฏในรายงานของหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการที่รับผิดชอบการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.1 สภาพพื้นฐานของครูที่สังกัดสพช. ในปัจจุบันได้มีการจำแนกเป็นลักษณะพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของครูได้แก่ (ก) ด้านภูมินิสัย เป็นผู้มีรายได้ต่ำต่นิยมการบริโภคสูง (ข) ด้านภูมิปัญญา เป็นผู้มีพหุความรู้ แต่กลับต้องไปสอนไม่ตรงกับหลักสูตร และไม่แสวงหาความรู้เพิ่มเติม (ค) ด้านภูมิทัศน์ ไม่ตระหนักในหน้าที่ของตน ถึงแม้ไม่สามารมองบทบาทของตนเองได้ชัดเจน ส่งผลถึงปฏิบัติหน้าที่ได้ด้อยและไม่สมบูรณ์และ (ง) ด้านภูมิธรรม มีการละทิ้งหน้าที่ความรับผิดชอบมีกิเลส หมกมุ่นอยู่ในการเล่นเกมส์ มีจิตว่างเปล่า ขาดภูมิคุ้มกันต่อสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ

1.2 สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป ได้แก่ ด้านการเมือง มีภาวะที่ผันแปร เปลี่ยนแปลงบ่อย ระบบการบริหารงานบุคคลขาดคุณธรรม ด้านเศรษฐกิจ ครูได้รับค่าตอบแทนเงินเดือนต่ำและด้านสังคม มีแหล่งอบอุมขมก ไม่มีแบบอย่างให้เกิดศรัทธาเลื่อมใส

จากสภาวะปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมของครูดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติจึงได้เสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมข้าราชการครูเป็น 3 รูปแบบ 1
โครงการ และ 4 ข้อเสนอ

2. กรมสามัญศึกษา

2.1 สภาพปัญหาของครู-อาจารย์ในสังกัดหน่วยงานที่ประกอบด้วย ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม
ปัญหาการละทิ้งหน้าที่ราชการไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ ปัญหาผู้สาว และการ
กระทำผิดทางเพศ ปัญหาอบายมุข และปัญหาพฤติกรรมที่ทุจริต

2.2 สาเหตุของปัญหา ได้แก่ เงินเดือนไม่พอใช้ สวัสดิการไม่เพียงพอ ใช้จ่ายเกินฐานะ
เล่นการพนันมาในอบายมุข หักสินส่วนตัว ปัญหาความขัดแย้งกันภายในองค์กร ปัญหาครอบ
ครัวแตกแยก ปัญหาได้รับผลกระทบจากสิ่งชั่วร้ายทางเพศและอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติ ปัญหา
การขาดความขยันขันแข็ง และการควบคุมอารมณ์ ปัญหาการมีโรคภัยและเจตนาที่จะทุจริต ปัญหา
ระเบียบราชการบางเรื่องไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหาการขาดการติดตามและตรวจ
สอบ และปัญหาสุขภาพครูไม่สมบูรณ์

2.3 แนวทางแก้ไขปัญหของครูในหน่วยงานนี้ มีการเสนอให้แยกบัญชีเงินเดือนของข้าราชการ
การครูโดยเฉพาะ ให้ปรับปรุงเงินเดือนข้าราชการครูบรรจุใหม่ให้สูงเท่าเทียมข้าราชการอัยการ
ให้มีการปรับเงินประจำตำแหน่งให้สูงเท่าเทียมข้าราชการอัยการ ให้มีการจัดสวัสดิการให้ทัดเทียม
กับพนักงานรัฐวิสาหกิจ ให้มีการปลูกจิตสำนึกครูในด้าน การประพฤติ ซื่อสัตย์ ตลอดจนเลิกอบายมุข
ส่งเสริมบทบาทและหน้าที่ที่สมบุรณ์ของครู และส่งเสริมจริยธรรมครู

3. กรมอาชีวศึกษา, สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, กรมศิลปากร

กรมอาชีวศึกษา, สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, กรมศิลปากร

3.1 กรมอาชีวศึกษา	3.2 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล	3.3 กรมศิลปากร
การฝึกอบรมหรือถ่ายทอดสิ่งใหม่	- จากความรู้เดิมของตน	- จัดอบรม ปฐมนิเทศ เรื่องระเบียบวินัย
การถ่ายทอด	- มีครูฝึกส่วนตัว	- มีมาตรฐานการสอน
- ลงมือประกอบการสอน	- ฝึกหัดส่วนตัว	- จัดกิจกรรม ๑๐๐
- ฝึกสอนซ้ำ	- ฝึกหัดสู่สภาพ กาย จิต	- จัดโครงการพิเศษ
- ฝึกสอนการสอน	- จากความรู้ส่วนตัว	- ประกาศเกียรติคุณ ๑๐๐
	- จากวิทยุและทางสิ่งใหม่	- จัดโครงการตรวจสุขภาพ
		- จัดโครงการตรวจสุขภาพ
		- จัดโครงการจริยธรรม ภาคเรียนละ ๑ ครั้ง
		- จัดโครงการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการสู่ผู้บริหารระดับสูง และอาจารย์
การฝึกอบรมหรือถ่ายทอดสิ่งใหม่	- จากความรู้เดิม	- จัดอบรมนิเทศเรื่องการถ่ายทอด
การถ่ายทอด	- จากความรู้สู่ผู้สอน	- อบรมเพื่อส่งเสริมระเบียบวินัย
การฝึกอบรมหรือถ่ายทอดสิ่งใหม่	- จากความรู้สู่ผู้สอน	- อบรมเพื่อส่งเสริมระเบียบวินัย
การฝึกอบรมหรือถ่ายทอดสิ่งใหม่	- จากความรู้สู่ผู้สอน	- อบรมเพื่อส่งเสริมระเบียบวินัย

3.1 ประเด็นปัญหา(ต่อ)	3.2 สาเหตุของปัญหา(ต่อ)	3.3 รูปแบบการแก้ไข(ต่อ)
- ทุจริตในการสอบ	ความเข้าใจจากผู้บังคับบัญชา (ได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชา) - เจตนาทำผิดระเบียบ	ตรวจสอบเป็นประจำ (โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยตรง)
กรณีประพฤติเสื่อมเสียทางจริยธรรม - ชู้สาว - ชู้สาวกับนักเรียน - อนาคต - เล่นการพนัน - เมาสู่รา - ทะเลาะวิวาท ฯลฯ	- ขาดศีลธรรม - สภาพแวดล้อม (สังคม)	- สร้างมาตรการควบคุมความประพฤติ ป้องกันและลงโทษ - จัดอบรมจริยธรรม

3.4 พฤติกรรมของครูที่ปรากฏจริง ในแต่ละสถานศึกษาเฉพาะเรื่อง¹ เช่น หน้าที่ พฤติกรรมของครู ได้แก่ การมาทำงานและกลับตรงเวลา การเข้าชั้นสอน ออกชั้นสอนตรงเวลา การตรงต่อเวลาในการนัดหมายต่าง ๆ การสอนหนังสือโดยใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี การจัดหา หรือผลิตสื่อประกอบการสอน การใช้สื่อประกอบการสอน การจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนครบทั้ง 3 ด้าน คือ ทางด้านความรู้ ทักษะสามารถนำเอาไปใช้ได้ และค่านิยมหรือจิตสำนึก การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกิจกรรม การทำงานโดยยึดระเบียบปฏิบัติทางราชการ ความตั้งใจสอนของครูโดยไม่ละทิ้งหน้าที่ ครูปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย บุคลิกภาพดีในการแต่งกายและกิริยาอาการสุภาพ การประพฤติตนเสื่อมเสียด้านชู้สาว ครูเล่นการพนัน ครูดื่มสุราหรือเมายา ครูเสียสละทำงานใน

วันหยุดหรือทำงานพิเศษนอกเวลาราชการ ครูเสียสละทรัพย์สินเงินทองเพื่อพัฒนาสังคม ครูช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติเพื่อส่วนรวม และครูเข้าร่วมในกิจกรรมสำคัญของสังคม

3.5 พฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์² จานนกได้เป็น ปัญหาศิษย์มีความสัมพันธ์เชิงคู่สาวกับครู ศิษย์เกิดตกเลือดเพราะทานทั้ง ครูทะเลาะวิวาทกับเพื่อนมีการดื่มสุรากล้าดำวากัน เพื่อนครูพากันดื่มเหล้าตามร้านอาหาร การเขียนบัตรสนเท่ห์ใส่ร้ายกันในหมู่ครู การเล่นการพนันในสถานศึกษา เป็นต้น

4. ทบวงมหาวิทยาลัย

พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและการประพฤติทางวินัยและจรรยาบรรณของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่างที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จานนกได้เป็นกรณีไป³ ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานหรือหัวหน้าสำนักงานนิยมนสร้างพฤติกรรมปกปิดความทุจริต หรือความผิดทางวินัยของข้าราชการระหว่างผู้บริหารด้วยกันเอง อาจารย์มหาวิทยาลัย ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ เช่น การสอน การควบคุมวิทยานิพนธ์ การประเมินผลการศึกษา โดยเฉพาะขาดการตรวจสอบการประเมินผลการเรียนการสอน อาจารย์ในมหาวิทยาลัยยังไม่มีหลักประกันคุณภาพทางวิชาการและทรัพย์สินทางวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัยชอบสร้างอุปนิสัยทำลายผู้ด้อยโอกาส มีการอิจฉาฆ่าทำลายกันด้วยกลไกต่าง ๆ สูงมากยิ่งขึ้นอย่างชนิดที่เรียกว่า ไม่อยากเห็นคนอื่นได้ดีมี การประพฤติทุจริตผิดวินัยข้าราชการ แล้วมีการปกปิดโดยผู้บริหาร หรือมีการบิดเบือนกลับไปลงโทษผู้ทำการยื่นฟ้องการกระทำความผิด ทำให้เสียขวัญและกำลังใจ นอกจากนี้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยยังยึดมั่นในลัทธิบริโภคนิยม ทำงานเฉพาะที่ได้ประโยชน์มากกว่าที่จะยอมรับผิดชอบตามหน้าที่ รายวิชาใดที่เปิดสอนและไม่มีคำตอบแทนก็จะไม่เปิดสอนรายวิชานั้น ๆ

นอกจากกรณีดังกล่าวแล้ว ยังมีตัวอย่างของการประพาสคิดเช่นกรณี การสรรหา
ผู้บริหารมหาวิทยาลัย โดย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๕ วิธีการที่ดี ก็จะมีระเบียบหรือเกณฑ์การสรรหาคุณสมบัติ
ทั่วไปที่มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งจะนำมาซึ่งหน่วยงานบริหารดังกล่าวแต่ทุก ๆ ครั้งของการ
สรรหา จะมีบุคคลบางคนที่สนใจที่จะสมัครมีประโยชน์เป็นตัวตั้งทุกครั้ง เช่น การมี
คุณสมบัติดี มีผลงานดี มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาวิชาการและสังคมยาวไกล และที่
สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การรู้ถึงอาชีพคนที่จะมาคนที่มีฐานะมากกว่าผลประโยชน์ เหล่านี้เมื่อเลือก
ได้มาแล้ว ก็ควรจะอยู่อย่างมีความสุข ปฏิบัติหน้าที่อย่างดี

ในกรณีที่เมื่อใดก็ตามที่เราปฏิบัติดี เราจะทำหน้าที่ที่หนักหน่วงขึ้นมาเพื่อประ เนิ่นผล
การปฏิบัติดีของเรา เราจึงจะมีความดีที่เราควรปฏิบัติกันอย่างไม่เป็นธรรม
ดังกรณีพิพาทนี้ เราจึงจะมีความดี

๓. การที่มหาวิทยาลัยควรที่จะทำการศึกษาวิจัยวิธีการลงโทษทั้งรุนแรง
แรงขึ้นและลดทอนลงให้เหมาะสมกับลักษณะการทำความผิด การที่จะมีการดำเนินการทางวินัย ก็มักจะลง
โทษ เช่น การพักงาน การไล่ออก การไล่ออก การไล่ออก การไล่ออก ทั้งนี้ภายใต้พระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติระเบียบมหาวิทยาลัย และระเบียบ
การควบคุมดูแล มหาวิทยาลัยของรัฐของทบวงมหาวิทยาลัย

สถิติเกี่ยวกับการกระทำผิดวินัยและการลงโทษข้าราชการครูอาจารย์

1. จำนวนข้าราชการครูที่กระทำผิดวินัยที่ตัดสินแล้ว จำแนกตามการลงโทษ

โทษ กรม/สำนักงาน	โทษร้ายแรง			รวม (ราย)	โทษไม่ร้ายแรง			รวม (ราย)	ไม่มีโทษ			รวม (ราย)	รวม ทั้งหมด (ราย)	ปี
	ไล่ออก	ปลดออก	พัก		ลดขั้น	ตัดเงินเดือน	ภาคทัณฑ์		พักออก	งดโทษ	อุทธรณ์ เรื่อง			
ส.ป.ช.	44	16	3	63	36	79	54	169	3	76	25	104	336	69
ส.ศ.	13	5	2	20	11	18	19	48	-	31	18	49	117	24
อ.ศ.	2	1	-	3	1	2	-	3	-	1	1	2	8	1
ส.ป.	-	-	-	-	1	4	-	5	-	1	-	1	6	1
ร.น.	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	0
ก.ผ. (ร.ฎ.)	-	-	2	2	-	1	-	1	-	2	-	2	5	1
ก.ศ.น.	2	-	-	2	1	2	4	7	-	3	-	3	12	2
ส.ช.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	0
พ.ล.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ส.ก.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	61	22	7	90	50	106	78	234	3	115	44	162	486	10
ร้อยละ	12.55	4.53	1.44	18.52	10.28	21.81	16.05	48.14	0.62	23.66	9.06	33.34	100	

[illegible]

3. จำนวนข้าราชการครูที่กระทำผิดวินัย ที่เปลี่ยนแปลงโทษ

กรม	ตำแหน่ง	กรณี	โทษเดิม	เพิ่ม/ลดเป็นโทษ	รวม	ร้อยละ
สพช.	อาจารย์ 1	ไม่ยอมลงนามในหนังสือว่ากล่าวตักเตือน	10% 2 เดือน	ชกโทษ	1	
สพช.	ครูใหญ่	ละทิ้ง	ภาคทัณฑ์	เพิ่ม 10% 2 เดือน	1	
สศ.	อาจารย์ 1	อนาจารนักเรียนชาย	ลดชั้น 1 ชั้น	เพิ่มเป็นปลดออก	1	
สศ.	อาจารย์ใหญ่	การเงิน	ภาคทัณฑ์	เพิ่ม เป็น ลดชั้น เงินเดือน 1 ชั้น	1	
สช.	อาจารย์ 1	ละทิ้งหน้าที่	ภาคทัณฑ์	เพิ่ม เป็นตัดเงินเดือน 10% เป็นเวลา 2 เดือน	1	
สช.	อาจารย์ 2	ปรับมิเตอร์ไฟฟ้าเพื่อหาประโยชน์	ภาคทัณฑ์	ลดเป็นชกโทษ	1	
รฎ.	อาจารย์ 2	ชู้สาว	ลดชั้น เงินเดือน 2 ชั้น	เพิ่ม เป็นไว้ทัณฑ์จากราชการ	2	

. จำนวนข้าราชการครูที่กระทำความผิดวินัยที่เปลี่ยนแปลงโทษ (ต่อ)

กรม	ตำแหน่ง	กรณี	โทษเดิม	เพิ่ม/ลดเป็นโทษ	รวม	ร้อยละ
อาชีวศึกษา	ผอ.วิทยาลัยอาชีวศึกษาสมุทรสาคร	ไม่ปฏิบัติตามระเบียบการวินัยและผิดสัญญา		งดโทษ(ว่ากล่าว)	1	
อาชีวศึกษา	ศึกษานิเทศก์ ๕	ประพฤติตนไม่เหมาะสม	10% 2 เดือน	เพิ่ม ให้ออกจากราชการ	1	
สพช.	อาจารย์ ๑	ละทิ้งหน้าที่ราชการ	10 % 2 เดือน	เพิ่ม ลด 1 ชั้น		
สพช.	อาจารย์ใหญ่	การเงิน	ภาคทัณฑ์	เพิ่ม เป็น ตัดเงินเดือน 10% เป็น	1	
สพช.	อาจารย์ ๑	ชู้สาว	ตัดเงินเดือน 10% 4 เดือน	เพิ่ม ให้ออกจากราชการ	1	
สพช.	ครูใหญ่, อาจารย์ ๑	ชู้สาว	ลดชั้นเงินเดือน 1 ชั้น 2 ชั้น	เพิ่ม เป็นให้ออกจากราชการทั้ง 2 ราย	2	

๖๖๘๖

สภาพทางเศรษฐกิจเป็นปัญหาพื้นฐานที่สำคัญยิ่ง โดยที่สภาพเศรษฐกิจของครู-
อาจารย์ได้มีการแบ่งวรรณะทางสังคมพื้นฐานของสังคม นั่นคือ สังคมเกษตรกรรม
มาตั้งแต่โบราณ ฐานะทางเศรษฐกิจของครู อาจารย์สามารถปัจจัยพื้นฐานอย่างครอบครัวรับชีวิต
ซึ่งส่วนใหญ่ 70% ของครูอาจารย์ เป็นคนต่างจังหวัด และมีฐานะตามเงินเดือนประจำตำแหน่ง
โดยสภาพที่ยังเป็นครูอาจารย์ที่มีชีวิตอยู่ แต่ขาดทุนทรัพย์ และสวัสดิการที่จะเอื้ออำนวยประ
โยชน์แก่ชีวิตของตน ด้วยเหตุนี้ ฐานะของครู จะแบ่งตามประเภทของอาชีพนั่นคือ ครูอาจารย์
มีทั้งสิ้น 4 ฐานชั้นที่เดียว เช่น

- ครู ประชาบาล จะมีหนี้สินมากที่สุดถึง 70%
- ครู เทศบาล, ครู ทบ., ครู เมืองศึกษา ซึ่งสังกัดกระทรวงมหาดไทย กลายเป็นครูประเภท ที่ผูกมัดทั้งสิทธิค่าเช่าบ้าน ค่าซื้อบ้าน และกองทุนต่าง ๆ ที่สมควรได้รับสิทธิ
ค่าเช่าบ้าน ค่าซื้อบ้าน และกองทุนต่าง ๆ ที่สมควรได้รับสิทธิอย่างครูของสมช.
- ครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีปัญหาหนี้สินมากที่สุดตั้งแต่เล่นหุ้น ขอยืมการพนัน
เงิน खेलแมน เงินเดือนไม่พอใช้ และมีหนี้ผู้สาว ข่มขืน หนี้ท่งจิตานหน้าที่
- อาจารย์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยของรัฐ แม้ไม่ค่อมมีปัญหา
เศรษฐกิจ แต่มีปัญหามุ่งชิงวิชาสอนกันในระดับบัณฑิตศึกษา และที่สำคัญไม่ค่อมย่นมาตรฐาน
ประกันคุณภาพวิชาการมาใช้ ทั้งนี้เพราะบริบทนิยมหรือประโยชน์นิยมมาปัจจุบัน⁷

ดังนั้น หากรัฐหรือหน่วยสังกัดได้กระจายอำนาจและแบ่งสรรสวัสดิการให้สมเหตุ
ทั่วถึงทุกระดับการศึกษา โดยจัดให้มีเงินทุนส่งเสริมปัจจัยพื้นฐาน ก็จะเป็นรางวัลแก่ชีวิตของครู-
อาจารย์ ทั้งนี้ขอให้ตระหนักว่าจำนวนครู-อาจารย์ที่สังกัดกระทรวง, ทบวง, กรมต่าง ๆ มีอยู่
ประมาณ 2 แสนกว่าคนเช่น ครูประชาบาล และครูเทศบาล จัดได้ว่า มีฐานะทางเศรษฐกิจ
และฐานะทางสังคมต่ำมาก จนเกิดปัญหาการว่างงานหรือไม่มีงานทำโดยง่ายก็ตามภายใต้
บรรพกาลเศรษฐกิจชะลอตัวในปัจจุบัน การแก้ไขปัญหานี้จรรยาครู-อาจารย์ โดยวิธีการเพิ่ม
เงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและสวัสดิการต่าง ๆ คงจะเป็นเพียงความฝันที่ห่างไกลจาก
ความเป็นจริงอย่างมากทีเดียว

กลไกการพัฒนาส่งเสริมปลูกฝัง และควบคุมจริยธรรมครู-อาจารย์

หน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการพัฒนาส่งเสริมปลูกฝัง และควบคุมจริยธรรมครูคือ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ซึ่งเป็นองค์การวิชาชีพ ที่มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครูโดยตรง สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาจึงถือเป็นหน้าที่หลักที่จะต้องส่งเสริมจริยธรรมทำให้เกิดขึ้นในหมู่ครู งานของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาจึงมุ่งตรงไปยังการพัฒนาครูผู้เป็นทรัพยากรสำคัญของชาติ ดังโครงสร้างงานในหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ซึ่งควรได้รับการศึกษาในรายละเอียดเป็นอย่างยิ่งต่อไป

1. คุรุสภาได้กำหนดระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 ดังนี้

- (1) ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ รักษาความเอื้ออาทรช่วยเหลือส่งเสริมให้ศิษย์พัฒนาการศึกษา เรียนรู้และศึกษาโดยเสมอหน้า
- (2) ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- (3) ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ
- (4) ครูต้องไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างของความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ ความประพฤติ สังคมของศิษย์
- (5) ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอัมฤชสินอันจะมาจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และมิใช่ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ
- (6) ครูต้องพัฒนาตนเองทั้งทางด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ
- (7) ครูปรองมรดกและสืบทอดในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
- (8) ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์

- (๑) ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

2. งานด้านจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพครู

- 2.1 การรณรงค์และส่งเสริมให้ครูประพฤติตนอยู่ในคุณธรรมความดี
- 2.2 การควบคุมและสอดส่องจรรยาครู
- 2.3 งานยกย่อง เชิดชูเกียรติคุณครูอาวุโส
- 2.4 การทำรางวัลครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น
- 2.5 การทำรางวัลครูผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน
- 2.6 การประกาศเกียรติคุณครูภาษาไทยดีเด่น
- 2.7 การจัดงานวันครู
- 2.8 การยกย่อง เกียรติประวัติของครูที่ถึงแก่กรรมแล้ว

3. งานส่งเสริมพัฒนาความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ

- 3.1 การพัฒนาผลงานทางวิชาการของข้าราชการครู
- 3.2 การอบรมความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
- 3.3 การอบรมเกี่ยวกับดนตรีสากล
- 3.4 การส่งเสริมส่งเสริมประสบการณ์ครูภาษาอังกฤษ
- 3.5 การเดินทางเพื่อการศึกษา
- 3.6 การอบรมความรู้เรื่องการบริหารพยาบาลเบื้องต้น
- 3.7 การทำทุนอุดหนุนการวิจัย
- 3.8 บริการห้องสมุดของครูสภา

4. งานส่งเสริมสวัสดิภาพและสวัสดิการครู

- 4.1 สวัสดิการในรูปกองทุนและมูลนิธิ
- 4.2 มูลนิธิช่วยเหลือครูอาวุโส
- 4.3 มูลนิธิช่วยเหลือสมาชิกครูสภาผู้ประสบอุบัติเหตุ และภัยธรรมชาติ
- 4.4 มูลนิธิช่วยครูที่ประสบภัยจากการก่อเหตุร้าย
- 4.5 มูลนิธิรางวัลครูสภา
- 4.6 มูลนิธิช่วยเหลือกวีศึกษามุตรสมาชิกครูสภา
- 4.7 มูลนิธิวิป คณาเขต

5. หลักเกณฑ์การคัดเลือกครูผู้จรรยาบรรณดีเด่นเพื่อรับเข็มครูสุคติ²

ผู้ที่ได้รับเครื่องหมายเชิดชูเกียรติครูผู้จรรยาบรรณดีเด่น ต้องปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณเมตตาปฏิบัติ บุคลิกภาพท่าทาง การแต่งกาย กิริยาอาการ และปฏิบัติหน้าที่ครูเหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอ ทำหน้าที่เรียนและร่วมงานเกิดความเสียสละสัจซื่อ และปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดี สือกสรรแล้ว เป็นภาคินิสัย โดยพิจารณาจาก

- 5.1 มีคุณเมตตาและเมตตาศิษย์ รับผิดชอบความเลื่อมใสช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอน เสริมสร้างศักยภาพของครูและนักเรียน
- 5.2 ทำการอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามทำให้เกิดนักเรียนอย่างดีมีคุณภาพสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์จริง
- 5.3 ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้เด็กนักเรียน กอปรกาย วาจา และจิตใจ
- 5.4 ไม่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีหรือผิดอย่างใด ๆ ทั้งกาย วาจา และจิตใจ
- 5.5 ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากวิชาชีพของตน และยึดมั่นการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และประกอบวิชาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่เคารพศรัทธาของนักเรียนโดยมีคุณ

- 5.6 มีการพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ
- 5.7 มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
- 5.8 ให้การช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์
- 5.9ประพฤติปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย

6. สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย

- 6.1 ร่วมกับธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
- 6.2 สวัสดิการลดค่าโดยสารเดินทาง
- 6.3 สวัสดิการสินค้าอุปโภค บริโภค
- 6.4 การส่งเสริมการออมทรัพย์
- 6.5 การส่งเสริมสุขภาพ และการรักษาพยาบาล
- 6.6 สวัสดิการด้านที่พักอาศัยชั่วคราวเป็นอาทิ (ข้อมูลนี้ได้จากคู่มือสมาชิกครูสภา 2539

7. การยกย่องครูดีเด่นครูสภาประกาศยกย่องครูผู้มีจรรยาและมรรยาทดีเด่น รับเข็มครูสดุดีประจำปีพ.ศ. 2540 มีหลักเกณฑ์ตามประกาศกำหนดหลักเกณฑ์คัดเลือกผู้มีจรรยาและมรรยาทดีเด่นโดยมีคุณสมบัติที่เหมาะสม โดยวิธีการดำเนินการให้คณะกรรมการครูสภาส่วนภูมิภาค-อำเภอ-จังหวัด และกรุงเทพมหานคร ทำการพิจารณาคัดเลือกโดยให้มีคณะกรรมการว่าด้วยจรรยา-มรรยาทและวินัยของสมาชิกครูสภา เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบถึงคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ดังนี้³

จรรยาบรรณครู 10 ประการ

- (1) ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริม ให้กำลังงานในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า

- (2) ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงาม ให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ
- (3) ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ
- (4) ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์
- (5) ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์ อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม บทติ และไม่ใช้ที่ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นกาย วาจา และจิตใจ
- (6) ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์ อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม บทติ และไม่ใช้ที่ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ
- (7) ครูต้องพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการ พัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ
- (8) ครูต้องรักและ ศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
- (9) ครูพึงช่วยเหลือ เกื้อกูลครูและชุมชน ในทางสร้างสรรค์
- (10) ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและ วัฒนธรรมไทย

ปัญหาความจำเป็นในการเสริมสร้างวินัย

1. ปัญหาและผลกระทบ

สภาพทางสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจทำให้อิทธิพลทางวัฒนธรรมต้องปรับตัวตามไปด้วย ทำให้พบกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สภาพการเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมมากมาย เช่น ปัญหาความเสื่อมทรามทางจิตใจ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความไร้ระเบียบวินัยของประชาชนและปัญหาเยาวชน เช่น ติดเกม เสพติด ยาเสพติด มั่วสุม ปัญหารั่วไหล ฯลฯ

ในวงการศึกษาก็มีปัญหามากมาย จากการประเมินแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 พบว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันยังด้อยคุณภาพ เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นงานเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ ปัญหาเหล่านี้เกิดจากตัวครู หรือ คุณภาพของครู เป็นสำคัญ แม้ว่าปรัชญาหลักสูตรการศึกษาในปัจจุบันมุ่งจะให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาเป็น แต่กระบวนการเรียนการสอนของครูก็ได้เปลี่ยนแปลงมาบ้าง แต่ยังยึดวิชาการเป็นหลัก ถึงกระนั้นผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการก็ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ มีเด็กไม่น้อยอ่านหนังสือไม่ออก หรือมีความรู้ความสามารถต่ำกว่าระดับชั้นที่ควรจะเป็น ในด้านทักษะการปฏิบัติงาน เด็กเรียนวิชาชีพแล้วไม่สามารถประกอบอาชีพที่เรียนมาได้ ในด้านจริยธรรม ความประพฤติ ครูก็ขาดการอบรมสั่งสอนเด็ก เด็กจึงมีแนวโน้มที่จะประพฤติตนไม่สอดคล้องกับขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของไทย ประพฤติตนชั่วช้าเลวทราม ติดยาเสพติด หลังเลิกวัฒนธรรมต่างชาติและมีแนวโน้มประพฤติผิดเพศเป็นเกย์ คบขี้ฉ้อ และดี มากขึ้น⁴

ถ้าวิเคราะห์หลักลงไปในตัวครูก็มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดวินัยมากขึ้น แม้ว่าสถิติครูทำผิดวินัยที่ปรากฏออกมาปีละประมาณ 600-700 คน จากจำนวนครู 6 แสนคน คิดเป็นร้อยละไม่ถึง 1 ของครูทั้งหมดก็ตาม แต่โดยความเป็นจริงมีครูอีกเป็นจำนวนมากประพฤติตนไร้ระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ละทิ้งการสอน ไม่ตั้งใจสอน สอนไปวัน ๆ หนึ่งโดยไม่คิดหาวิธีการสอนใหม่ ไม่เคารพกฎระเบียบของทางราชการ ประพฤติตนไม่เหมาะสมและรุนแรง เกือบจะไม่ต่างกับประชาชนธรรมดา ปรากฏเป็นข่าวต่อสื่อมวลชนบ่อย ๆ เช่น ครูปล้น ข่า ดี ชิง รังราว ข่มขืน ติดและค้ายาเสพติด ฯลฯ

ปัญหาครูขาดคุณภาพเหล่านี้ นอกจากส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา คือ ครูไม่ตั้งใจสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กก็ต่ำ แล้วยังกลายเป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องคอยออกกฎ ออกระเบียบเข้มงวดกวัดจั้น บางทีก็เสียเงินเสียทองในการอบรมพัฒนาจริยธรรมของครู ท้ายสุดก็ใช้มาตรการเด็ดขาดในการปราบปรามลงโทษทางวินัยข้าราชการครูคนแล้วคนเล่าที่ถูกลงโทษทางวินัย แต่ก็ไม่มีผลเปลี่ยนแปลง หรือแก้ปัญหาพฤติกรรมไร้ระเบียบวินัยของครูได้⁵

ปัญหาความประพฤติผิดจริยธรรมของครู ทั้งที่กล่าวมาแล้ว นอกจากทำให้คุณภาพการศึกษาที่ต้องอยู่แล้วต้องถอยลงไปอีกตามลำดับ ยังสร้างปัญหาให้กับวงการครูโดยรวมอีกด้วย

2. แนวทางการแก้ปัญหา

การแก้ปัญหาเหล่านี้ต้องแก้ที่ตัวครู คือ ต้องสร้างครูให้มีวินัยตนเอง จึงเป็นการแก้ปัญหาระยะยาวและถาวร จะทำให้ครูมีความรับผิดชอบ เป็นคนตรงต่อเวลา ตั้งใจอบรมและแสวงหาวิธีการใหม่มาสอนเด็ก เคารพระเบียบกฎหมาย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รู้จักเสียสละต่อส่วนรวม

ความมีวินัยในตนเองของครู ไม่เพียงแต่ทำให้ครูเป็นคนดีที่สังคมปรารถนาเท่านั้น แต่จะทำให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือเกิดความงอกงามด้านสติปัญญา จิตใจและทักษะในการปฏิบัติงานต่าง ๆ อย่างเต็มที่ และยังเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กเลียนแบบ เมื่อเติบโตก็จะเป็นประชาชนที่มีคุณภาพ มีความเจริญก้าวหน้าในตนเองเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เจริญก้าวหน้า

นอกจากนี้ปัญหาครูหาเงินซึ่งนับวันจะสูงขึ้นก็จะหมกมุ่นและปัญหาที่เป็นความหนักอกหนักใจของผู้บริหารเกี่ยวกับ "คน" ก็จะได้รับผลกระทบไปด้วย

ก.ค. ในฐานะเป็นองค์การกลางบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูได้ตระหนักและมองเห็นว่าปัญหาคณาภักศึกษาที่อยู่ที่ตัวครู ปัญหานี้แก้ได้ด้วยการสร้างครูให้มีวินัยในตนเอง จึงได้พยายามแสวงหาวิธีการที่จะเสริมสร้างครูให้มีวินัยในตนเอง โดยสร้างชุดปฏิบัติการพัฒนาวินัยและจริยธรรมมาสำหรับผู้บริหารโรงเรียน เสริมกับกิจกรรมการส่งเสริมวินัยและจริยธรรมที่ดำเนินการอยู่ตามปกติ⁶

รูปแบบและวิธีการที่สามารถนำมาปฏิบัติในด้านระดับต่าง ๆ

1. ระดับสถานศึกษา

- (1) จัดอบรมระเบียบ ข้อบังคับด้วยวิธีการเผยแพร่ในรูปของเอกสาร
 - การจัดอบรมนี้ควรทำอย่างสม่ำเสมอ
- (2) จัดอบรมจริยธรรม
 - ให้ฟังเทศน์ และให้ปฏิบัติธรรม ตามวันสำคัญทางศาสนา
- (3) จัดกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบของการแก้ปัญหา เช่น
 - โครงการข้าราชการดีเด่น
 - จัดสวัสดิการแก่ข้าราชการการเงิน

2. ระดับกรม

- (1) ควรจัดตั้งหน่วยงานพัฒนาวินัยและจริยธรรมข้าราชการครู
- (2) กำหนดนโยบายในการส่งเสริมพัฒนาวินัยและจริยธรรมข้าราชการครู
- (3) จัดทำรายงาน โครงการ จัดสรรงบประมาณตามนโยบายที่วางไว้

3. ระดับ บ.ค.

- (1) การเผยแพร่ความรู้ในรูปของเอกสาร เรื่อง ระเบียบวินัยกฎเกณฑ์ของทางราชการ ให้กับสถานศึกษาทุกแห่ง
- (2) ทวีรเผยแพร่ตัวอย่าง ความคิดและบทลงโทษ
- (3) จัดทำหลักสูตรการพัฒนาวินัยและจริยธรรม เพื่อนำมาใช้นำปฏิบัติได้ทุกระดับเป็นแนวทางเดียวกัน

แผนการพัฒนาจริยธรรมครู อาจารย์

การวางแผนปฏิบัติการพัฒนา วินัยและจริยธรรมนั้น บ.ค. ร่วมกับครูสภาได้

วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๒

(1) นำเอาแผนดำเนินการกิจกรรมการพัฒนานิสิตและจริยธรรมข้าราชการครู ที่ผ่านการ
ลำดับที่ได้จากการหาความจำเป็นในการพัฒนานิสิต มาจัดลงวันแผนปฏิบัติการ หรือปฏิบัติ ปฏิบัติงาน
ของสถานศึกษา

(2) พิจารณาระยะเวลาที่จะใช้พัฒนา นิสิตหรือครู ที่สมควรแต่ละเรื่องซึ่งมีรายละเอียด
ปรากฏในบทที่ 4 ว่าใช้เวลานานเท่าไร แล้วกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและ วันสุดท้ายของ
ดำเนินการพัฒนานิสิตเรื่องอื่นๆ เช่น ถ้าเริ่มพัฒนา นิสิตที่ 1 เรื่องการตรงต่อเวลาใช้เวลา
ประมาณ 6-8 คาบิตย ถ้าเริ่มต้นวันที่ 19 พฤษภาคมจะสิ้นสุดประมาณ วันที่ 11 กรกฎาคม รวม
ประมาณ 8 สัปดาห์ให้สัปดาห์เริ่มต้น และวันสุดท้ายของวันแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

นำเอารายละเอียดของกิจกรรมการพัฒนานิสิตและจริยธรรม ข้าราชการครู
ตั้งแต่กิจกรรมที่ 1 จนถึงกิจกรรมสุดท้ายมาจัดลงวันแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จากตัวอย่างนี้ สามารถเห็นได้ว่า แผนพัฒนานิสิตและจริยธรรม
ดังนี้

- (1) การตรงต่อเวลา
- (2) การแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ภายนอกโรงเรียน
- (3) การคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้อื่น
- (4) การปฏิบัติตนตามระเบียบของโรงเรียน
- (5) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- (6) การมุ่งมั่นในการพัฒนาตนให้สูงขึ้น

ดังกรณีแผนงานที่: ๖๖๓ ๖๖๔ ๖๖๕ ๖๖๖ ๖๖๗ ๖๖๘ ๖๖๙ ๖๗๐ ๖๗๑ ๖๗๒

เช่น

คณะกรรมการบริหารงานของตำรวจ สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล กรุงเทพมหานคร

๑๑. วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างวินัย ขุนทดรวม จริยกรรวม สหรั้งผู้บริพัตร
(หลักสูตร : ๖ วัน)

๑๒. วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างวินัย ขุนทดรวม จริยกรรวม สหรั้งผู้ปฏิบัติกร
(หลักสูตร : ๖ วัน)

๑๓. วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างวินัย ขุนทดรวม จริยกรรวม สหรั้งผู้บริพัตร
(หลักสูตร : ๖ วัน)

๑๔. วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างวินัย ขุนทดรวม (หลักสูตร : ๖ วัน)

๑๕. วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างวินัย ขุนทดรวม สหรั้งผู้ปฏิบัติกร (หลักสูตร : ๖ วัน)

๑๖. วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างวินัย ขุนทดรวม สหรั้งผู้ปฏิบัติกร (หลักสูตร : ๖ วัน)

๑๗. วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างวินัย ขุนทดรวม สหรั้งผู้ปฏิบัติกร (หลักสูตร : ๖ วัน)

๑๘. วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างวินัย ขุนทดรวม สหรั้งผู้ปฏิบัติกร (หลักสูตร : ๖ วัน)

๑๙. วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างวินัย ขุนทดรวม จริยกรรวม สหรั้งผู้บริพัตร (หลักสูตร : ๖ วัน)

๑๐๐. ๑๐๐

๑๐๑. ๑๐๑

๑๐๒. ๑๐๒

๑๐๓. ๑๐๓

๑๐๔. ๑๐๔

๑๐๕. ๑๐๕

๑๐๖. ๑๐๖

๑๐๗. ๑๐๗

๑๐๘. ๑๐๘

(3) หลักการเกี่ยวกับวินัย คุณธรรม จริยธรรม มนุษยสัมพันธ์	2 ชม.30 นาที
(4) ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม การแก้ไขข้อขัดแย้ง	3 ชม.
(5) วินัย คุณธรรม จริยธรรม	3 ชม.
(6) นานาทัศนะจากผู้มีประสบการณ์	3 ชม.
(7) แบ่งกลุ่มอภิปราย	6 ชม.
(8) เสนอผลงานการประชุมกลุ่ม	3 ชม.
(9) ประเมินผล	1 ชม.
(10) ปฏิสัมพันธ์กลุ่ม	3 ชม.
(11) ชักถามปัญหาและอภิปรายทั่วไป และพิธีปิด	3 ชม.
(12) กิจกรรมทำสัญญาใจ	3 ชม.

3. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, การศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

1. รูปแบบหรือวิธีการในการเสริมสร้างพัฒนาวินัยจริยธรรมข้าราชการครู

1.1 จัดกิจกรรมด้านวินัยและจริยธรรม:

- 1.1.1 ประกวดครูดีเด่น
- 1.1.2 ประกวดคำขวัญ
- 1.1.3 การแสดงเผยแพร่สื่อมวลชน
- 1.1.4 กิจกรรมเชิงชุมชนสัมพันธ์

1.2 การฝึกอบรมด้านวินัยและจริยธรรม

- 1.2.1 อบรมผู้บริหาร
- 1.2.2 อบรมวิทยากร

1.3 ผลิตภัณฑ์เพื่อพัฒนาและเผยแพร่วินัยและจริยธรรม

1.4 สนับสนุนวิทยากรด้านวินัยและจริยธรรมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.5 ศึกษาวิเคราะห์วิจัยการพัฒนาด้านวินัยและจริยธรรมของข้าราชการ

2. โครงการที่สามารถนำไปใช้ในการเสริมสร้างพัฒนาวินัยจริยธรรมฯ

2.1 จัดกิจกรรมด้านวินัยและจริยธรรม

2.1.1 โครงการประกวดครูดีเด่น

2.1.2 โครงการประกวดคณาจารย์

2.1.3 โครงการแสดงเผยแพร่ทางสื่อสารมวลชน

2.1.4 โครงการกิจกรรมเชิงรุกเกียรติ

2.2 การฝึกอบรมด้านวินัยและจริยธรรม

2.2.1 โครงการอบรมผู้บริหาร

2.2.2 โครงการอบรมวิทยากรแกนนำ

2.3 โครงการผลิตสื่อเพื่อพัฒนาและเผยแพร่ด้านวินัยและจริยธรรม

2.4 โครงการสนับสนุนวิทยากรด้านวินัยและจริยธรรมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.5 โครงการศึกษาวิเคราะห์วิจัยการพัฒนาด้านวินัยและจริยธรรมของข้าราชการ

4. เอกชนสัมพันธ์ สร้างสรรค์วินัย วัฒนธรรม

กระบวนการ มาตรการ

- (1) ส่งเสริมสนับสนุนองค์กรเอกชนมีส่วนร่วมในการสร้างวินัยและคุณธรรม
ข้าราชการ
- (2) สนับสนุนบุคลากรงานสังกัดเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา กับองค์กรเอกชนที่
ดำเนินการดำเนินงานคุณธรรม จริยธรรม
- (3) จัดตั้งเครือข่ายประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐกับองค์กรเอกชนที่ดำเนินการ
ด้านพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
- (4) สนับสนุนให้สื่อมวลชนเข้ามามีส่วนร่วม
- (5) ส่งเสริม สนับสนุน การจัดทำข้อมูลสารสนเทศสื่อประกอบกิจกรรมดำเนินการ
พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เช่น SPOT โทรทัศน์ วีดิทัศน์ วิทยุกระจายเสียง สดิกเกอร์ เอกสาร สิ่งพิมพ์
อื่นๆ

5. โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมข้าราชการครู

หน้าที่หลักของกระทรวงศึกษาธิการ คือ การสร้างคนให้มีคุณภาพ เก่ง และดี สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และนโยบายปฏิรูปการศึกษา

วัตถุประสงค์

ให้ทุกกรมที่มีข้าราชการครู รับผิดชอบจัดกิจกรรมพัฒนาข้าราชการครูให้มีพฤติกรรม
คุณธรรม จริยธรรม สมกับคำว่า "บุรุษบุคคา" ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายคือ ข้าราชการครูทุกคนของ
ทุกกรมในกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับกระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักสูตร "ไตรสิกขา"
หลักสูตร 5 วันอย่างน้อย 1 ครั้ง/ปี

วิธีดำเนินการ คือ คณะกรรมการข้าราชการครูอนุมัติหลักสูตรการอบรม โดยหลักสูตร "ไตรสิกขา" คือ สมาธิ ปัญญา ระยะเวลาดำเนินการ ทุกปีงบประมาณ ผู้รับผิดชอบโครงการคือ สำนักคณะกรรมการข้าราชการครู กรมที่เกี่ยวข้องเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู ตั้งงบประมาณไว้ 1,000,000 บาท คิดเป็น 1,000 บาท ต่อคน คน]

6. เกมสื่อกาพย์ปลูกฝังจริยธรรม

จากการที่ได้มีการทบทวนแผนงานการปลูกฝังและ เสริมสร้างจริยธรรมของครู- อาจารย์อยู่เสมอไม่ว่า ก.ค. และคุรุสภา หรือมหาวิทยาลัยทุกมหาวิทยาลัย ได้จัดสัมมนาหา มาตรการทางจริยธรรม อยู่อย่างสม่ำเสมอรวมทั้งส่วนที่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนภายใต้ความ เจริญทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ซึ่งจัดนำความสุขสบาย ความคล่องตัวในการดำเนิน ชีวิต จึงพอสรุปได้ว่ากลไกการพัฒนาครู-อาจารย์ ย่อมต้องอาศัยหน่วยงานดังกล่าวเป็นผู้ให้การ พัฒนา และปลูกฝัง ส่วนปัญหาที่ครู และเด็กยังต้องอาศัยกลไกทางครอบครัว สถาบันการศึกษา เพื่อส่งเสริมสนับสนุน สภาพแวดล้อมทางสังคม สื่อมวลชน องค์การสังคมสงเคราะห์ สมาคม มูลนิธิอาสาสมัคร ฯลฯ ให้สอดคล้องกันทุกระดับเพศ อายุ การศึกษาที่จะพ้องถึงความหวังต่อป ระเทศว่ามหาวิทยาลัยสามารถครอง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการควบคุมดูแล พฤติกรรมและการกระทำผิดวินัยข้าราชการ ทั้งในส่วนของการปกครอง วิทยุ การ การปกครอง และสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความรับผิดชอบ รวมไปถึง การส่งเสริม ปลูกฝังวินัยและ จริยธรรมของข้าราชการครู-อาจารย์อยู่โดยสม่ำเสมอทุกปี ทั้งนี้จะเห็นได้ดัง แก้ว หมายขององค์การบริหารจัดการแผนดินธรรม-แผ่นดินทอง ซึ่งมีแผนงานเรียกว่า "นันทนาการ กรมส่งเสริม" เพื่อปลูกฝังค่านิยมการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ประกอบไปด้วยขั้นตอนและการ ปฏิบัติ ดังนี้

๑. การเผยแพร่ เป็นขั้นตอนแรกที่ควรทำขึ้น เพราะคน มีความรู้แล้วแต่

ไม่สนใจที่จะปฏิบัติตามแผนดินธรรมแผ่นดินทอง

แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง เป็นอุดมการณ์ชาติ อุดมการณ์ชีวิต

(3) การพัฒนา เป็นขั้นตอนการทำให้ข้าราชการ ประชาชน สามารถนำอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาครอบครัว พัฒนาหมู่บ้าน ชุมชนสังคม

ขั้นตอนที่หายากที่สุดคือ ขั้นตอนการปลูกฝัง เพราะคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรม ค่านิยมที่ดีทั้งหลายจะบรรลุเป้าหมายได้ต่อเมื่อได้นามว่า "ทำ" จริง ๆ ธรรมะทั้งหลายจะมีความหมายเลยถ้าไม่มี "ทำ" และเกมส์เป็นเครื่องมือการฝึกอบรมในการปลูกฝังให้ผู้เข้ารับการอบรมนำ "ธรรม" ไป "ทำ" ในการสร้างสรรค์แผ่นดินไทยให้เป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง

เกมส์ต่าง ๆ นี้เป็นการเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการนำเกมส์ไปใช้ในการฝึกอบรมต้องพิจารณาปรับปรุงให้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรม สถานที่และบรรยากาศ ซึ่งเป็นภาระที่ผู้เป็นวิทยากรย่อมทราบดีอยู่แล้ว

โดยหลักการแล้วทุกเกมส์ที่เล่น ก่อนสรุปต้องให้ผู้เล่นออกมาแสดงความคิดเห็นทุกครั้งเพื่อให้เกิดปัญญา เพื่อฝึกกล้าแสดงความคิดเห็น เพื่อฝึกกล้าแสดงความจริงใจ ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพมนุษย์โดยตรง และต้องสรุปให้ตรงเป้าหมายของเกมส์ทั้งหมด 50 ตัวอย่างของเกมส์ ซึ่งในบทความนี้ขอนำเสนอว่า เพื่อเป็นตัวอย่างเพียง 3 เกมส์ เช่น:-

1. เกมสัการะจัดตั้งกลุ่ม

1. ชื่อ เกมสั : เกมสัการะจัดตั้งกลุ่ม
2. วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ผู้เข้าอบรมรู้จักการจัดตั้งกลุ่มและทำงานร่วมกับกลุ่ม รวมทั้งรู้จักเคารพความคิดเห็นผู้อื่น
3. วิธีการเล่นเกมสั : 3.1 นำผู้เข้าอบรมร้องเพลงเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่ม ความร่วมมือ และการประสานงาน เช่น ความเอื้อเฟื้อ งานสิ่งใด อุทิศการรับ อุทิศการรับ ชีวิต จิตอาสาและ เชื้อองหระดินสั
3.2 แบ่งผู้เข้าอบรมออกเป็นกลุ่ม ๆ จำนวนกลุ่มละ 10-15 คน หรือตาม ความเหมาะสม สม ณะ : เด็ก-ผู้ใหญ่ หญิงช ะ โดยจัดทำไว้ก่อนเปิดการอบรม
3.3 จัดรายการ ขุมทรัพย์ (เวลา 30 นาทีเพื่อ)
จัดตั้งกลุ่ม
- กลุ่มการรับกลุ่ม
- กลุ่มการรับกลุ่ม
- กลุ่มการรับกลุ่ม
- กลุ่มการรับกลุ่ม
- กลุ่มการรับกลุ่ม
3.4 จัดตั้งกลุ่มตามขั้นตอนการรับกลุ่ม โดยกลุ่มที่ได้รับผลของรางวัล สิ่งของ
และรางวัลที่ได้รับโดยกลุ่ม
4. หมายเหตุ : เกมสัการะจัดตั้งกลุ่ม เป็น เกมสัการะที่เล่นโดยกลุ่มละ 1 คน
5. หมายเหตุ : เกมสัการะจัดตั้งกลุ่ม เป็น เกมสัการะที่เล่นโดยกลุ่มละ 1 คน
6. หมายเหตุ : เกมสัการะจัดตั้งกลุ่ม เป็น เกมสัการะที่เล่นโดยกลุ่มละ 1 คน
7. หมายเหตุ : เกมสัการะจัดตั้งกลุ่ม เป็น เกมสัการะที่เล่นโดยกลุ่มละ 1 คน
8. หมายเหตุ : เกมสัการะจัดตั้งกลุ่ม เป็น เกมสัการะที่เล่นโดยกลุ่มละ 1 คน
9. หมายเหตุ : เกมสัการะจัดตั้งกลุ่ม เป็น เกมสัการะที่เล่นโดยกลุ่มละ 1 คน
10. หมายเหตุ : เกมสัการะจัดตั้งกลุ่ม เป็น เกมสัการะที่เล่นโดยกลุ่มละ 1 คน

2. เกมสัทธิธรรมชาตินมนุษย์

1. ชื่อเกมส์ เกมสัทธิธรรมชาตินมนุษย์
2. เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการอบรมเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงธรรมชาติของมนุษย์ทั่วไปว่า เมื่อถึงคราวกลับชั้นแล้วทุกคนย่อมเอาตัวรอดเสมอ ไม่มีความรักที่มั่นคงยิ่งใหญ่เท่าความรักของพ่อ-แม่
3. วิธีเล่นเกมส์
 - 3.1 ควรเล่นช่วงหลังออกกำลังกายตอนเช้า
 - 3.2 วัตถุประสงค์ข้างบนเป็นวงกลม วิทยากรอยู่กลาง กำหนดกติกาให้เล่น
 - 3.3 วัตถุประสงค์จับกลุ่ม 3.5, 7, 9 คน ตามความเหมาะสม ส่งให้ปฏิบัติขั้นที่ 1 คือ เหลือเศษเข้ากลุ่มไม่ได้จะถูกทรมาน
 - 3.4 บัญญัติให้เร่งจับกลุ่ม เปิดโอกาสให้แสดงได้เต็มทีในการจับกลุ่ม
 - 3.5 เก็บพฤติกรรมการเล่นมาสรุป สัมภาษณ์ผู้ที่เข้ากลุ่มไม่ได้
4. ระยะเวลา 1 ชั่วโมง ประมาณ 30 นาที
5. สรุปเกมส์ ธรรมชาติของมนุษย์ย่อมเห็นแก่ตัวและเอาตัวรอดเสมอ ในชีวิตจริงก็เป็นเช่นนี้ ฉะนั้นทุกคนต้องฝึกพึ่งตัวเอง อดทน อดกลั้น อดทน อดทน

3. เกมสร้างเกียจอบายมุข

1. ชื่อเกมส์ เกมสร้างเกียจอบายมุข
2. เป้าหมาย เพื่อเน้นย้ำ บุกฝังลึกลงงานจิตตาของผู้เข้าอบรมให้รังเกียจอบายมุขและยาเสพติดทั้งหลาย
3. วิธีเล่นเกมส์
 - 3.1 ให้นักผู้เข้าอบรมร้องเพลงรังเกียจอบายมุขจนขึ้นใจ

"บุหรื"

 ก็คือยาพิษชีวิตของเราจะสิ้นลง ร่างกายสมองมึนงง
ประสาทเสื่อมลง ความจำไม่มี
 - 3.2 จัดให้นักผู้เข้าอบรมเข้าแถวเป็นวงกลมวงเดียว
 - 3.3 สมมุติว่าที่ก่อนหน้า 2-3 ก่อนเป็นตัวยาสเสพติดที่ทุกคนรังเกียจ ส่งต่อกันไปพร้อมกับร้องเพลง ถ้าเพลงหยุด ก่อนขึ้นอยู่ที่ใครหรือหสนอยู่ข้างหน้าใครจะต้องถูกลงโทษตามมติของที่ประชุม
 - 3.4 ให้นักผู้ร้องเพลงเร็ว ๆ และให้นักผู้รับส่งเร็ว ๆ รับมาส่งทันที วิทยากรเป็นผู้เป่านกหวีดว่าเพลงจบ ให้นักผู้คนที่ถูกลงโทษออกมา 4-6 คน แล้วทำการสัมภาษณ์ว่าเพราะเหตุใดก่อนหน้าจึงมาอยู่ที่ตัวไม่ส่งไป
4. ระยะเวลา 1 ชั่วโมงประมาณ 30-50 นาที ควรเล่นช่วงออกกำลังกายตอนเช้า

5. สรุปเกมส์
- 5.1 อบายมุขเป็นสิ่งที่ำมดี นำมาซึ่งความหายนะ ทุกคนก็รู้แต่ก็พากันทำ เพราะทุกคนเินเฉยต่อความชั่วเหล่านั้น
 - 5.2 การรู้ว่าอะไรชั่วแต่ไม่ละความชั่วยังำชำไม่ได้เมื่อรู้ว่าสิ่งใดชั่วต้อง ปฏิเสธและต่อต้านสิ่งนั้น ยืนหยัดความดี

4. เกมสําลอกธรรม 8

1. ชื่อเกมส์ เกมสําลอกธรรม 8
2. เป้าหมาย เพื่อชี้ให้ผู้เข้าอบรมเห็นข้อเท็จจริงของการมีลาภ-เสื่อมลาภ-สุข-ทุกข์ ซึ่งเป็นธรรมชาติของโลกนี้
3. วิธีเล่นเกมส์
 - 3.1 แบ่งผู้เข้าเล่นออกเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 7-10 คน จำนวนกลุ่มตามความเหมาะสม 5-9 กลุ่ม
 - 3.2 จัดวิทยากรเข้าประจำกลุ่ม เพื่อยั่วยุเร้าแต่ละกลุ่มให้เล่นเกมส์ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษากลุ่ม ควบคุมให้กลุ่มดำเนินการไปตามกฎเกณฑ์
 - 3.3 ตั้งคำถามให้แต่ละกลุ่มแข่งขันตอบ กำหนดให้รางวัลเพื่อสร้างตามความเหมาะสม ดังตัวอย่างคำถาม
 1. ธรรมหมวดใดมาเป็นคู่ ๆ ? (ปาทองโรกั)
 2. หัวเป็นพืชตัวเป็นคนหางเป็นสัตว์? (ขาบ)
 3. สัตว์ชนิดหนึ่งอยู่ในดินเวลาจะใช้ต้องปักหัว? (ตะปูเกลียว)
 4. มิตรอย่างไรดีที่สุด? (มิตรพิชิ)
 5. มะตัวไหนใหญ่ที่สุด? (มะกะโท)
 6. ยามาแดง ยามาใบดำ ยามาคำดี? (แมงดา)
 - 3.4 กำหนดกรรมการเพื่อให้คะแนนไว้ ๆ ผิด-ถูก
 - 3.5 วิทยากรประจำกลุ่มยั่วยุให้กลุ่มประท้วง-โหมพจนเกิดอารมณ์
 - 3.6 ต้องคอยพิจารณาอารมณ์ผู้เข้าเล่นเกมส์ตลอดเวลา
4. ระยะเวลา ควรใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง ควรเป็นภาคกลางวัน

5. สรุปประเด็น 5.1 ขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และ ประชาชนเพื่อประชาธิปไตย
- 5.2 ขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และ ประชาชนเพื่อประชาธิปไตย
- 5.3 ขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และ ประชาชนเพื่อประชาธิปไตย
- 5.4 ขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และ ประชาชนเพื่อประชาธิปไตย
- 5.5 ขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และ ประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

ศึกษาสรุปประเด็น

ศึกษาสรุปประเด็น

ศึกษา

ศึกษาสรุปประเด็น

ศึกษา

ศึกษาสรุปประเด็น

ศึกษาสรุปประเด็น

ศึกษา

5. เกมสืหรือญจริยธรรม

1. ชื่อเกมสื เกมสืหรือญจริยธรรม
2. เป้าหมาย เพื่อเน้นย้ำให้ผู้เข้าอบรมเห็นความสำคัญในคุณธรรม จริยธรรมทุกขั้นตอน ในการดำเนินชีวิตประจำวัน
3. วิธีเล่นเกมสื
 - 3.1 ผู้เข้าอบรมโยนหรือญให้เข้าเป้าหมายที่กำหนดให้โดยให้ชื่อเป้าหมายว่า "ความซื่อสัตย์" ใช้เพลง "ความซื่อสัตย์" ประกอบการเล่น
 - 3.2 ผู้เข้าอบรมเลือกจุดยืนได้ตามที่ต้องการมี 3 จุด ผู้เลือกคือ 1) ลดละอบายมุข/มิวินัย 2) ขยัน/ประหยัด 3) พ้นเพียบ
 - 3.3 ชี้แจงให้ผู้เข้ารู้ว่าถ้าเป้าหมายในชีวิตคือ ความ "ซื่อสัตย์" จะต้องยืนอยู่จุดไหนในการดำเนินชีวิต
 - 3.4 อาจจะให้ผู้เข้าอบรมทดลองโยนก่อน 1 ครั้ง ครั้งที่ 2 เอาจริง จะโยนเข้าเป้าหมายหรือไม่ ไม่สำคัญ ข้อสำคัญคือ การตัดสินใจเลือกจุดยืน
4. ระยะเวลา ใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที ถ้าคนมากให้จัดหลายชุดโยน
5. สรุปเกมสื ในการดำเนินชีวิตทุกคนจะต้องมีเป้าหมายของชีวิตไว้ เช่น "ซื่อสัตย์" และบรรลุเป้าหมายจะต้องมีจุดยืนที่มั่นคง

ความซื่อสัตย์

ลดละอบายมุข มิวินัย

ขยัน/ประหยัด

พ้นเพียบ

บทสรุป

ยังมีความคาดหวังต่อไปในอนาคตว่าภายใต้สถานการณ์ของสังคมปัจจุบันองค์กรของ
รัฐและเอกชนทุกส่วนควรร่วมมือกันดังนี้

(1) ให้สำนักงาน ก.พ.. ทบวงมหาวิทยาลัย, ก.ค.ศ.รฐสภา และกระทรวงมหาด
ไทยร่วมกันจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาปลูกฝัง-ควบคุมวินัย จรรยาบรรณของครู อาจารย์เป็น
สำนักงานกลางทำงานตามเครือข่ายของระบบราชการ

(2) ให้ทั้ง 5 องค์กร ช่วยจัดทำหลักสูตรแกนกลาง

(3) ให้ทั้ง 5 องค์กร เพิ่มเกณฑ์การประเมินเพื่อการดำรงตำแหน่งระดับสูง ๆ
โดยต้องผ่านการอบรมพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรม

(4) ให้มหาวิทยาลัย, วิทยาลัย, โรงเรียน, ก.ค.สถาบันราชภัฏ, สถาบันเทคโนโลยี,
วิทยาลัยทุกสถาบันควรประกาศนโยบายปฐมนิเทศครู-อาจารย์ใหม่ที่ได้รับเข้าบรรจุ ด้วยสูตรด้าน
จริยธรรมและคุณธรรมนั้นคือ

ทบวงมหาวิทยาลัย, สำนักงานก.พ. และก.ค.ควรสนับสนุนงบประมาณในการจัด
อบรมวินัยและจริยธรรมให้สำนักเขตฯการศึกษาทุกเขต, วามกอ, จังหวัดโดย:-

- ให้มีแผนพัฒนาวินัยและจริยธรรมบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ
- หน่วยงานและผู้บริหารระดับสูงควรให้ความสำคัญและสนับสนุนการพัฒนา
วินัยและจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง
- การพัฒนาวินัยและจริยธรรมของหน่วยต่าง ๆ ควรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
อย่างต่อเนื่อง
- ทบวงและก.ค. ควรกำหนดรูปแบบในการพัฒนาวินัยและจริยธรรมของข้าราชการ
ครู-อาจารย์ให้หน่วยงานทางการศึกษาถือปฏิบัติ
- ทบวงและ ก.ค. กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะบรรจุเป็นข้าราชการครู-อาจารย์ต้อง
ผ่านการศึกษาด้านวินัยและจริยธรรม 6 หน่วยกิต

กล่าวโดยสรุป ปัญหาจริยธรรมในวิชาชีพครู-อาจารย์ เป็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการพัฒนาประเทศจะไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล หากปัญหาจริยธรรมในวิชาชีพครู-อาจารย์ยังไม่ได้รับการแก้ไข ซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัยมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อันเกิดจากประเพณีผิดจริยธรรมของครู-อาจารย์ที่ถูกล่วงละเมิดด้วยดี

เชิงอรรถ

บทนำ

1. พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), เทคโนโลยีทางการแพทย์สมัยใหม่กับจริยธรรมในแง่พุทธศาสนา บทความพิเศษสัมมนาในสาร Siriraj Hosp. Gaz. หน้า 1.
2. พุทธทาสภิกขุ, ครู-เป็นพระเจ้าผู้สร้างโลก หน้า 3-4.
3. สุภัทร ปัญญาทิพย์, เอกสารคำสอน SHCR 556 จริยศาสตร์พุทธศาสนา, หน้า 30-31. หรือดูเพิ่มเติม สุเชาว์ พลอยชุม, (เรียบเรียง) จริยศาสตร์แนวพุทธ, หน้า 8-9.
4. วิทย์ วิศทเวทย์, จริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะนักปรัชญา รายงานการสัมมนาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 13(5) หน้า 13-21 พ.ศ. 2521 และเรื่องเดิมในปี 2522, หน้า 16-19.
5. อำนวย ทะพิงค์แก และชยันต์ วรรณะภูติ, ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักการศึกษา เอกสารรายงานการสัมมนา, หน้า 28-29.
6. นวลเพ็ญ และวีรยุทธ วิเชียรโรตติ, เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ-การสอนจริยศึกษาระดับมัธยมศึกษาและฝึกหัดครู, หน้า 1-3.
7. ศิเรก กุศลศิริสวัสดิ์: จุดยืนของจริยธรรมในสังคมไทยยุคตรงไหน-รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทย, หน้า 18.

8. ปรีชา ช้างขวัญยืน, "สังคมไทยในทัศนะนักปรัชญา" ในวารสารคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ชุดที่ 2 หน้า 24
9. สมทรง บุญศฤงคาร, คู่มือครูสอนศีลธรรม ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2, หน้า 1-3 และ หน้า 5-6.
10. พุทธทาสภิกขุ, วิธีสอนจริยธรรมของพระพุทธเจ้าและปัจฉิมกาลจริยศึกษา, หน้า 46-47.
11. พระเทพเวที ประยุทธ์ ปยุตฺโต), พุทธธรรมกับชีวิตในสังคมเทคโนโลยี หน้า 98-99.
12. สุภัทร ปัญญาทิพย์, รายงาน, "ลาวร้ายที่คนไทยต้องรีบแก้ไข" ในเดลินิวส์, หน้า 4
คอลัมน์วาไรตี้ ฉบับวันเสาร์ที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2539.
13. พุทธทาสภิกขุ, ธรรมบรรยายต่อทางสุณัษ: คณะธรรมทาน: หน้า 8-9.
14. J.B. Arbuthnote, *Teaching Moral Reasoning: Theory and Practice*,
หน้า 28-29.
15. ประธาน วัฒนวานิชย์, "จริยธรรมอาจก่อให้เกิดความคาดหวังหรือนวทางปฏิบัติที่เป็นจริง"
ในสาร ปอมท ฉบับที่ 2 ปีที่ 1 กันยายน-ตุล 2532 หน้า 20.
16. เรื่องเดิม, หน้า 21.
17. สารเดช บัวศรี, แนวทาง: พัฒนาจริยธรรมของเยาวชนสู่การประกอบอาชีพ
กับจริยธรรมไทย 22-27 มกราคม 2523 หน้า 21. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการ
ศาสนา 2523).

18. พระศาสโนศวน (วชิรธรรมและแปล), *สวดมนต์แปลสำหรับคณะสงฆ์ไทย* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พุทธมณฑลราชวิทยาลัย), 2528, หน้า 11.
19. พระเทพเวที, *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์* (กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2511), หน้า 31 และ หน้า 73.
20. พระเทพเวที, *เรื่องเดิม*, หน้า 505-506.
21. กรมหลวงราชบุรีดิเรกวัฒนพงศ์ ตั้งพระสังฆราชเจ้า *ธรรมานุกรม-นักกประมวลพระนิพนธ์*, หน้า 35-40.
22. พระเทพเวที, *พจนานุกรมพุทธศาสน์-นักกประมวลศัพท์*, หน้า 105-106.
23. พุทธทาสเถิกสุข, *ครูกับพระเจ้า ผู้สร้างโลก*, หน้า 3-7.
24. วิจิตร พนิช, "จริยธรรมในการวิจัย" ใน *วารสารสงฆสถานครินทร์* ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 ต.ค.-ธ.ค. 2533 หน้า 291-294.
25. พระเทพเวที *เรื่องเดิม*, หน้า 93-96. หรือดูในเรื่อง "พุทธศาสนานฐานะเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์", หน้า 33-34.
26. เสนาะ มดุงจิตร, *คุณสมภักดีชาวพุทธ*, หน้า 2-3.
27. เสนาะ มดุงจิตร, *เรื่องเดิม* หน้า 3-4.

28. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ, *นโยบายการพัฒนานโยบายและจริยธรรมข้าราชการครู* หน้า 19-20 (เอกสารอัดสำเนา).
29. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักงานกฤษฎมนตรี, *รายงานการประเมินผลระบบนิเทศการศึกษานในประเทศไทย*, หน้า 36-37.
30. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร, *แนวทางปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์* กทม. 2533 (เอกสารอัดสำเนา), หน้า 4-6.
31. กองการศึกษาและควบคุมการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, *รายงานการประชุมสัมมนาบทบาทการจัดการศึกษาของรัฐในยุคโลกาภิวัตน์* กรกฎาคม 2533, หน้า 18-19.
32. *เรื่องเดิม* หน้า 36.

บทที่ 1

1. ส.มพ. 19/96(367) และอง. จกท 22/178 (309).
2. ม.อ.บ. 14/12 (11) หรือ อง. เอก 20/5 (19) หรือดู D.J.Kulupahana: *Buddhist Philosophy: A Historical Analysis*, pp. 65-66.
3. พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺต) - *พุทธศาสนากับสังคมไทย*, หน้า 116-122 หรือดูเรื่อง: *วัฒนธรรมไทยยุคใหม่ในฐานะเป็นผู้นำ*, หน้า 11-25 หรือดูที.ส. 9/69 (95) และอง. ตก 20/369 (577).

4. พระเทพเวที, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม: กัลยาณมิตรธรรม 7, หน้า 238.
5. พุทธทาสภิกขุ, เรื่องเดิม หน้า 9-13.
6. สมทรง บุญญาภรณ์, เรื่องเดิม หน้า 17-18.
7. ม.ม.13/711 (651) หรือ อญ. ทสก. 24/94 (204) หรือดูเพิ่มเติม: สำนักงานส่งเสริมการพัฒนาวิสัยข้าราชการครู สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู: เอกสารประกอบการสัมมนา เล่มที่ 2 หน้า 6.
8. อง. สัตตก. 23/33 (111) หรือดู ทิม. ปาฎิกวรรค สังคาลงสูตร 16/25 (253-265).
9. วิทย์ วิศทเวทย์, "พุทธจริยธรรมเถรวาท" ใน วารสารพุทธศาสนศึกษา (บทวิเคราะห์) ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2538 หน้า 48-49.
10. วิทย์ วิศทเวทย์, เรื่องเดียวกัน หน้า 54.
11. สมบูรณ์ พรหมพ. ประวัติดนและปรัชญาการศึกษาไทย, หน้า 2-5.
12. พุทธทาสภิกขุ, หนังสือชุดบรมธรรม เล่ม 2, หน้า 408 หรือดูครูเป็นพระเจ้าผู้สร้างโลก หน้า 25.
13. สมบูรณ์ พรหมพ. เรื่องเดิม หน้า 3.
14. เรื่องเดียวกัน, หน้า 46.

15. เรื่องเดียวกัน. หน้า 381-468.
16. ชำนาญ นิสารัตน์. *จริยศาสตร์ สำหรับวิชาชุดสังคมศึกษา*. รายวิชา ส402. กทม. อักษรเจริญทัศน์ 2532 หน้า 8-9 และหน้า 44-67.
17. Jmaye, Abraham. *Philosophy and Culture* UNESCO Edition 1993. หน้า 18-19 หรือดูสนิท สมัครการ: *การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม*, 2525 หน้า 25-26.
18. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ. *นโยบายการพัฒนาวินัยและจริยธรรมข้าราชการครู* ภายใต้แผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 7 (2535-2539), หน้า 14-18. หรือดูสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. "การปรับปรุงการฝึกหัดครู ด้วยเรื่อง นามาทรรสณะต่อหลักการและวิธีการการปรับปรุงการฝึกหัดครู พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา" ใน *วารสารการศึกษาแห่งชาติ* ปีที่ 28 ฉบับที่ 4 (เม.ย.-พ.ค.) 2537. หน้า 23-28.
19. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ. *การบริหารงานวินัยข้าราชการครู และ คู่มือชุดปฏิบัติการพัฒนาวินัยและจริยธรรมข้าราชการครู* หน้า 15-16 (เอกสารอัดสำเนา).
20. นันทวัฒน์ กิตติสิทธิ์: *ครูสมกับการควบคุมจรรยาบรรณวิชาชีพครูในประเทศไทย: อดีต. ปัจจุบัน. อนาคต*วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร มหาบัณฑิต มธ. วิทยาลัยเชียงใหม่ 2535. หน้า 38-46. หรือดูระเบียบครูสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู ตามประกาศของครู พ.ศ. 2506.
21. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. *วินัยครู* หน้า 18-24.

22. วิจารย์ พันธ์, "จริยธรรมในการวิจัย" ใน *สงฆานุกรินทร์เวชสาร* ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (ม.ค. - ม.ย.) 2533 หน้า 291-296.
23. นวัชรชัย ชัยจิรวงศ์กุล, *การศึกษาค้นคว้าวิจัยของค่านิยมทางจริยธรรมของคนไทย*, ใน *ผลงานการวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร* คณะสังคมฯ มหาวิทยาลัยมหิดล 2529 หน้า 46-47.
24. นวัชรชัย ชัยจิรวงศ์กุล *วัฒนธรรมของการปฏิบัติจริยธรรม* เอกสารทางวิชาการ มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะสังคมฯ มหาวิทยาลัยมหิดล (โรงปรินต์ที่พิมพ์), หน้า 33-298.
25. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, *รวม มจร มจร มจร มจร และจรรยาวิชาชีพ* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 28-35.
26. ประจักษ์ วิทิตวานิชย์, "จริยธรรมอาจารย์: ความคาดหวังหรือแนวทางการปฏิบัติที่เป็นจริง" ใน *สาร ปณท.* การประชุมประจักษ์สมาคมอาจารย์ของ มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ ฉบับที่ 2 ปีที่ 1 ม.ค.-ต.ค. 2532, หน้า 2-3.

บทที่ 2

1. ศักดิ์อนทนะกรรณการธิราชกรรณ ราชกรรณ ราชกรรณ, *การบริหารงานวินัยข้าราชการครู และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนา วินัยและจริยธรรมข้าราชการครู*, หน้า 12-20, 40, 91 (เอกสารอรรถาณ).
2. *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 300.
3. กองวินัยและกิจการเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล และสำนักส่งเสริมและบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, *เอกสารสาร มจรและบันทึกการปฏิบัติกรรณการระบัพติหจริยธรรมของอาจารย์* 2535, หน้า 18-22 (เอกสารอรรถาณ).

4. มหาวิทยาลัยมหิดล, "ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหิดลว่าด้วย การสรรหาอธิการบดี, คณบดี พ.ศ. 2535 และ 2530" ในข่าวสภาคณาจารย์ ฉบับที่ 2 ปีที่ 19 เดือนกุมภาพันธ์ 2537, หน้า 1-5.
5. โครงการพัฒนาเครือข่ายการบริหารงานบุคคลเรื่อง แนวทางในการดำเนินการวินัยและการรักษาวินัยข้าราชการ มหาวิทยาลัยมหิดล, เอกสารประกอบการอบรม (21-23 พ.ย. 2537), หน้า 41-42 และ หมวด 4 ว่าด้วยเรื่องวินัยและการรักษาวินัยข้าราชการ หน้า 5.
6. ส่วนมาตรฐานวินัย สำนักส่งเสริมส่งเสริมจรรยาบรรณและวินัยครู กองวินัยและนิติการสำนักงานสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, สถิติรายงานประจำปีงบประมาณ 2539 มกราคม 2540, หน้า 1-6. หรือดูรายละเอียดเพิ่มเติมจาก คู่มือกรณีตัวอย่างความผิดทางวินัยของข้าราชการครู ระหว่างปี พ.ศ. 2537-2538, หน้า 1-210.
7. พดุงเกษม, ครุओंม, "คอลัมน์การศึกษา" ในเดลินิวส์ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2539 ถึง มีนาคม 2540 จะมีรายงานและข้อคิดเห็นเรื่องเช่น เรื่องการปรับปรุงการศึกษา, การเสริมสร้างจริยธรรมของครู ภายใต้แผนพัฒนาฉบับที่ 8, ปัญหาหนี้สิน, และอื่น ๆ ซึ่งได้รายงานปัญหาต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน.

บทที่ 3

1. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 และ คู่มือสมาชิกคุรุสภา, หน้า 14-28.
2. ประธานกรรมการอำนวยการคุรุสภา, ประกาศคุรุสภา เรื่อง การสรรหาครูเพื่อรับเครื่องหมายเชิดชูเกียรติครูผู้มีจรรยาบรรณดี อัน ตามระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 หน้า 1.

3. ชูรสภา, จรรยาบรรณครู-คุณธรรม 10 ประเภท, (แผ่นพับ 1 แผ่น).
4. ยุพา ประณมัญญ, "แค่เขวชนราชบุรีด้วยความรักและความปรารถนาดี" ใน ราชบุรีรายวัน ฉบับที่ 9 ปีที่ 32 กันยายน พ.ศ. 2536, หน้า 11-12.
5. สำเริง บุญเรืองรัตน์, การปฏิรูปการศึกษา หน้า 8 และดูเพิ่มเติม สำนักเสริมสร้างจรรยาบรรณและวินัยครู สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, รายงานผลการสัมมนาเรื่องการวางแผนและวิธีการพัฒนาวินัยและจริยธรรมข้าราชการครู, หน้า 48-49.
6. สำนักเสริมสร้างจรรยาบรรณและวินัยครู สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, เรื่องเดิม หน้า 71-91.
7. สายัณห์ เทียนทอง, โครงการพัฒนาเสริมสร้างปลูกฝังอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง, วิทยาลัยการปกครอง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2536 หน้า 255-262.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

คัมภีร์พุทธศาสนา

1. ทิมนิกาย ปาฏิกวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ 16 หรือ ทิมนิกาย สิลขันธวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่ 9
2. มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาส. พระไตรปิฎกเล่มที่ 13.
3. มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาส. พระไตรปิฎกเล่มที่ 14.
4. สังยุตตนิกาย พระไตรปิฎกเล่มที่ 19.
5. อังคุตตรนิกาย จักกนิบาต พระไตรปิฎกเล่มที่ 22 หรือ เอกนิบาต พระไตรปิฎกเล่มที่ 20; ติกนิบาต พระไตรปิฎกเล่มที่ 20 และอังคุตตรนิกาย กสกนิบาต พระไตรปิฎกเล่มที่ 24.

หนังสือและเอกสาร

6. กรุงเทพมหานคร. สำนักเลขาธิการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ *แนวทางการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์*. กรุงเทพมหานคร. 2533 (การอัดสำเนา).
7. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *รวบรวมจรรยาบรรณอาจารย์ และจรรยาวิชาชีพ*. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2534.
8. ชานาญ นิสารัตน์. *จริยศาสตร์ หนังสือเรียนสังคมศึกษา* รายวิชา ๔.402 สนพ. ทวพ. กรุงเทพฯ พ.ศ. 2532.

9. ตีรวณ บุณยวิริสวัสดิ์ **จุดยืนของจริยธรรมในสังคมไทยอยู่ตรงไหน** รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน. สำนักง เนคณะกรรมกรการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การพิมพ์แสง, 2532.
10. . **เทศาภิบาลกับการพัฒนาหมู่บ้านกับจริยธรรมในแง่พุทธศาสนา.** สารวิจัยกรมเสนาธิการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ 11 ฉบับที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2532.
11. เวทนีพร . (ประยูรค์ บุญโต) **พจนานุกรมพุทธศาสน์คำกัฏฐะมวธธรรม** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2532.
12. . **พจนานุกรมพุทธศาสน์คำกัฏฐะมวธศัพท์.** กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2531.
13. พระเทพเวทีพร . (ประยูรค์ บุญโต) **พุทธธรรมกับชีวิตในสังคมเทคโนโลยี.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิวิมุตติยสภา, 2532.
14. . **พุทธศาสน์ในฐาน-เกินร เกษณของวิทย ศาสตร์. มูลนิธิพุทธธรรม.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535.
15. ชวรงค์ เสตร์, มหาวิทยาลัย, กองวินัยและกิจการเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล: **เอกสารสำรวจและบันทึกพฤติกรรมการกระทำผิดวินัยและจริยธรรมของอาจารย์, สำนักส่งเสริมและบริการการศึกษา** 2535.
16. ธวัชชัย ชัยจิรณยากุล. **การศึกษาคุณสมบัติของค่านิยมพุทธจริยธรรมของคนไทย: รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเกษมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล** 2529.

17. _____. **ตัวแบบของการปลูกฝังจริยธรรม** เอกสารวิชาการ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์).
18. นวลเพ็ญ และวีระยุทธ วิเชียรโชติ: **เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสอน จริยศึกษาระดับมัธยมศึกษา และฝึกหัดครู พุทธสมาคมพระนครศรีอยุธยาและวิทยาลัยครู พระนครศรีอยุธยา 2520.**
19. นันทวัฒน์ กิตติสิทธิ์. **ครูสภา กับการควบคุมจรรยาบรรณวิชาชีพครูในประเทศไทย: อดีต, ปัจจุบัน อนาคต** วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2535.
20. บารุง สุขพรรณ. **บทบาทของสื่อมวลชนในการเผยแพร่และปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อเยาวชนไทย** สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ 2530.
21. ประธาน วัฒนวานิช. "จริยธรรมอาจารย์ความคาดหวัง หรือแนวทาง", ใน **สารบอม** ฉบับที่ 2 ปีที่ 1 ระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม 2532.
22. ปรีชา ช่างขวัญอิน. "สังคมไทยในทัศนะนักปรัชญา" ใน **วารสารคณะกรรมการการศึกษามหังชาติ** ชุดที่ 2 กรุงเทพฯ 2522.
23. พุทธทาสภิกขุ. **ครูเป็นพระ/เจ้าผู้สร้างโลก: พิมพ์เป็นหริศหรือข้อไม้จันทน์วางบูชาพระคุณอันสูงสุด ยิ่ง แต่ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ 28 ก.ย. 2536.**
24. _____. **ชุดอบรมวิชา ชุดจิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: ธรรมบุษามูลนิธิ, 2512.**
25. _____. **ธรรมบรรยายต่อหน้า** ... กรุงเทพฯ: ธรรมทาน, 2525.

๑. ดิเรก กุลศิริสวัสดิ์ จุดยืนของจริยธรรมในสังคมไทยอยู่ตรงไหน รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2522.
10. _____. เทคโนโลยีทางการแพทย์สัมพันธ์กับจริยธรรมในแง่พุทธศาสนา. สารโรงพยาบาลศิริราช-ชุดบทความพิเศษปีที่ 11 ฉบับที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2532.
11. เทพเวทีพระ. (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2532.
12. _____. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2531.
13. พระเทพเวทีพระ. (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) พุทธธรรมกับชีวิตในสังคมเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2532.
14. _____. พุทธศาสนานิกาย-เป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์. มูลนิธิพุทธธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535.
15. ชรัมภ์เสถียร. มหาวิทยาลัย, กองวินัยและกิจการเจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล: เอกสารสำรวจและบันทึกพฤติกรรมการกระทำผิดวินัยและจริยธรรมของอาจารย์. สำนักส่งเสริมและบริการการศึกษา, 2535.
16. ธวัชชัย ชัยจิรธำมาตุ. การศึกษาคุณธรรมอันดีของค่านิยมพุทธจริยธรรมของคนไทย: รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 2529.

17. **ตัวแบบของการปลูกฝังจริยธรรม** เอกสารวิชาการ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์).
18. นวลาพัณ และวิระบุตธ วิเชียรโชติ: **เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ การสอน จริยศึกษาระดับมัธยมศึกษา และฝึกหัดครู พุทธสมาคมพระนครศรีอยุธยาและวิทยาลัยครู พระนครศรีอยุธยา 2520.**
19. นันทวัฒน์ ธีรสิทธิ์. **ครูสมา กับกระบวนการบูรณาการวิชาชีพครูในประเทศไทย: อดีต, ปัจจุบัน อนาคต** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2535.
20. บารุง สุขพรรณ. **บทบาทของสิ่งแวดล้อมในการเผยแพร่และปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อเยาวชนไทย** สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ 2530.
21. ประชาน วิมลวานิช. "จริยธรรมอาจารย์มีความคาดหวัง หรือแนวทาง", ใน **สารบอม ฉบับที่ 2 ปีที่ 1** ครอบคลุมเกี่ยวกับภาษา-ตุลาคม 2532.
22. ปรีชา ช่างขำอิน. "สังคมไทยในทัศนะนักปรัชญา" ใน **วารสารคณะกรรมการการศึกษามหังชาติ ชุดที่ 2** กรุงเทพฯ 2532
23. พุทธทาสภิกขุ. **ครูเป็นพระเจ้าผู้สร้างโลก** พิมพ์เป็นพริตหรือข้อไม้ฉันทน์วางบูชาพระคุณอันสูงสุด ยิ่ง แต่ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ 28 ก.ย. 2536.
24. **ชุดอบรมวิชา ชุดสังคมศาสตร์และการเมือง** กรุงเทพฯ: ธรรมบุษยามูลนิธิ, 2512.
25. **ธรรมเบรยายคต** กรุงเทพฯ: ธรรมทาน, 2525.

26. . วิธีสอนจริยธรรมของพระพุทธเจ้า และปัจจัยนิมิตทางจริยศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์พาน, 2521.
27. มหิทธิ, มหาวิทยาลัย. ชีวสมภารของเรารู้ได้ด้วยใจทั้งห้า การสรรหาอธิการบดี พ.ศ. 2535 และ การสรรหาอธิการบดี พ.ศ. 2536 ฉบับที่ 2 2537.
28. . โครงการพัฒนา มหาวิทยาลัย การบริหารงานบุคลากร ร่วมกับ สำนักคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน แผนกงานการศึกษานิเทศการทางวินัย และการรักษาวินัยข้าราชการ เอกสารประกอบการอบรม ณ สำนักมหาวิทยาลัยมหิดล 21-23 พฤศจิกายน 2537.
29. วชิราภรณ์, กรมหลวง, สมเด็จพระสังฆราชเจ้า. ธรรมานุกรม-ฉบับประมวลนิพนธ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โรงพิมพ์หอสมุดราชวิทยาลัย, 2536.
30. วิจารย์ พานิข. "จริยธรรมในการวิจัย" ใน วารสารสงฆาณครินทร์ มหาวิทยาลัย สงฆาณครินทร์ จังหวัดสงขลา, 2523.
31. วิทย์ วิศทเวทย์. "จริยธรรมในสังคมไทยตามที่คณะนักปรัชญา". ในวารสารคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ปีที่ 5, 2521.
32. . "พุทธจริยธรรมเถรวาท" ในวารสารพุทธศาสนศึกษา (บทวิเคราะห์) ฉบับที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, 2538.
33. ศาสนาสวนพระ, (รวมรวมและแปล): สัจธรรมแห่งโลกสำหรับคณะสงฆ์ไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หอสมุดราชวิทยาลัย, 2538.

34. ศิณห์ อธิการ. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู การบริหารงานวินัยข้าราชการ
การครู และ คู่มือขั้นตอนปฏิบัติ : พัฒนาวินัยและจริยธรรมข้าราชการครู ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมานพิมพ์, 2535.
35. _____ . คู่มือกรณีศึกษา : แนวทางวินัยของข้าราชการครู พ.ศ. 2537-
2538 ของคณะกรรมการข้าราชการครู. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.
36. _____ . การพัฒนา วินัยและจริยธรรมข้าราชการครู : นโยบายและแนวทางปฏิบัติ
รายงานการประชุม คณะวินัย 17-18 พฤษภาคม 2538 โรงแรมริเจนท์ มารีน่า เมืองพัทยา
จังหวัดชลบุรี
37. _____ . กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. พัฒนาวินัยและจริยธรรมข้าราชการครู รายงาน
งานคณะกรรมการวินัย วันที่ 9-11 กันยายน 2538 โรงแรมสตาร์ อ.เมือง จังหวัดระยอง.
38. _____ . กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. จริยธรรมข้าราชการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2533
39. สนิท สมิตการ. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. พัฒนาการของสังคมโครงการ
ส่งเสริมเอกสารทางวิชาการ สม. มีฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมานพิมพ์, 2525.
40. สมทรง บุสศฤทธิ์. คู่มือครูสอนศีลธรรมแก่เด็กและวัยรุ่น ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์สมานพิมพ์, 2523.
41. สมบูรณ์ พรหมพ. ประเด็นและปัญหา ศีลธรรมไทย. มหาวิทยาลัยบูรพา. มหาวิทยาลัยบูรพา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมานพิมพ์, 2524.

42. สาคัญทิ เวียนทอง. (ผู้รวบรวม). *เอกสารคู่มือโครงการพัฒนาเสริมสร้างปลูกฝังอุดมการณ์
แผ่นดินสีสรรธรรมแผ่นดินทอง*, วิทยาลัยการปกครอง, กรมการปกครอง, 2535.
43. สโรจ ธีระศรี. *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย* เอกสารการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับ
จริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2523.
44. สุชาติ พลอยชุม. *จริยศาสตร์แนวพุทธในบริบทเรียงจาก Ethics in Buddhist
Perspective* ของ ดร. เถ. เอ็น. ชยติลเลเต โครงการผลิตตำรา ภาควิชาปรัชญาและศาสนา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ: สภาการศึกษาหมามนุชราชวิทยาลัย.
2532.
45. สุภัทร ปัญญาธิป. *เอกสารความรู้ทางจริยศาสตร์พุทธศาสนา* ภาควิชามนุษยศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สาขา, 2529.
46. . "สำนึกไทยที่คนไทยต้องรีบแก้ไข". ใน *มติชน* ฉบับวันเสาร์ เดือนกันยายน
2530.
47. เสนาะ พงษ์มิตร. *ชุมชนวัดโพธิ์* พุทธ. ฝ่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศาสนศึกษา
กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2537.
48. สันติธรรมธรรมะธรรมิโก. *สัจธรรมและธรรมการศึกษามุ่งชาติ*. *รายงานการประเมิณผล
การปฏิบัติงาน* คณะครูผู้สอนโรงเรียนวัดโพธิ์ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2536.
49. สันติธรรมธรรมะธรรมิโก. *คู่มือธรรมะ* ฉบับปฐม 2530.

50. _____ . ประกาศครูสภาเรื่อง การสรรหาครูเพื่อรับเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ
ครูผู้มีจรรยาบรรณที่ดีเด่น-เข็มครูสดุดี ประจำปี พ.ศ. 2540.
51. สำเริง บุญเรืองรัตน์. การปฏิรูปการศึกษา สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2520.
52. อานันท์ ปันยารชุน. คำปราศรัยเรื่องการพัฒนาการศึกษากับสังคมไทย บทสรุปพิเศษลงใน
สาส์นทววงมหาวิทยาลัย ฉบับรายงานผลการสัมมนาทางวิชาการ ในวันสถาปนาทววง
มหาวิทยาลัยครบ 22 ปี พ.ศ. 2537.
53. อานวย ทะพังกัมภ และชยันต์ วรรณะภักดิ์. ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนัก
การศึกษา เอกสารรายงานการสัมมนาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์กรมการศาสนา. 2522.

จริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการ

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิภาดา อังสุมาลิน
ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

จริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาดา อังสุมาสิน

คำนำ

งานใจจุก่อนนี้ เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า สังคมไทยกำลังประสบปัญหาทางจริยธรรม เป็นอย่างมาก วิกฤตการณ์อย่างยิ่ง ปัญหาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพต่าง ๆ ส่งผลให้เกิด ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ เพราะถ้าบุคคลในวิชาชีพต่าง ๆ ไม่ทำหน้าที่ของตนอย่าง มีคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ถึงจะมีความสามารถในการศึกษาเพียงใดก็ตาม ก็เป็นการ ยากที่ประเทศชาติจะพัฒนาไปได้ ปัญหาจริยธรรมในวิชาชีพต่าง ๆ นั้น ส่วนมีเหตุปัจจัยมาจากการ ประพฤติผิดจริยธรรมแทบทั้งสิ้น

วิชาชีพข้าราชการพลเรือน เป็นวิชาชีพซึ่งมีความสำคัญต่อประเทศชาติมาก เหตุที่ เป็นเช่นนี้เพราะ วิชาชีพข้าราชการพลเรือนเป็นวิชาชีพเป็นผู้รับใช้ประชาชนโดยตรงในด้าน สำคัญ ๆ ของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคมตลอดจนความเป็นอยู่ของประชาชนใน ชาติ และอีกประการหนึ่ง จำนวนของข้าราชการพลเรือนมีประมาณสองล้านคน ซึ่งนับเป็นกลุ่มคน จำนวนมาก ดังนั้น ถ้าบุคคลกลุ่มนี้ประสบปัญหาทางจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพแล้ว ย่อมส่ง ผลไปถึงกลุ่มวิชาชีพอื่น ๆ และประเทศชาติโดยรวมด้วย

บทความนี้จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพ ข้าราชการพลเรือนเป็นประเด็นสำคัญที่สุด ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะได้ทราบว่าเมื่อสังคม ไทยเปลี่ยนแปลงไป ค่านิยมเชิงจริยธรรมของข้าราชการได้เปลี่ยนแปลงไปด้วยอย่างไร และการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ได้ส่งผลกระทบต่อจริยธรรมของวิชาชีพอื่น ๆ อย่างไรบ้าง ตลอดจน กลไกการตรวจสอบ และการส่งเสริม ให้ข้าราชการปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการ อีกด้วย

1. วิวัฒนาการการปกครองของไทย

1.1 การปกครองในอดีตจนถึงสมัยกรุงธนบุรี

ในสมัยก่อนการปกครองได้รับอิทธิพลจากขอมคือ เป็นการปกครองแบบนายปกครองป่าว ต่อมาสมัยพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ปกครองสุโขทัยจึงเป็นการปกครองแบบพ่อปกครองลูก พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีพระราชอำนาจสิทธิ์ขาดในการบริหารราชการแผ่นดิน ทรงดำรงตำแหน่งในฐานะเป็น "พ่อเมือง" หรือเรียกว่า "พ่อขุน" ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ เรียกว่า "ลูกขุน" ส่วนราษฎรอยู่ในฐานะ "ลูกเมือง" โดยมีการแต่งตั้งเชื้อพระวงศ์ไปกินเมือง ซึ่งหมายถึง "ว่าราชการเมือง" ในปัจจุบัน

ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นก็มีลักษณะการปกครองตามอิทธิพลของขอมคือ นายปกครองป่าว ยึดหลักการปกครองแบบทหาร ชายไทยทุกคนต้องเป็นทหาร การทำหน้าที่ราชการฝ่ายพลเรือนก็ให้ทหารช่วยทำ เจ้ากระทรวงฝ่ายพลเรือนจึงเรียกว่า "เสนาบดี" หมายถึง "แม่ทัพ" หลักการปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยาได้วิวัฒนาการออกไปตามลำดับ โดยระยะแรกจัดการปกครองเป็น 4 กรม เรียก จตุสดมภ์ ต่อมาได้แยกการบริหารออกเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายทหารและพลเรือน โดยให้ทหารเป็นสมุหพระกลาโหม และให้พลเรือนเป็นสมุหนายก และมีการสถาปนาระบบศักดินาขึ้นในยุคนี้อีกด้วย¹

เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินสถาปนากรุงธนบุรีขึ้นเป็นราชธานี การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาคยังคงเป็นลักษณะเดียวกับกรุงศรีอยุธยา ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ลักษณะการปกครองแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือระยะแรกตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงต้นรัชกาลที่ 5 ระยะที่สองสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งปฏิรูปการปกครองให้มาถึงรัชกาลที่ 7 ตอนต้น และระยะที่สามคือรัชกาลที่ 7 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบราชาธิปไตยเป็นระบอบประชาธิปไตย

1.2 การปกครองและบริหารราชการแผ่นดินสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

1.2.1 ก่อนสมัยรัชกาลที่ 5

การบริหารราชการส่วนกลางในระยะแรกสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ แม้จะปกครองแบบ พระศรีธรรมา แต่ก็เป็นกึ่งการปกครองแบบ พระมหากษัตริย์ทรงคือพระราชาณาภิสิทธิ์ขาด เมื่อมีราชการสิ่งใดสมควรจะสั่งออกมาให้ออกไปต่อหน้าข้าศึก ยามปกติก็ร่วมกันปฏิบัติราชการบ้านเมือง มีการประชุมปรึกษาราชการที่เรียกว่า พระชุมเสนาบดี ซึ่งหรือความ ๆ ว่า ศาลาลูกขุน² ซึ่งศาลาลูกขุนนี้มี อยู่ตั้งแต่พระบรมมหาราชวัง 2 ศาลา เรียกว่า ศาลาลูกขุนขวา กับศาลาลูกขุนซ้าย แล เป็นนอก พระบรมมหาราชวัง 1 ศาลา เรียกว่า ศาลาลูกขุนนอก อีก 1 ศาลา เรียกว่า ศาลาลูกขุนนอก เดิม ศาลาลูกขุนนอก เป็นที่ประชุมเสนาบดีพระศาลาลูกขุนซ้ายเป็นที่ประชุมฝ่ายพลเรือน ส่วนศาลาลูกขุน นอกเป็นที่ประชุมเสนาบดีพระมหาดินแดน ซึ่งศาลาทั้ง 3 ครั้ง บางครั้งก็มีเรื่องต่อเนื่องก็ประชุมถึง กลางคืนเป็นคดีที่ค้างคาอยู่

ระยะที่สองสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีคนชาติในยุโรปหลาย ประเทศเข้ามาอยู่ในประเทศไทย เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส ฮอลันดา ฯลฯ ซึ่งต่อมามีคนชาติต่าง ๆ เข้ามาเพิ่มมากขึ้น จนเกิดปัญหาขึ้นทั้งทางด้านการปกครองและการเมืองระหว่างประเทศ ตลอด ไปจนถึงการจัดเก็บภาษีอากร พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงเหตุ การณ์ดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาสุรสีห์เสนาบดีกรมการ บริหาร ยกเลิกตำแหน่งสมุหนายก และสมุ หคณารักษ์ รวมทั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่โดยมี เจ้าจอมเสนาบดีเป็นหัวหน้างานมีลักษณะอย่างเดียวกันก็เอามารวมไว้แห่งเดียวคน มีพระยาสุรสีห์เสนาบดีออกปฏิบัติราชการของงาน เช่น มหาดไทยให้มี หน้ายี่ทางการปกครอง กลางแทนเป็นเจ้าพนักงานรับใช้ เป็นต้นครั้นเวลาที่ประเทศไทยได้จัดระเบียบ บริหารราชการเป็นส่วนเสียดินแดนภายในประเทศ

ระยะที่สามซึ่งเป็นระยะสุดท้าย ของการจัดระบบการบริหารราชการได้เริ่มมี ระเบียบมากขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่การปกครองประเทศระยะ นั้นก็ยัง เป็นแบบสมบูรณาญาสิทธิราช การเปลี่ยนแปลงการปกครองปี 2475 ทำให้รูปแบบการ ปกครองเปลี่ยนแปลงไป พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ

ต่อมาได้มีการปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการในกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารราชการเป็นไปอย่างเรียบร้อย ประหยัด รวดเร็วและจัดปฏิบัติงานซ้ำซ้อน โดยแบ่งการบริหารออกเป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

แต่เดิมมาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ชำระราชการมีอยู่เพียง 2 ประเภท คือ ชำระราชการฝ่ายทหาร และ ชำระราชการฝ่ายพลเรือน ยังไม่มีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นสัดส่วนเหมือนอย่างเช่นในปัจจุบัน พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจสิทธิขาดที่จะทรงวินิจฉัยมอบหมายให้ชำระการผู้ใดปฏิบัติหน้าที่ใดก็ได้ตามแต่พระราชอัธยาศัย ซึ่งเป็นรูปแบบบริหารที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา

ก่อนสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การที่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้ใดเข้ารับราชการสนองพระเดชพระคุณนั้น บุคคลประเภทแรก ได้แก่บรรดาเจ้านายพระบรมวงศานุวงศ์ อีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ขุนนาง และพวกสุดท้ายได้แก่บุคคลที่ไม่จำกัดว่าจะดำรงฐานะเป็นชนชั้นใด ถ้าเป็นที่ต้องพระราชหฤทัยหรือมีความสามารถเป็นที่ปรากฏ หรือได้แสดงความซื่อสัตย์สุจริตให้ทรงทราบ ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ หรือชุบเลี้ยงให้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ในราชการตามควรแก่ฐานะ สถานภาพของคนไทยแต่เดิมจึงเหลื่อมล้ำอยู่ตามฐานันดรคือความเป็นเจ้านาย ขุนนาง และไพร่หรือสามัญชน พวกเจ้านายมีโอกาสดำรงราชการในตำแหน่งสูง ๆ พวกขุนนางจะเข้ารับราชการสืบสายสกุลตามลำดับกันมา พวกที่มีโอกาสน้อยที่สุดได้แก่พวกไพร่ หรือสามัญชนทั่วไป อย่างไรก็ตามไพร่ทุกคนรวมทั้งทาสจะถูกเกณฑ์ให้มารับราชการทั้งในยามปกติ และยามสงครามโดยเมื่อเกิดสงครามต้องออกไปรบทัพจับศึก และในยามปกติต้องถูกเกณฑ์ไปทำงานโยธาต่าง ๆ

1.2.2 สมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบัน

ถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารแผ่นดินครั้งใหญ่ โดยนำรูปแบบบริหารงานบุคคลแบบตะวันตกมาใช้เป็นครั้งแรก จัดรูป

การบริหารในลักษณะกระทรวง และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบแต่ละกระทรวงมาให้ปะปนกัน ทำให้ข้าราชการเริ่มมีความรับผิดชอบและหน้าที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีการแยกข้าราชการฝ่ายทหารออกจากข้าราชการฝ่ายพลเรือนโดยเด็ดขาด

ต่อมาสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากจำนวนข้าราชการเพิ่มมากขึ้นทำให้การปฏิบัติหน้าที่ไม่มีแบบแผนที่แน่นอน จึงทรงวางระเบียบการบริหารงานบุคคลในข้าราชการพลเรือนขึ้นเป็นครั้งแรก โดยทรงประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2471 บังคับใช้แก่ข้าราชการพลเรือนทั่วไปโดยเสมอหน้ากัน ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาข้าราชการฝ่ายพลเรือนจึงเริ่มแยกออกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อความคล่องตัวในการบริหารงาน⁴ ในระยะต่อมาการปกครองแผ่นดินได้ขยายขอบเขตออกไปอย่างกว้างขวาง การที่พระมหากษัตริย์จะเลือกตัวข้าราชการด้วยพระองค์เองแบบสมัยก่อนคงเป็นสิ่งสุดวิสัยที่จะทรงกระทำได้ จึงทรงมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของเจ้ากระทรวงทบวงกรม หรือหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ ได้มีอิสระในการเลือกบุคคลเข้ารับราชการได้เอง แต่ยังไม่มีการระเบียบควบคุมกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะเข้ารับราชการที่แน่นอน ฉะนั้นอาชีพรับราชการจึงยังอยู่ในวงจำกัด ผู้ที่ประสงค์จะเข้ารับราชการก็ต้องขวนขวายหาความรู้ เมื่อมีความรู้ก็ต้องฝากตัวกับเจ้าขุนมูลนายของกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ต่อมาการศึกษาได้ขยายวงกว้างออกไปในหมู่ประชาชน และเป็นนโยบายของรัฐบาลในการที่จะให้ประชาชนมีความรู้จนอ่านออกเขียนได้ เมื่อการศึกษาเจริญมากขึ้น การถือเอาราชการเป็นอาชีพจึงเกิดขึ้น

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศในปี พ.ศ. 2475 ข้าราชการซึ่งเดิมมีลักษณะเป็นข้าราชการบริพารของพระมหากษัตริย์ ได้เปลี่ยนมาเป็นพนักงานของรัฐ มีหน้าที่ปฏิบัติงานประจำและรับนโยบายของรัฐบาลาปฏิบัติ มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบข้าราชการพลเรือนให้เข้ารูปตามระบอบการปกครองใหม่คือ ระบอบประชาธิปไตย โดยตราเป็นพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2476 จนกระทั่งพระราชบัญญัติได้เปลี่ยนชื่อ "กรมการรักษาราชบัณฑิต" เป็น "คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน" มาเป็น "คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน" เรียกโดยย่อว่า "ก.พ." ทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์ ระเบียบ วิธีการ และมาตรฐานต่าง ๆ รวมทั้งคอยควบคุมดูแล ตรวจสอบแนะนำ ชี้แจงให้คำปรึกษา เพื่อให้การบริหารงานบุคคลของส่วนราชการ

ต่าง ๆ เป็นไปตามระเบียบ กฎเกณฑ์ และอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำและ
คล้อยสอต่อสงมิให้มีการเล่นพวกหรือระบบอุปถัมภ์ มีการนำระบบคุณธรรม (Merit System)
มาใช้นร เชการพลเรือน ซึ่งเป็นระบบที่ถือหลักความรู้ความสามารถ ความเสมอภาค ความมั้น
คง และความเป็นกลางทางการเมืองมาใช้นรชาการเป็นครั้งแรก การเข้ารับราชการพลเรือน
โดยที่ว่บต้องสอบแข่งขันคว เมรู้ความสามารถ บุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ ต่างมีสิทธิที่จะได้
รับการบรรจุเป็นข้าราชการ มีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะก้าวหน้าในราชการได้ตามความรู้ความ
สามารถ ความประพฤติและความเหมาะสม ตลอดจนมีมาตรการที่ทำให้ความเป็นธรรมโดยเสมอ
หน้ากันในด้านวินัยการลงโทษ และการออกจากราชการ⁵

2. กำเนิดข้าราชการพลเรือน

ก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 ผู้ที่เป็นกำลังสำคัญในการบริหารราชการ ในฐานะเป็นข้าราชการ
การที่แท้จริงนั้นน่าจะได้แก่เจ้าขุนมูลนาย และขุนนาง ซึ่งทำหน้าที่ต่างพระเนตรพระกรรณพระเจ้า
แผ่นดิน ข้าราชการผู้ใดกระทำผิดก็จะกราบบังคมทูลพระกรุณาให้ทรงทราบอยู่เสมอ สถานาาพของ
ข้าราชการสมัยนั้นสูงส่งและมีเกียรติภูมิอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะสังคมไทยเป็นสังคมเจ้าขุนมูล
นายนิยมที่คนเหล่านี้จะต้องอุปการะเลี้ยงดูข้าทาสบริวาร ราชสหายหรือระดับบริวาร เจ้าขุนมูล
นายได้มองว่าทุกหย่อมหญ้าประชน การที่ดีคงต้องสนองความหวังทุกด้านของประชน ทว่าให้ชนกลุ่ม
นี้มีโอกาสมองแทบทุกด้านตามมได้ดวย เพราะเจ้าขุนมูลนายและชนที่เกี่ยวเนื่องกับเขาได้ ข้าราชการ
บางคนตกอยู่ในความเงของยศบรรดาศักดิ์ ประพฤติผิดต่อหลักราชการ อาศัยตำแหน่ง
เป็นเกราะป้องกันความเสียหายผลประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง ทว่าพินิจที่ว่บมีทัศนคติไม่ดี
ต่อข้าราชการที่มีคุณงามความดีอยู่อย่างมากมาย

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ระเบียบราชการแทบทั้งหมดขาดระบบการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงงาให้ทัน
ยุคสมัยที่รวดเร็วทันตา ด้วจะ พึงจะมองถึงข้าราชการว่าเป็นอาชีพอย่างหนึ่งข้าราชการก็ด้ยู่
ในระบอบสิทธิที่ ๑ อาศัยตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ และผลประโยชน์ให้เกิดความเดือดร้อน
แก่ประชาชนที่เป่ยชาติ ข้าราชการบางคนจึงขึ้นคิดวิธีแก้ปัญหานี้ด้ว

ความประพฤติดีเป็นข้าราชการ ไม่มีการวัดด้วยชาติกำเนิดอย่างแต่ก่อน ศักดิ์ศรีข้าราชการจึงอยู่ที่ความรู้เป็นจุดเด่น การบริหารได้แผ่กว้างออกไปมาก สังคมจะให้ความสำคัญแก่หัวหน้าส่วนราชการมากขึ้นกว่าในสมัยแรก ๆ ข้าราชการจึงต้องทำตัวให้เป็นที่ยิ่งของประชาชนมากขึ้น การสั่งสมอิทธิพลในท้องถิ่นมีได้ยากขึ้น เหมือนแต่ก่อน มีการคัดเลือกตัวบุคคลจากส่วนกลางไปปกครองหัวเมืองโดยมี เงินเดือนและสามารถโยกย้ายสับเปลี่ยนตามแหน่งหน้าที่ได้

ข้าราชการในสมัยก่อนที่จะมีการใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2471 นั้น ถือว่าเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ต่างพระเนตรพระกรรณของพระมหากษัตริย์ จึงได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีเกียรติสูง นับเป็นความภูมิใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามหลังจากปี พ.ศ. 2475 ในสมัยรัชกาลที่ 7 เป็นต้นมา สถานภาพของข้าราชการเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือข้าราชการทำงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่กำหนดไว้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๔๗๕ ให้ความสำคัญไม่เหมือนกับในระยะก่อนหน้านั้นในประเด็นที่ว่าไม่ได้มีโอกาสสนองพระเดชพระคุณอย่างใกล้ชิด

คนไทยเริ่มรู้จักคำว่า "วิชาชีพ" เป็นครั้งแรกในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และวิชาชีพแรกที่รู้จักก็คือ วิชาชีพข้าราชการ การที่พระองค์ทรงปฏิรูปโครงสร้างของระบบราชการตลอดจนบริหารประเทศในสมัย โดยทรงดำเนินนโยบายตามพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น มีสาเหตุมาจากการที่พระองค์ทรงเผชิญกับปัญหาที่สำคัญ 2 ประการคือ

ประการแรก เมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์นั้น พระองค์ยังทรงพระเยาว์ มีพระชนมายุเพียง 15 พรรษา ไม่ทรงมีพระราชอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งรวมไปถึงอำนาจในการควบคุมทรัพยากรสำคัญที่เป็นฐานอำนาจทางการเมือง คือกำลังคนและกำลังเงิน เนื่องจากอำนาจดังกล่าวตกอยู่กับขุนนาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตระกูลขุนนางภายใต้การนำของสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงจำเป็นต้องทรงดึงอำนาจกลับสู่สถาบันพระมหากษัตริย์

ประการที่สอง การคุกคามของลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตกที่มีอยู่ทั่วไปโดยรอบประเทศ ซึ่งนับเป็นภัยอันตรายร้ายแรงต่อความเป็นเอกราช อิทธิพลของประเทศมหาอำนาจตะวันตกซึ่งเข้ามาในประเทศไทยก่อนสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แนวคิดตะวันตกทั้งทางด้านการเมือง การปกครองตลอดจนเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมไทยในแทบทุกกลุ่มชน ตั้งแต่ชั้นสูงลงไปจนถึงสามัญชนคนธรรมดา การปรับปรุงประเทศให้เป็นแบบตะวันตกจะนำไปสู่ความเจริญและช่วยให้เกียรติภูมิของประเทศดีขึ้นในทัศนะของประเทศตะวันตก ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมทั้งเอกราชของชาติ⁶

ด้วยเหตุที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงปฏิรูปการปกครองและระบบราชการดังกล่าว ทำให้เกิดผลสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ทำให้อาชีพข้าราชการกลายเป็นวิชาชีพขึ้น วิชาชีพ คือการประกอบอาชีพเต็มเวลา และมีค่าตอบแทนเป็นเงินเดือน ซึ่งเป็นแนวคิดที่เริ่มขึ้นในประเทศไทยตอนเข้ามาช้กับของไทยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลาย ๆ ด้าน

2. ทำให้เกิด "จรรยาบรรณวิชาชีพ" หรืองานวิจัยนี้จะใช้คำว่า "จริยธรรมในวิชาชีพ" ขึ้น เพื่อควบคุมความประพฤติของผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ เนื่องจากการทำงานทุกชนิดต้องมีสังคมซึ่งประกอบด้วยคนหลายประเภท การที่จะทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมนั้น จึงควรมีการวางกรอบให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติ เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างสงบสุข

ดิน ปรัชญาพฤทธิ อธิบายคำว่าวิชาชีพหรือวิชาชีพนิยม (professionalism) เอาไว้ว่าหมายถึง สิ่งที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งยึดถือว่า องค์ความรู้หรือความรอบรู้เกี่ยวกับอาชีพของตนมีค่า และพยายามผลักดันให้สาธารณชนยอมรับสถานภาพอาชีพของตน⁷ และยังเน้นถึงความสำคัญของการจัดตั้งสมาคมวิชาชีพ และการออกกฎหมายรับรองสถานภาพของวิชาชีพว่าเป็นประเด็นที่สำคัญมาก เพราะสมาคมวิชาชีพจะอาศัยอำนาจตามกฎหมายของสมาคม ในการกำหนดหลักจริยธรรมของวิชาชีพนั้น ๆ ต่อไป

3. ความสำคัญของจริยธรรมวิชาชีพข้าราชการ

ปัญหาจริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการนับวันจะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น นอก จากจะเกี่ยวข้องกับเรื่องความดีงามและคุณค่าแล้ว ยังรวมไปถึงเรื่องการพัฒนาประเทศดังกล่าว อีกด้วย ปัญหาทางจริยธรรมในแต่ละวิชาชีพ แม้ว่าจะมีจรรยาบรรณของวิชาชีพนั้น ๆ เป็นกรอบ ควบคุมอยู่ แต่บางคนก็ไม่สามารถทำตามจรรยาบรรณที่มีอยู่ได้ พฤติกรรมของข้าราชการที่เล็งเห็น ความสำคัญของวัตถุมากขึ้นจนทำให้ศีลธรรมและจริยธรรมของข้าราชการมีแนวโน้มเสื่อม..รามลง พฤติกรรมที่รับจริยธรรมเหล่านี้กำลัง กิดขึ้นในสังคมไทย จึงเป็นสิ่งที่คนไทยทุกคนจะต้องช่วยกัน กาจคำให้หมดสิ้นไป

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจะบรรลุเป้าหมายได้สำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับม ขึ้นอยู่กับจริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการเป็นสำคัญ ความรู้ ความสามารถและความประพฤติของ ข้าราชการมีส่วนเป็นอย่างมากที่จะตอบันดลให้ เจริยธรรมประเทศประสบความสำเร็จ เรื่อง หรือย่อยยับได้ ทั้งนี้เพราะข้าราชการเป็นกลุ่มหนึ่งของสังคมไทยที่มีรากฐานแน่นหนาและคำจุน ความมั่นคงของชาติ ข้าราชการไทยเป็นระบบที่รัฐบาลรวมอำนาจกิจกรรมของรัฐทั้งปวง ข้าราชการ เป็นผู้บังคับการไม่ว่าจะเป็นทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ด้วยเหตุนี้จริยธรรมของข้าราชการ จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง ประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบันจึงให้ความสำคัญในเรื่องจริยธรรมข้าราชการมากขึ้นเพราะเล็งเห็นถึงผลที่มีต่อการพัฒนาประเทศ ญี่ปุ่นในอดีตเป็นประเทศเล็ก ๆ ที่ ย่อยยับจากการแพ้สงครามโลกทำให้ประเทศหยุดการเจริญเติบโตระยะหนึ่ง แต่เพียงไม่นานญี่ปุ่น ได้กลายมาเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีการพัฒนารุดหน้าอย่างรวดเร็ว ก้าวไปไกลทั้งทางด้าน วัตถุและจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมของข้าราชการญี่ปุ่นได้กลายเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ล้วนแล้วแต่สร้างคนให้เป็นผู้รับใช้ประชาชน ตามกรอบแห่งจรรยาบรรณโดยแท้จริง ผิดกับบาง ประเทศเช่น ในยุโรปตะวันออกซึ่งในอดีตเป็นประเทศที่มีความเจริญที่ยิ่งใหญ่ ปัจจุบันแบ่งแยกออก เป็นหลายประเทศซึ่งเต็มไปด้วยปัญหาทางเศรษฐกิจสังคม และการเมือง ทั้งนี้เพราะข้าราชการ ซึ่งเป็นหลักของประเทศขาดจริยธรรม ต่างคนต่างอยู่เพื่อเอาตัวรอด บ้านเมืองเต็มไปด้วยการ ททุจริต ทำให้ไม่สามารถพัฒนาและรักษาตัว จริยธรรมยิ่งใหญ เช่นที่เคยเป็นมาในอดีตเอาไว้ได้

4. จรรยาบรรณและจริยธรรมข้าราชการ

4.1 ความหมายของจรรยาบรรณและจริยธรรม

คำว่า "จรรยาบรรณ" นั้น เป็นการนำเอาคำว่า "จริย" มาสมาสกับคำว่า "บรรณ" หมายถึง "หนังสือเกี่ยวกับความประพฤติ" ไข่มุกหลักแห่งความประพฤติตามที่มีผู้นำมาใช้กับวิชาชีพต่าง ๆ ส่วนคำว่า "จริยธรรม" มาจากคำว่า "จริย" คือ "ความประพฤติ" กับคำว่า "ธรรม" ซึ่งแปลว่า "หลักความจริง" เมื่อแปลออกมาแล้ว ราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า "หลักแห่งความประพฤติที่ดีงามเพื่อประโยชน์สูงสุดแห่งตนเองและสังคม"⁸

คำว่า "จรรยาบรรณ" และ "จริยธรรม" นั้น มีผู้นิยามความหมายเอาไว้มากมาย ตัวอย่างเช่น

ม.ร.ว.ศีกฤทธิ์ ปราโมช ได้กล่าวว่า "จริยธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ควรประพฤติในกรณีใด สถานการณ์ใด ในโอกาสหรือเวลาใด เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมให้บุคคลเป็นสมาชิกของสังคมที่กำลังพัฒนา ไม่ขัดต่อการพัฒนา และส่งเสริมให้การพัฒนาเป็นไปด้วยดี"⁹

ดร.อมร รักาสัตย์ ให้ความหมายคำว่า จรรยาบรรณหรือจริยะ (Ethics) ไว้ว่า บุคคลร่วมกลุ่มหรืออาชีพ ร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางดำรงชีวิตของผู้ผู้นั้น ๆ โดยปกติจะไม่มีอำนาจ กฎหมายของบ้านเมืองมาบังคับให้สมาชิกผู้นั้นต้องปฏิบัติตาม แต่เป็นกฎเกณฑ์ของตนเอง¹⁰

เสฐียร พันธงศรี ให้ความเห็นว่า จรรยาบรรณ คือข้อกำหนดหรือหนังสือเกี่ยวกับความประพฤติ ส่วนจริยธรรมหมายถึง ธรรมอันควรประพฤติหรือหลักความประพฤติ ธรรมนี้กำหนดขึ้นโดยบุคคลในอาชีพหรือวิชาชีพ เป็นหลักความประพฤติของบุคคลกลุ่มนั้น¹¹

อาณิก อังคะ ๑๗๕ อธิบายว่า "จรรยาบรรณ" หมายถึงถึงที่ฐานการควบคุมความประพฤติภายใน ซึ่งสังคมหรือวงการของบุคคลอันอาศัยทฤษฎีหนึ่งยอมรับว่าเป็นความประพฤติที่ดีที่ชอบ การกระทำความชั่วเป็นความกระทำที่ผิด สังเกตได้จากปฏิบัติและสิ่งจำกัดพึงละเว้น¹²

กล่าวโดยสรุปแล้ว จริยธรรมก็คือหลักที่มนุษย์อันสังคมควรยึดถือปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่าง เป็นสุภาพสันติสุขนั่นเอง... เมื่อมาเกี่ยวข้องกับวิชาการวิชาชีพจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่กลุ่มคนในวิชาชีพนั้นจะต้องยึดถือปฏิบัติ... เพื่อเป็นแนวทางในการรักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรี ชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ... จึงเป็นที่เห็นสมควรที่รณรงค์ส่งเสริมบุคคลทั่วไป

จรรยาบรรณหรือจริยธรรมของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม... เมื่อกล่าวถึงจริยธรรมก็คือ กฎเกณฑ์ ข้อห้าม ข้อบังคับ ซึ่งจรรยาบรรณจะดำรงมีลักษณะ เป็นที่ยอมรับร่วมกันของบุคคลในสังคมเป็นสิ่งที่ครอบคลุมการกระทำความประพฤติในวิชาชีพของตน มีลักษณะเป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าใครไม่ปฏิบัติตามก็ไม่มีโทษทางกฎหมาย จริยธรรมจึงมีลักษณะเป็นจริยธรรมอยู่เอง ๆ... เรื่องของจริยธรรมหรือวินัยเป็นเรื่องที่ต่อเนื่องกันมาจากรวม... จริยธรรมจะเป็นเรื่องของศีลธรรมคตินา มีลักษณะเป็นข้อเตือน ข้อบังคับเพื่อควบคุมการประพฤติปฏิบัติ... เป็นเรื่องของกฎหมาย มีลักษณะเป็นข้อห้าม ข้อบังคับ วินัยข้าราชการพลเรือนจึงมีขอบเขตความประพฤติซึ่งกำหนด เป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติเพื่อให้ข้าราชการควบคุมตนเอง และควบคุมผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาไม่ให้ฝ่าฝืนข้อห้ามหรือให้ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติ ถ้าทำผิดวินัยต้องได้รับโทษตามกฎหมายกำหนด... ข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัยตามกฎหมายพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มี ๓๓ บทโทษไว้ ๕ สถานคือ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก

อันสมัยก่อนจะมองว่าวินัยเป็นเรื่องของข้อจำกัด... ไม่สามารถทำอะไรที่นอกเหนือจาก... ปัจจุบันตามแนวคิดแบบใหม่มองว่า... กับสิ่งซึ่ง...... ข้าราชการมาทำงานในที่ที่ไม่มีกฎหมายควร... วินัยเป็นเครื่องมือในการป้องกัน...... ข้าราชการมีวินัย...... เพื่อแก้ปัญหาเหตุ... การพิจารณาบรรณของข้าราชการจึงเป็นสิ่งจำเป็น............ การประพฤติปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามจรรยาบรรณ

4.2 จรรย ธรรมและจริยธรรมของข้าราชการงานป้องกัน

การบริหารงานทุกฝ่ายจะดเนินไปภายใต้เงงมีประสิทธิภาพ เจริญก้าวหน้าสู่เป้าหมายได้เป็นผลสำเร็จหรือไม่นั้น "คน" นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญทั้งงานการบริหาร ในวิชาชีพข้าราชการพลเรือนก็เช่นเดียวกัน เงงจะก้าวหน้าหรือหยุดนิ่ง บรรลุถึงความสำเร็จหรือพังทลายขึ้นอยู่กับคน ควบ วมเมเลาเงงได้ ตั้งใจงานการปฏิบัติราชการของข้าราชการทุกคน สิ่งที่น่าเป็นห่วงเกี่ยวกับคน คือ ารีของของจริยธรรมหรือจรรย ธรรมเพราะถือเป็นเรื่องภายนอกจิตใจ ผู้ที่มีจิตใจสูงต่ำนั้นจึงจะส เมา รณ ขี าวงและปฏิบัติได้ การส ารองหลักจริยธรรมหรือสิ่งที่ำชี วมคุมควบ มาประพติของราชการนั้น ต้องส ารอง มาท วมกันยอมเห็นชอบร่วมกันของส่วนร วม

คำว่า ข้าราชการ วม วมถึงบุคคลที่รับำชี วมระมท วมัตถิรย์ในสมัยบรม วมและผู้รับำชี วมระช วมในสมัยปัจจุบัน ข้าราชการเป็นเงง วมที่หรือตัวแทนของรัฐบาลในการบริหารราชการ ซึ่งต้องเ ำเนียงหรือติดต่อกับประชาชน วมกับข้าราชการประพติด้ว วมดี วมมีความซื่อสัตย์สุจริต วม ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ หรือชูปฏา วมไทยคห วมผู้ที่ม วมติดต่อกับประชาชนก็จะเสื่อมศรัทธ วมต่อข้าราชการผู้นั้น และก็จะเงงไปเงงการเสื่อมศรัทธ วมต่อรัฐบาลอีกด้วย การประพติตนให้เป็นที่ เชื่อถือของประชาชน นับว่า วมมีความสำคัญยิ่ง วมโดยเฉพาะข้าราชการที่อยู่ในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ซึ่งจำเป็นต้องส ารองประชาชนเ ำเน วมมีส่วนร วมในการท วมงานส ารณะต่าง ๆ อยู่เสมอ ข้าราชการทุกคนจึงต้อง วมองด้ว วมให้เป็นที่ยอมรับ เชื่อถือของประชาชนปฏิบัติเงง วมหน้าที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพื่อำชี วมประชาชนศรัทธ วม การปฏิบัติด้ว วม หรือการปฏิบัติเงง วมจะมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลได้ ขึ้น อยู่กับการบริหารจรรย ธรรมของข้าราชการพลเรือนจรรย ธรรมจะเป็นเครื่องนำคนไปทางเงงที่ดี และเป็นพื้นฐาน วมป้องกันว วมอันที่จะส่ง เสริมหรือส ารองสรรค์ให้ข้าราชการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่อยู่ วมมีความ วมรับผิดชอบ วมมีความประพติที่เ วมระสม ร วมเกียรติและศักดิ์ศรี ซึ่งจะมีผลให้ วมเป็นคว วมเมค วมคว วมของส่วนร วมที่จะได้ร วมการ เสื่อนฐ วมท วมการร วมที่ก้าวหน้าต่อไป ด้วยเหตุนี้พฤติกรรมของข้าราชการจึงมีความสำคัญ และส ารองพันท วมเงงจากส ารองค วมคว วมสำเร็จหรือคว วมล้มเหลวของการพัฒนาประเทศ

อาชีพข้าราชการ เป็นอาชีพที่มีลักษณะพิเศษต่างจากอาชีพอื่น ๆ ตรงที่ต้องทำงานให้กับประชาชนโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์หรือกำไร เป็นอาชีพที่มีเกียรติและมีศักดิ์ศรี โดยที่ข้าราชการพลเรือนมีหน้าที่และความรับผิดชอบสำคัญในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการให้บริการแก่ประชาชน ซึ่งจำเป็นต้องทำงานร่วมกันหลายฝ่าย ฉะนั้น เพื่อให้ข้าราชการพลเรือนมีความประพฤติดี มีความก้าวหน้า สามารถจะร่วมงานกับทุกฝ่ายตลอดจนปฏิบัติหน้าที่ราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงสมควร่ามีข้อบังคับ ก.พ. ว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือนว่าเป็นประมวลความประพฤติ ที่เรียกว่า "ซึ่งศักดิ์ศรี" และส่งเสริมชื่อเสียงเกียรติคุณเกียรติคุณของข้าราชการพลเรือน และจะยิ่งมีค่าได้คู่ประพฤติดีเป็นที่เลื่องลือ ศรัทธา และยกย่องของบุคคลโดยทั่วไป

ข้อบังคับ ก.พ. ว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2537* ประกาศราชบัณฑิตยสถาน เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2537 เล่มที่ 107 หน้า 15 ข้อ ๑๖ ได้แนบมากล่าวถึงทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ดังต่อไปนี้

จรรยาบรรณของตนเอง

1. ข้าราชการพลเรือนพึงเป็นผู้มีศีลธรรมอันดี และประพฤติตนให้เหมาะสมกับการเป็นข้าราชการ
2. ข้าราชการพลเรือนพึงรักษาชื่อเสียงทางปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์และไม่แสวงหาประโยชน์ส่วนตนมิชอบ จนกระทำให้วิชาชีพของตนมีจรรยาวิชาที่พิกำหนดไว้ให้พึงปฏิบัติตามจรรยาวิชาชีพนี้ด้วย
3. ข้าราชการพลเรือนพึงมีทัศนคติที่ดี และพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานเพื่อให้เกิดการปฏิบัติ ให้ราชการมีประสิทธิผล ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

*มีข้อสังเกตว่า ข้อบังคับของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนใช้คำว่า "จรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน" มิได้ใช้คำว่า "จรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน" ผู้เขียนจึงใช้คำว่า "จรรยาบรรณ" ตามต้นฉบับเดิม

จรรยาบรรณต่อหน่วยงาน

4. ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความสุจริต เสมยภาคและปราศจากอคติ
5. ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติหน้าที่ราชการอย่างเต็มกำลังความสามารถ รอบคอบระมัดระวัง ขยันหมั่นเพียร ภูยาต้อง สมเหตุสมผล โดยคำนึงถึงประโยชน์ของท ราชการ และประชาชนเป็นสำคัญ
6. ข้าราชการพลเรือนพึงระพฤติตนเป็นผู้ตรงต่อเวลา และใช้เวลาราชการให้เป็นประโยชน์ต่อทางราชการอย่างเต็มที่
7. ข้าราชการพลเรือนพึงดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัด คุ้มค่า และระมัดระวังมิให้เสียหายหรือสิ้นเปลือง เบี่ยงวินยจนจะพึงปฏิบัติต่อทรัพย์สินของสถาน...

จรรยาบรรณต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ปฏิบัติงานและผู้ร่วมงาน

8. ข้าราชการพลเรือนพึงมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ภาวให้คว ามร่วมมือของสมาชิก และขององค์กรตนตั้งมั่น ภาวให้คว ามคิดเห็น ภาวช่วยทางเงิน และ...
9. ข้าราชการพลเรือนพึงเป็นผู้มีเกียรติ พินยูละลา... ภาวให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้ร่วมงาน...

เห็นของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนปกครองผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาด้วยหลักการ
และเหตุผลที่ถูกต้องตามทฤษฎีของคลองธรรม

10. ข้าราชการพลเรือนพึงช่วยเหลือเกื้อกูลกันในงานที่ชอบ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ เกิดความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจในบรรดาผู้ร่วมงานในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
11. ข้าราชการพลเรือนพึงปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานตลอดจนผู้เกี่ยวข้องด้วยความมีน้ำใจ และมนุษยสัมพันธ์อันดี
12. ข้าราชการพลเรือนพึงละเว้นจากการนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน

จรรยาบรรณต่อประชาชนและสังคม

13. ข้าราชการพลเรือนพึงให้บริการประชาชนอย่างเต็มกำลังความสามารถด้วยความเป็นธรรมเอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ และซื่อสัตย์สุจริตจากที่สุภาพอ่อนโยน เมื่อเห็นว่าเรื่องใดไม่สามารถปฏิบัติได้ หรือไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนจะต้องปฏิบัติควรชี้แจงเหตุผลหรือแนะนำให้ติดต่อไปยังหน่วยงานหรือบุคคล ซึ่งตนทราบว่ามีความอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้อง กับเรื่องนั้น ต่อมา
14. ข้าราชการพลเรือนพึงประพฤติตนให้เป็นที่ยึดถือของบุคคลทั่วไป
15. ข้าราชการพลเรือนพึงละเว้นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งมีมูลค่าเกินปกติวิสัยที่วิญญูชนจะเห็นกันโดยเสน่หาจากผู้มาติดต่อราชการหรือผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้น หากได้รับไว้แล้วและทราบภายหลังว่าทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้รับไว้มีมูลค่าเกินปกติวิสัย ก็ให้รายงานผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็ว และปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติ¹³

Code of Professional Ethics for Civil Servants in Thailand

Personal Conduct

1. A civil servant shall hold high moral principles and conduct himself in a manner befitting his status as a civil servant.
2. A civil servant shall perform his duties honestly and without seeking personal gain, and shall adhere to the professional ethics of his particular vocation where relevant.
3. A civil servant shall maintain a positive attitude and shall seek to further develop his virtue and righteousness, as well as to enhance his professional knowledge, abilities and skills so as to make his work more efficient and effective.

Relations with the Agency

4. A civil servant shall perform his duties honestly, fairly, and without prejudice.

5. A civil servant shall carry out his duties to the best of his ability, carefully and promptly, with diligence and reasonable accuracy, keeping in mind the benefits which will accrue to the public.
6. A civil servant shall be punctual and shall devote his time fully for the benefit of the government service.
7. A civil servant shall be prudent in the use of government property, safeguarding it and exercising care against damage, as though the property were his own.

Relations with Colleagues, Superiors and Subordinates

8. A civil servant shall act responsibly in carrying out his duties, and shall cooperate and assist colleagues through the contribution of ideas, through joining in the work, and through helping to solve problems, as well as through proposing improvements in work procedures for work under one's responsibility.
9. A civil servant in a supervisory position over others shall show interest in the performance, morale, motivation, and welfare of his subordinates, and shall superintend them in a righteous and equitable manner.

10. A civil servant shall assist and support his fellow workers in all appropriate ways, promote fellowship and esprit de corps among his colleagues for the common good.
11. A civil servant shall be courteous and gracious towards his colleagues and shall exhibit good human relations.
12. A civil servant shall refrain from claiming as his own work and efforts of others.

Relations with the Public and with Society

13. A civil servant shall serve the public to the best of his ability, fairly, generously, and graciously, and shall be courteous and gentle in manner. When unable to assist, he shall provide an explanation of the reason, and shall recommend the proper channels and appropriate officers to contact.
14. A civil servant shall be trustworthy.

15. A civil servant shall refrain from accepting from those he serves gifts or favors of value exceeding that which would normally be presented out of affection by one upstanding person to another and shall report to his superior the receipt of a gift subsequently found to be of significant value in order that appropriate action could be taken.

4.3 จริยธรรมข้าราชการพลเรือนต่างประเทศ

ด้วยเหตุที่จริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นในการยึดถือไว้เป็นมาตรฐานของความชอบธรรมสำหรับปฏิบัติตาม การที่จะให้จรรยาบรรณสำหรับพลเรือนทางปฏิบัติได้นั้น ข้าราชการต้องมองเห็นประโยชน์ความจำเป็น ยอมรับและมีความภูมิใจที่จะมีจริยธรรม ถ้าศึกษาเปรียบเทียบระหว่างจริยธรรมวิชาชีพข้าราชการพลเรือนของไทย กับหลักจริยธรรมวิชาชีพข้าราชการพลเรือนของประเทศอื่น เช่น ของประเทศสหรัฐอเมริกาจะพบว่ามีความคล้ายคลึงกันหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของตน ซึ่งตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่การงานเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อชาติบ้านเมือง ดังรายละเอียดที่นำมาเปรียบเทียบดังต่อไปนี้ คือ

จริยธรรมวิชาชีพข้าราชการพลเรือนของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ข้าราชการทุกคนพึงยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ ได้แก่

1. มีความจงรักภักดีต่อหลักการทางศีลธรรมและต่อประเทศชาติที่สูงกว่าความจงรักภักดีที่มีต่อบุคคลในรัฐบาล พรรคการเมือง หรือหน่วยงานอื่น ๆ
2. ต้องเคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย กฎระเบียบของสหรัฐอเมริกา และของรัฐบาลท้องถิ่นทุกแห่ง และบังคับการปฏิบัติตนเป็นมิตรต่อผู้หลีกเลี่ยงกฎหมายและกฎระเบียบต่าง

3. ทวราณัติจึง มาแต่โบราณ เพื่อผลตกามทนที่เต็ม เวล และทวราณัติจึง มาด้วยทว เว
จวังจกและดีวจำจกมาแต่โบราณจึงทว เวสาว เวณ
4. ทวเวทที่จะทเว ณต์ เว ๆ ำให้บรรลุดลส ำวังดี มยวิท เวที่มีพมมา ทมและประพัต
ที่สุค
5. ำทวเว เลือทณัติทวิทเวมกมก ำเวมกมกมกมกมก เวให้ผลประ โยชนหรือสิทธิ
พิเศมตมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก
หรือสิ่งตมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก
ำเวมกมกมกมกมก
6. ก ำทวเว เลือทณัติทวิทเวมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก
ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก
7. ำทวเว ทวเว เลือทณัติทวิทเวมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก
ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก
8. ำทวเว ทวเว เลือทณัติทวิทเวมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก
ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก
9. ำทวเว ทวเว เลือทณัติทวิทเวมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก
ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก
10. ำทวเว ทวเว เลือทณัติทวิทเวมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก
ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก ำเวมกมกมกมกมก

CODE OF ETHICS FOR GOVERNMENT SERVICE

That it is the sense of the Congress that the following Code of Ethics should be adhered to by all Government employees, including officeholders:

CODE OF ETHICS FOR GOVERNMENT SERVICE

Any person in Government service should:

1. Put loyalty to the highest moral principals and to country above loyalty to Government persons, party, or department.
2. Uphold the Constitution, laws, and legal regulations of the United States and of all governments therein and never be a party to their evasion.
3. Give a full day's labor for a full day's pay; giving to the performance of his duties his earnest effort and best thought.
4. Seek to find and employ more efficient and economical ways of getting tasks accomplished.
5. Never discriminate unfairly in the dispensing of special favors or privileges to anyone, whether for remuneration or not; and never accept for himself or his family, favors or benefits under circumstances which might be construed by reasonable persons as influencing the performance of his governmental duties.

6. Make no private promises of any kind binding upon the duties of office, since a Government employee has no private word which can be binding on public duty.
7. Engage in no business with the Government, either directly or indirectly which is inconsistent with the conscientious performance of his governmental duties.
8. Never use any information coming to him confidentially in the performance of governmental duties as a means for making private profit.
9. Expose corruption wherever discovered.
10. Uphold these principles, ever conscious that public office is a public trust.

(Passed July 11, 1958.)¹⁴

จากการเปรียบเทียบบรรณของข้าราชการพลเรือนไทยกับจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือนสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่าแม้จะมีความคล้ายคลึงกันดังที่กล่าวมาแล้ว แต่ความแตกต่างของข้าราชการพลเรือนสหรัฐอเมริกาค่อนข้างละเอียดและชัดเจนกว่าในเรื่อง เช่น ข้อจำกัดเกี่ยวกับการรับของขวัญหรือของตอบแทนที่นั่นจะมีการระบุไว้ว่าสามารถรับของขวัญ ซึ่งมีมูลค่ารวมกันทั้งปีเป็น 250 เหรียญสหรัฐได้ เว้นแต่เป็นของขวัญส่วนตัวที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดและมีมูลค่าน้อยกว่า 100 เหรียญสหรัฐ หรือของขวัญที่ได้รับจากญาติซึ่งมีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้แต่ไม่เป็นพ่อแม่ พี่น้อง ปู่ย่า ตายาย ทั้งของตนเองและคู่สมรส เว้นแต่เป็นการรับของขวัญหรือของที่ระลึกที่มีมูลค่ารวมไม่เกิน 250 เหรียญสหรัฐ เว้นแต่ของขวัญหรือของที่ระลึกที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ซึ่งจะต้องมาจากญาติสนิท มิใช่ญาติห่างๆ หรือของขวัญหรือของที่ระลึกของข้าราชการพลเรือนไทยนั้น จะเห็นว่าของขวัญหรือของที่ระลึกที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้จะต้องมาจากญาติสนิท มิใช่ญาติห่างๆ เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา¹⁵

5. ภาพลักษณ์ทางจริยธรรมของข้าราชการในปัจจุบัน

ในปัจจุบันมีข้าราชการเป็นจำนวนมากที่ขาดจิตสำนึกต่อหน้าที่และความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานด้วยความเฉื่อยชาไม่กระตือรือร้น ขาดน้ำใจ ไร้มารยาท คิดว่าตนเองมีศักดิ์ศรีเป็นนายของประชาชน จึงขาดจิตสำนึกในการให้บริการ (Sense of Service) ผู้ที่จะเข้ามาประกอบอาชีพข้าราชการนั้น ต้องยอมรับสภาพการทำงานด้วยความเสียสละ เหนื่อยยากตรากตรำ สละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ต้องรักเกียรติยศศักดิ์ศรีของการเป็นข้าราชการ ต้องคิดเสมอว่าข้าราชการคือ บุคคลที่ทำงานโดยได้รับเงินเดือนที่มาจากภาษีของประชาชน อีกทั้งต้องยอมรับและพอใจในสภาพของเงินเดือนและค่าตอบแทนที่ทางการกำหนด โดยไม่แสวงหาเงินทองจากการรีดไถประชาชนในรูปแบบต่างๆ ข่มขู่ หรือใช้อิทธิพลบีบบังคับสร้างความรำคาญให้แก่ตนเองและครอบครัว สังคมข้าราชการก็เช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ มีทั้งคนดีและคนชั่วปะปนกันอยู่ทุกหน่วยงาน ยิ่งในสภาวะสังคมปัจจุบันที่ต่างคนต่างแก่งแย่งแข่งขัน จึงมีชิงเด่นในหน้าที่การงานที่ตนทำอยู่ ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่นับว่ามีความสำคัญ เพราะหมายถึงเงินเดือนที่จะได้รับเพิ่มมากขึ้น การยกย่องของสังคมก็จะมากขึ้นตามไปด้วย ทำให้มีข้าราชการเป็นจำนวนมาก ที่ไม่สามารถใช้ความถูกต้องหาความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เลือกทางเดินชีวิตด้วยการแสวงหาทรัพย์สินเงินทองในทางที่ผิดต่อจริยธรรมของการเป็นข้าราชการที่ดี ถ้าข้าราชการคนใดมีค่านิยมทางจริยธรรมที่ผิด คิดเพียงแต่ต้องการที่จะให้ตนและครอบครัวกินดีอยู่ดี มีหน้ามีตาในวงสังคมโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชน เพราะคิดว่าเงินสามารถนำความสุขมาให้ได้ นั่น นับว่าข้าราชการผู้นั้นมีแนวความคิดที่ผิดผลาด. วนอย่างมาก ยิ่งข้าราชการทุจริตและประพฤติมิชอบ เบียดเบียนประชาชนมากเท่าใด ความสงบสุขของบ้านเมืองและความมั่นคงของชาติที่ตนอาศัยอยู่จะลดน้อยถอยลงมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

ค่านิยมทางจริยธรรมของข้าราชการได้เปลี่ยนแปลงไปมากในปัจจุบัน ความประพฤติที่เป็นการทุจริตกลายเป็นสิ่งที่คนทั่วไปยอมรับ การทำผิดกลายเป็นสิ่งที่ล้าสมัย ในอดีตนั้นคนไทยเชื่อบนเรื่องกฎแห่งกรรมที่ว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แต่ขณะนี้คนจำนวนมากไม่ยอมรับ เชื่อ ในอดีตเราเคยยกย่องคนดีว่าต้องเป็นผู้มีศีลธรรม ต่อมาภายหลังคนดีก็หาได้ยาก แต่ปัจจุบันกลับยกย่องคนดีมี

เงินว่า เงินนั้นจะได้มาจากโรงทอวัตถุพิเศษรวมทั้งโรงงานทอของกรมเป็นพรหมพวงและบริวาร ค่านิยม
ที่จัดต่อมเกล็ดทอรวมนี้ว่า เป็นค่า นิยมที่ชาวพื้นเมืองกระทำ เพราะทำให้เกิดทุกข์ และความเสื่อมแก่ตนเอง
สังคมและประเทศชาติ เช่นค่า นิยมที่จะมาต่ออยู่ในแวดวงชีวิตเรา เขาว่า คนซื้อคือคนซื้อ ชาวโรงทอ
รวม จึงทำให้โรงทอวัตถุพิเศษขึ้น ค่า นิยมต่างๆ ที่คิดเข้าเรา เขาว่าเป็นเจ้าคนนายคน เป็นชนชั้นปกครอง
ของประชาชนมาเป็นผู้ปฏิบัติกิจกับเขา ทั่วทั้งชีวิตเรา เขาเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะตามต่าง
จังหวัด ทั่วทั้งเป็นนายร หมาย ขูดง่ามๆ ชาวโรงทอวัตถุพิเศษ เราสะดวกนอกจากจะมีค่าตอบแทน

ค่าโรงทอตาม กอเชิฟซ์ เราเขาว่าคงเป็นที่สนใจและเป็นตลาดแรงงานของคนทั่วไป
อุปการะค่า โรงทอวัตถุพิเศษ เราเขาจัดเป็นกอเชิฟซ์ที่มีลักษณะอันมั่นคงนับตั้งแต่เริ่มเข้ารับราชการก็จะ
อาศัยการเก็บของมาเก็บไว้ที่โกดังแล้ว ทั่ว ทั่วทุกมุม บุคคลที่เข้าโรงทอที่จะเข้าถูกหลาเข้ารับราชการ
เพราะชื่อมันเข้าเรา เขาว่าส่วนหนึ่งที่จะเกิดเอาเราทำราชการเป็นกอเชิฟซ์ได้ตลอดตราบเท่าที่ยัง
ไม่หมดอายุ เราส่วนมากเราทำราชการ มีเวลาจะพุดดิ ก็จะทำให้มันได้ เราได้และสามารถอยู่ได้
ตลอดไปจนแก่เฒ่า เราเขาว่า ถ้าที่ว่างถูกหลาของ เราก่อนถึง เราที่กำหนดไว้ ประการสำคัญที่
สุดท้าย การที่เงินเดือนที่แน่นอนเข้าขึ้นเราครองชีพ มีสวัสดิการทั้งตนเองและครอบครัว ตลอด
จนมีค่า เบี้ยบำนาญ ไว้เลี้ยงชีพเมื่อเราออกจาก เรา เขาว่าอีกด้วย ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ค่า นิยมใน
กอเชิฟซ์เรา เขาว่าคงมีอยู่ตามระดับของชีวิตสูง จะเห็นได้ว่า การสอบแข่งขัน สอบคัดเลือกบรรจุ
บุคคลเข้ารับราชการ ในหน่วยงานต่าง ๆ ของทบวงการแต่ละครั้ง ปรากฏว่ามีผู้สมัครสอบ
จำนวนมากเท่าใดตามหน่วยงานที่มีอยู่มีมากมายหลายแห่ง ทั้งนี้เพราะความนิยมที่จะเป็นเจ้าคนนายคน
ตามแบบอย่างของชีวิตเรา เขาว่าในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ยังมีอิทธิพลฝังลึกอยู่

6. สาเหตุความเสื่อมของจริยธรรม

การพัฒนาชีวิตเรา เราควรบรรลุผลสำเร็จได้ชีวิตที่ว่ามัน ต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ ควบคู่
กันไปด้วย เช่น การพัฒนาเราเรา เราเรา การบริหารเราเราบุคคล การสร้างแรงจูงใจในการปรับ
ปรุงประสิทธิภาพเราเรา รวมทั้งการเลื่อนขั้นดำรงตำแหน่งตามเงื่อนไขที่ถูกต้องและมีคุณธรรม
อีกด้วย

ระบบราชการไทย มีประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการมาหลายศตวรรษ ประเทศไทยมีการปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินขนานใหญ่มาแล้ว 2 ครั้ง ครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 เมื่อ พ.ศ. 1991-2072 หลังจากนั้นมีการปฏิรูปครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่งเมื่อ 1 เมษายน 2435 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบันก็ยังมิได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างที่รัชกาลที่ 5 ได้ทรงวางไว้สัก การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในช่วง 100 กว่าปี ที่ผ่านมามีขึ้นเพียง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างย่อยภายในระบบเท่านั้น

มาถึงยุคปัจจุบันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอีกระดับหนึ่ง คือสังคมไทยกำลังถูกกระแสของโลกยุคโลกาภิวัตน์กดดัน บังคับให้ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยกำลังก้าวหน้าอย่างต่อเนือง ความจำเป็นของระบบการปฏิรูประบบราชการ เพื่อจะปรับตัวรับมือกับสภาพแวดล้อม จึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ระบบราชการไทยก็เหมือนกับระบบราชการในประเทศอื่น เมื่อถึงจุด ๆ หนึ่ง จะมีปัญหาของระบบใหญ่ที่ไม่คล่องตัว ระบบราชการไทยปัจจุบันมีปัญหาต่าง ๆ พอที่จะสรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

1. **มีโครงสร้างการบริหารขนาดใหญ่มากและมีหน่วยงานมากเกินไป** ทำให้ไม่สอดคล้องกับจำนวนประชากรและการที่มีอยู่ประมาณสองสามทศวรรษปัจจุบัน ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา มีจำนวนส่วนราชการเพิ่มขึ้นมาก เช่น จำนวนกองต่าง ๆ มีเพิ่มมากขึ้นถึง 440 กอง จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2541) มีกระทรวงอยู่ทั้งสิ้น 15 กระทรวง และยังคงมีแนวโน้มที่จะมีกรม กอง กิ่ง ราชการ และจังหวัดเพิ่มมากขึ้นต่อไปอีก ซึ่งจะเป็นผลทำให้ระบบราชการมีโครงสร้างที่ใหญ่โดยมากแก่การบริหาร มีขั้นตอนการทำงานที่ยุ่งยากซับซ้อน ต้นทุนการดำเนินงานเปรียบมากน้อยเกินความจำเป็น
2. **ขวัญกำลังใจของข้าราชการในปัจจุบันต่ำลงมากต่ำอย่างที่สุด** ทั้งนี้เพราะไม่มีการรักษาผลประโยชน์และจรรยาบรรณของข้าราชการ การแต่งตั้งโยกย้ายเลื่อนตำแหน่งที่ขาดความชอบธรรม ข้าราชการมีเงินบำนาญชดเชยกับบำนาญเกษียณอายุไม่เพียงพอที่จะดำรงชีพได้ตามที่ควรจะเป็น ข้าราชการจึงต้องดิ้นรนดิ้นรน แต่มีกฎหมาย

กลุ่มสิ่งมีชีวิตพวกเห็ดเห็ดงู ญาติพี่น้องที่มีอำนาจทางการเมือง หรือการเงิน เข้ามาข้องเกี่ยว ก็อาจจะประสบความเจริญก้าวหน้าในวงราชการในที่สุด การขาดคุณธรรมเช่นนี้ทำให้ข้าราชการที่ดีทั้งหลายเกิดความเบื่อหน่าย ขาดกำลังใจ และถอยออก บางคนถึงกับยอมลาออกจากราชการสิ่งเหล่านี้ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขย่อมก่อให้เกิด ความเสียหายต่อประเทศชาติอย่างแน่นอน

3. การใช้อำนาจคณะรัฐมนตรีในทางที่ผิด มักก่อให้เกิดปัญหาต่อนายบารพแก่นักการเมืองเข้ามาเข้ามายั่วราชการประจำ เปิดโอกาสให้นักการเมืองเข้าแทรกแซงการทำงานของข้าราชการ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง ซึ่งปัญหาพฤติกรรมเหล่านี้มีผลมาจากวัฒนธรรมและระบบการปกครองแบบเผด็จการ คือ ที่ถือว่าผู้มีอำนาจการเมืองจะใช้อำนาจในทางไม่ชอบธรรมหรือไม่เป็นธรรมก็ได้ ทำให้เกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการ เนื่องจากความเลื่อมใสศรัทธาในข้าราชการจึงหมดไปและหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน
4. ค่าตอบแทนทั้งเงินเดือน สวัสดิการและผลตอบแทนต่าง ๆ ของข้าราชการ ยังเคยอ้างจากเหตุผลมากมายว่า ข้าราชการส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกับการครองชีพซึ่งมีภาระที่จะสูงขึ้นทุกปี ส่งผลให้ข้าราชการมีชีวิตที่ลำบาก เกิดความรู้สึกที่ต้อง โนสจืดชืด ของการเป็นข้าราชการ และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ข้าราชการบางส่วนยอมเปลี่ยนการหางานหาลิขิตมีขอบเขตหน้าที่การงาน ดังนั้นการมีค่าตอบแทนที่ดีจึงมีผลทำให้เกิดความภาคภูมิใจ เพื่อเป็นการลดปัญหาการทุจริต และป้องกันความเลื่อมใสของข้าราชการ หรือที่เรียกว่า "สมอราผล" มาลดน้อยลงบ้างจึงมีผลเป็นแรงจูงใจจากข้าราชการที่ประพฤติดีจึงทำให้ด้วยความซื่อสัตย์ และมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ และกล้าที่จะสู้กับอำนาจที่ไม่เป็นธรรม
5. ไม่สามารถดึงดูดผู้ที่มีความรู้ ความสามารถสูงเข้ารับราชการ โดยเฉพาะ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถสูงที่มาจากต่างประเทศ หรือจากต่างประเทศที่มีความรู้สูง ๆ ในด้านวิชาการ

เอกชน คนที่เข้ารับการรณรงค์ในปัจจุบันคุณภาพการศึกษาเฉลี่ยแล้วต่ำกว่าในสมัยก่อนมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสรรหาและเลือกสรรคนเข้ารับราชการไม่รัดกุม รายได้ของข้าราชการต่ำไม่เป็นแรงจูงใจให้บุคคลเข้ารับราชการไม่มีการให้ค่าตอบแทนการบรรจุหน้าได้รับเงินเดือนเหี้ยมหย่อนตามความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ระบบการให้ค่าความดีความชอบและเลื่อนตำแหน่งไม่ส่งเสริมความดี ถึงกับระยะหลัง ๆ ที่คนรุ่นใหม่ ซึ่งเติบโตมาท่ามกลางเศรษฐกิจที่มีการจ้างงานอย่างเต็มที่ ทำหน้าที่มีความคิดริเริ่มในการสร้างงาน และทำน้อยที่แต่ได้เงินไปจากอดีต

นอกจากปัญหานี้แล้วจะพบว่าการ ยังกี่ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อจริยธรรมของข้าราชการดังนี้

1. การปกครอง วิวัฒนาการของการปกครองในลักษณะที่กระจายอำนาจ ทำให้อำนาจถูกแบ่งแยกออกไป การปกครองไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ใดผู้หนึ่ง จึงทำให้ความสำคัญในตัวบุคคลมีไม่มากเหมือนก่อน เป็นเหตุให้ข้าราชการบางคนปฏิบัติด้อยค่าลง

2. การศึกษา มีการขยายตัวด้านการศึกษา ประชาชนไทยได้รับการศึกษามากขึ้น เป็นเหตุให้คนมีความรู้สมัครเข้ามารับราชการน้อยลงไปเรื่อย การศึกษาที่สูงขึ้นนี้ทำให้ข้าราชการเกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง เมื่อปฏิบัติราชการต่างตามแต่ใจตน ไม่สนใจงานแต่ละสาขาวิชา จึงถือว่าล้วนแต่มีเกียรติยศเท่าเทียมกันทั้งสิ้น

3. การเมือง ปัจจุบันข้าราชการ ถือว่าข้าราชการมีบทบาทควบคุมข้าราชการประจำมากขึ้นทุกที ซึ่งมีอิทธิพลทำให้คุณภาพการบริหารงาน และการยอมรับของบุคคลทั่วไป การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งของข้าราชการระดับสูงจึงมักจะเป็นอิสระจากอิทธิพลทางการเมือง เพราะยังต้องอยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการเมือง

4. เศรษฐกิจ มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจจนเป็นเหตุให้มีการเร่งรัดในด้าน
การผลิตต่าง ๆ มีการยอมรับและยกย่องคนที่ทำการผลิตเช่นเดียวกับข้าราชการหรือมากกว่า
เช่นรัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรต่าง ๆ ที่มีฐานะเท่าเทียมหรือสูงกว่าข้าราชการ นอกจากนี้ข้าราชการ
การพลเรือนยังได้รับเงินเดือนน้อยกว่า มีเพียงพอต่อการครองชีพเมื่อเทียบกับพนักงานรัฐวิสาหกิจ
หรือผู้ที่ทำงานในองค์กรต่าง ๆ แม้ผ่านบริษัทเอกชน

5. สังคม ค่านิยมของสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็ววิวัฒนาการมากกว่าเกียรติ
ยศ และชื่อเสียง เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ข้าราชการจำนวนมากจำเป็นต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้ที่มี
อำนาจทางการเงิน ข้าราชการบางคนแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว จากตำแหน่งหน้าที่การงาน
ที่ทำอยู่ เมื่อถูกจับได้มีความผิดก็ยอมทำผิดซ้ำเรื้อรังการที่ผิดถึงพลอยชั่วหมองตามไปด้วย เป็นการ
เสียภาพพจน์ของข้าราชการ

ผลกระทบที่กล่าวถึง ข้าราชการตกต่ำดังกล่าว ทำให้บุคคลทั่วไปมองข้าราชการ
ไปในทางลบ เช่น กล่าวหาว่าเป็นพวกศักดินา เป็น "มาเฟีย" ฉ้อโกง ทำงานประเภทที่เรียกว่า
"เข้าขามเป็นขาม" หรือทำงานประเภทข้าราชการแอบแฝง เบียดบังเวลาราชการไปประกอบ
กิจการส่วนตัว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ข้าราชการที่ที่มีความสามารถสูง เกิดความเบื่อหน่ายและ
ไม่ยอมอดทนทำงาน โดยลาออกจากราชการไปทำงานในหน่วยงานเอกชน ซึ่งมีบรรยากาศการ
ทำงานที่ดีและมีสิ่งตอบแทนที่คุ้มค่าสูงกว่าค่าจ้างข้าราชการ

7. แนวทางการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการ

ด้วยเหตุที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้กำหนดให้การพัฒนาคน
เป็นวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาประเทศ การที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องจัดทำอย่างมีระบบ
และสิ่งสำคัญซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาสำหรับข้าราชการก็คือ คุณธรรมและจริยธรรม งานราช
การมีลักษณะเป็นงานบริการส่วนรวม ผู้ที่เป็นข้าราชการมีหน้าที่ ต้องทำงานเพื่อให้เกิด
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การที่ข้าราชการมีคุณสมบัติและ
พฤติกรรมทางจิตที่ดี มีความตั้งใจ สำนึกในหน้าที่ย่อมก่อให้เกิดผลดีแก่ทางราชการ ถึงแม้ว่า

รัฐบาลจะเป็นผู้คมนาโยบาย แต่การบริหารประเทศก็ไม่มีทางสำเร็จได้ถ้าปราศจากตัวบทหรือเครื่องมือของรัฐบาลคือ ข้าราชการ ซึ่งจะเป็นผู้ที่พาหน้าที เพื่อำนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลสำเร็จขึ้นมา ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองได้แปรเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วทำให้ระบบราชการไทยต้องเปลี่ยนแปลงบทบาท ข้าราชการจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมตามไปด้วย ขณะเดียวกันก็ต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็นกรอบในการรักษาความเป็นข้าราชการเอาไว้

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้ดำเนินการที่จะส่งเสริมให้ ข้าราชการ
ปฏิบัติตามจรรยาบรรณไปแล้วหลายรูปแบบ เช่นการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมจรรยาบรรณ การให้
ความรู้ประชาสัมพันธ์ทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ ข้าราชการจะเป็นส่วนหนึ่ง
หนังสือจรรยาบรรณเล่มเล็ก ๆ เพื่อพกติดตัวหรือใส่กระเป๋าต่าง ๆ อีกทั้งมีการจัดสัมมนาเกี่ยวกับ
จรรยาบรรณของข้าราชการขึ้นในหลายระดับ นอกจากนี้ยังเสนอกลยุทธ์ในการนำจรรยาบรรณของ
ข้าราชการพลเรือนไปสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึง 6 ประการ ได้แก่ ๑. ศึกษารัฐมนตรีพิจารณาเป็นนโยบาย
การบริหารงานบุคคล ซึ่งได้ประชุมพิจารณาเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2538 และเห็นชอบให้ส่วนราช
การนาไปปฏิบัติทั้ง 6 ประการคือ 16

1. ให้บรรจุมาตรการไว้ใช้ราชการปฏิบัติ เปรียบเทียบระหว่างแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8
2. ให้บรรจุและสอดคล้องกับเรื่องจรรยาบรรณข้าราชการ โดยผู้ตรวจการแผ่นดินและพิจารณาข้าราชการทุกระดับ
3. ให้ส่วนราชการต่าง ๆ ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณ โดยให้เลขาธิการราชบัณฑิตยสถานเป็นหน่วยงานดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

4. ราชบัณฑิตยสถาน เรียงจรรยาบรรณของข้าราชการในการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการและเพื่อสอบคัดเลือกเลื่อนข้าราชการชั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น
5. ราชบัณฑิตยสถานปรับปรุงแบบประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนเงินเดือน และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น และตำแหน่งผู้บังคับบัญชาทุกตำแหน่ง
6. ราชบัณฑิตยสถานปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษา หรือสถานการศึกษาวิชาชีพ ระดับต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับระบบราชการ

นอกจากนี้ องค์การศึกษาวินัยของสำนักส่งเสริมสร้างวินัยและรักษาระบบคุณธรรมยังพบ
ว่าข้าราชการพลเรือนทุกระดับตำแหน่งก.รมีคุณธรรมทั้งในระดับขั้นพื้นฐาน 6 ประการ เรียงตาม
ความสำคัญคือ

๑. มีความซื่อสัตย์สุจริต ซื่อสัตย์คือประพฤติตรงและจริงใจ ไม่กิดทรยศ ไม่กิดโกง
และไม่หลอกลวง ซื่อสัตย์จะต้องประกอบไปด้วยสุจริต คือ ตรงไปตรงมาไม่ทาง
ที่...

พฤตินัยกรมเจ้ากรมส่งเสริมสร้างและพัฒนาให้ข้าราชการพลเรือน มีความซื่อสัตย์สุจริต เช่น
๑. ไม่ฉ้อโกง ๒. ไม่คดโกง ๓. ไม่คิดโกง ๔. ไม่เล่นพรรคเล่นพวก

๒. มีจิตมุ่งต่อพระ รอยบส่วนรวม งานราชการ คืองานบริการ ดังนั้นผู้ที่เป็นข้าราชการ
... จึงต้องมีจิตมุ่งต่อพระ รอยบส่วนรวม ... เสมอคือ ต้องมีจิตสำนึกถึง ... ทำ ...
... ๕. มีจิตส่วนรวม ... จึง ... ข้าราชการ ... เป็นส่วนรวมของชาติ

พฤติกรรมที่ควรเสริมสร้างและพัฒนาให้ข้าราชการพลเรือนมีจิตมุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวม เช่น ให้บริการด้วยความเต็มใจ ให้บริการแก่ทุกคนโดยเสมอหน้ากัน ให้บริการเพื่อบริการ และเอาใจใส่ต่อหน้าที่

3. มีความยุติธรรมและมีมโนธรรม ยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผล มโนธรรมคือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความรู้สึกว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ

พฤติกรรมที่ควรเสริมสร้างและพัฒนาให้ข้าราชการพลเรือน มีความยุติธรรมและมีมโนธรรม เช่น ไม่อคติ หนักแน่น ใจเด็ดขาดการตัดสินใจ ใช้มโนธรรมในการปฏิบัติหน้าที่

4. มีความละเอียดใจ ข้าราชการเป็นผู้มีเกียรติ จึงต้องมีความละเอียดใจที่จะกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร ไม่ว่าต่อหน้าหรือลับหลังผู้อื่น แม้ว่าการกระทำที่ไม่ถูกไม่ควรนั้นจะไม่เป็นการผิดวินัย หรือไม่เป็นการผิดกฎหมายก็ตาม ก็ไม่ควรกระทำทั้งสิ้น

พฤติกรรมที่ควรเสริมสร้างและพัฒนาให้ข้าราชการพลเรือนมีความละเอียดใจ เช่น ให้ความสำคัญกับงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่บกพร่องอย่างจริงจัง เป็นต้น มาให้ร้ายป้ายสี

5. มีธรรมจริยา คือการประพฤติเป็นธรรม การประพฤติถูกธรรม ข้าราชการพลเรือนมีหน้าที่จะต้องทำงานติดต่อกับประชาชน จึงต้องมีความประพฤติดีทั้งกาย วาจา ใจ

พฤติกรรมที่ควรเสริมสร้างและพัฒนาให้ข้าราชการพลเรือนมีธรรมจริยา เช่น ให้ความสำคัญกับการประพฤติตามระเบียบวินัย จรรยาบรรณ ขยัน อดทน เมตตา กรุณา รักดี ประหยัด มีมนุษยสัมพันธ์

๑. มีความเสียสละ ถือสละสิ่งของ หน้าที่ หรือแรงงานของตนให้กับผู้อื่นโดยที่ตน
ไม่หวังสิ่งตอบแทน

พฤติกรรม ที่ควรเสริมสร้างและพัฒนาในเรื่องการเสียสละ คือ การเสียสละนั้นทำได้
เป็นผลของงาน มาใช้ให้โดยหวังเพื่อประโยชน์หรือดีดลสันบน¹⁷

คุณธรรมที่จะเป็นขั้นพื้นฐานดังกล่าว จะมีประโยชน์ในการสรรหาบุคคลเข้ารับราชการ
ที่ผ่านการสอบแข่งขันและในระหว่างทดลองปฏิบัติราชการ อีกทั้งยังนำคุณธรรมที่ได้ไปปรับปรุงงาน
การปกครองเพื่อพัฒนาข้าราชการในทุกระดับชั้น และใช้เป็นแนวทางประเมินผลการปฏิบัติงานของ
ข้าราชการเพื่อนำมาเลื่อนตำแหน่ง รวมทั้งพิจารณาความดี ความชอบ ตลอดจนการแต่งตั้งโยกย้ายต่างๆ
ได้อย่างดีด้วย

นอกจากการพัฒนาคุณธรรมซึ่งจะเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาเพื่อให้ระบบราชการ
เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นแล้ว การพัฒนาระบบราชการซึ่งเป็นเรื่องที่กว้างขวางใหญ่โตด้านการปฏิบัติการ
กิจต่างๆ ของรัฐ ก็จะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันเหตุการณ์ ทั้งต้องเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการ
ปฏิบัติงานไปสู่การจัดการแนวใหม่ที่แตกต่างกันออกไป และก็มีประสิทธิภาพมากขึ้น ระบบราชการจึง
ต้องคิดค้น แสวงหาแนวทางและเครื่องมือเพื่อตอบสนองหรือปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและการ
แข่งขันในตลาดโลก ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงประสบความสำเร็จก็คือ ข้าราชการ
ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุด และมีส่วนช่วยให้ระบบราชการสามารถก้าวไปข้างหน้าได้ และ
บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ การพัฒนาสมรรถภาพของข้าราชการในเรื่องความรู้ ทักษะ ทักษะ
พฤติกรรม คุณธรรมและจริยธรรม ให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน
เทียบเคียงกับภาคเอกชน จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง

การพัฒนาข้าราชการที่ผ่านมามีประสบปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาข้าราชการที่มักเป็น
ระยะสั้น การพัฒนาทรัพยากรบุคคลหรือการลงทุนที่ขาดวิสัยทัศน์ระยะยาว ซึ่งครอบคลุมทั้งด้าน
การพัฒนาและนำความรู้จากในระดับความรู้ทักษะที่เหมาะสม ตลอดจนการปรับทัศนคติ และพฤติกรรม

ให้สอดคล้องกับลักษณะงานและวัฒนธรรม การพัฒนาข้าราชการต้องเริ่มต้นตั้งแต่ระดับราชการระดับ
การบรรจุใหม่ ให้มีความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่วิธีการปฏิบัติ ตลอดจนระเบียบและมาตรฐานราชการ
เพื่อให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานได้ พัฒนาสมรรถภาพของข้าราชการในด้านหน้าที่กิจจุนเจิม เสริม
ความรู้ ความสามารถเพื่อให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นระบบ ให้ข้าราชการมีความ
รับผิดชอบและมีจิตสำนึกของการให้บริการ มีจริยธรรม และมีความผูกพันต่อการปฏิบัติราชการ การพัฒนา
ข้าราชการระดับผู้บริหารเกี่ยวกับการบริหารงานและบริหารคน จะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพ
ของระบบบริหารจัดการ ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนจัด
เริ่มสร้างสรรค์ มองการณ์ไกล และมีความเป็นผู้นำ เปลี่ยนทัศนคติของผู้บริหารจากแบบควบคุม
กลายมาเป็นการกำกับและส่งเสริม รู้จักนำวิชาการและเทคนิคมาปรับใช้ มาใช้ให้สอดคล้องกับบริบท
ยุคปัจจุบัน

8. การปฏิรูประบบราชการ

จากปัญหาของระบบราชการแบบเดิมที่ก่อให้เกิดความไร้ประสิทธิภาพและคุณภาพ การ
หนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นอันเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการปฏิรูประบบราชการ ซึ่ง
สรุปที่ออกมาจะคล้ายคลึงกัน เป็นส่วนใหญ่ว่า

8.1 แนวทางการปฏิรูประบบราชการ

1. ปรับปรุงโครงสร้างระบบราชการให้มีความเหมาะสมกับภารกิจและภารกิจ
จากโครงสร้างที่มีอยู่ของระบบราชการเดิม ซึ่งเดิมมีลักษณะเป็นแบบ
พิเศษ มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนทำให้มีความซ้ำซ้อนกัน
วิธีการดำเนินงานมีลักษณะเป็นแบบราชการ มีระเบียบวินัย
ปฏิบัติงานดีเยี่ยม แต่มีความซ้ำซ้อนกันมาก จึงจำเป็นต้อง
ต้องปรับปรุงโครงสร้างของระบบราชการให้มีความเหมาะสมกับ
ตัวการปฏิบัติงานและภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
การขยายตัวของราชการในส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ

2. เน้นการกระจายอำนาจ มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้กับส่วนราชการต่าง ๆ มากขึ้น หน่วยงานแต่ละแห่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน เหมาะสมกับภารกิจและปรับเปลี่ยนงาน บางหน่วยงานจำนวนคนจะลดลง งานที่ไม่มีความจำเป็นต้องถูกยกเลิก ภาคเอกชนและองค์กรต่าง ๆ จะต้องเข้ามามีบทบาทในการปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนา กฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ จะถูกปรับปรุงให้ทันสมัย มีลักษณะที่จะเอื้ออำนวยบริการให้แก่ประชาชนได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น มีการทำงานตามแผนโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน อีกทั้งยังต้องมีความโปร่งใสในข้อมูล และขั้นตอนของการทำงานพร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบและตอบข้อสงสัยได้ตลอดเวลา
3. แยกอำนาจหน้าที่ระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายข้าราชการประจำให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการก้าวก่ายการทำงานของนักการเมือง การที่ฝ่ายการเมืองมีอำนาจมากเกินไป ก่อปัญหาทางด้านนโยบาย เปิดโอกาสให้นักการเมืองเข้ามาแทรกแซงการทำงานของข้าราชการประจำ เพื่อหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวก การเมืองในระบบราชการซึ่งมีผลกระทบต่อการใช้ระบบคุณธรรม มีส่วนทำให้ข้าราชการที่ดีเสียขวัญและกำลังใจ ในปัจจุบันการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการดำเนินไปโดยขเคหลักคุณธรรม มีการใช้อำนาจทางการเมืองและผลประโยชน์ตอบแทนเป็นเงินทอง โดยอ้างถึงความเหมาะสมมาเป็นข้อพิจารณา ทำให้ข้าราชการที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต อุทิศตนทำงานด้วยความเสียสละอดทน เกิดความท้อแท้ ความไม่ยุติธรรมเหล่านี้ทำให้เขาไม่สามารถรักษาคนดีไว้ได้ในระบบราชการและ เป็นส่วนสำคัญที่ผลักดันให้มีการนำปัญหาสมองโหลได้ทางหนึ่ง
4. ปรับปรุงค่าตอบแทนและสวัสดิการให้สอดคล้องกับอัตราค่าครองชีพในปัจจุบัน และควรจะไม่ใกล้เคียงกับภาคเอกชน เพราะถ้าไม่มีการปรับปรุงจะทำให้ข้าราชการมีประสิทธิภาพการทำงานลดลง แต่การปรับปรุงค่าตอบแทนมากขึ้นก็ไม่เป็นสิ่งที่รับประกันว่าข้าราชการจะทำงานได้มีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าเดิม ควรจัด

ให้มีการประเมินผลงานควบคู่ไปกับการจัดสรรงบประมาณ เพื่อวัดประสิทธิภาพ และเป็นแรงจูงใจให้ทำงานในลักษณะของการทำดีได้ดี คนที่เข้ารับราชการในปัจจุบันจะเกิดประเภทเข้ายากออกยาก คนที่ทำงานในระดับสูงบางคนจึงไม่กระตือรือร้นปฏิบัติงานเท่าที่ควร ต้องเน้นเป้าหมายของการประเมินว่าถ้าสามารถทำได้ก็อยู่ต่อไป แต่ถ้าทำไม่ได้ก็ถูกปลดออกให้ผู้มีความสามารถทำแทน ควรประเมินประสิทธิภาพการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

5. ปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในระบบราชการ เน้นการจัดการและบริหารงานเชิงบริหารงานแทนที่จะเป็นเจ้าคนนายคน เลิกการเป็นเจ้าขุนมูลนาย ต้องเป็นผู้นำบริการในฐานะกินเงินเดือนจากประชาชน ซึ่งเป็นผู้เสียภาษีอากร หน่วยงานมีอำนาจแต่ควรจะต้องถ่อมตนและมีความสุภาพ ขยะเดียวกัน ก็เลิกเลิกการที่เล่นการเมือง การวิ่งหาเสียง และต่อต้านกบฏพลพรรคจนแรงกดดันให้ไม่ถูกต้องตามทางของคลองธรรม พวกที่เป็น "เจ้านาย" ประเภททำอะไรตามใจชอบรังการดองแค้น ช่มชู้ จะต้องเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่โดยให้ความสะดวกกับผู้ยื่นใบฐานะที่กินเงินเดือนบุคคลที่มีความสำคัญมากขึ้น เลิกทัศนคติที่ว่า "เจ้านาย" ไม่ต้องทำงาน เพราะมีลูกน้องทำให้อยู่แล้ว หน้าที่ของนายคือ สั่งงาน เมื่อได้สั่งก็คือว่าดับปฏิบัติแล้ว โดยไม่ต้องสนใจว่าจะมีใครนำแบบปฏิบัติหรือไม่อย่างไร

จะเห็นได้ว่าการปฏิรูประบบราชการนับว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเรื่องของจริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการในหลาย ๆ ด้านดังต่อไปนี้

1. การที่ระบบราชการเดิมไปด้วยกัน ผู้คน ซึ่งบังคับ ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของข้าราชการลดลง อีกทั้งยังเป็นสิ่งสนับสนุนให้ข้าราชการไม่มีความรับผิดชอบอันไหนให้ได้อย่างแท้จริง ขาดความศรัทธาเริ่มและเลิกเสียการทางมาโดยอ้างกฎระเบียบเป็นข้ออ้าง กฎระเบียบต่าง ๆ ที่มีอยู่ส่วนแต่เป็นข้ออ้างในการทุจริตด้วยง่าย เพราะงานบริหารยังคง

อยู่ในส่วนกลาง จึงเป็นการขัดต่อระบบการกระจายอำนาจตามวิถีทางของประชาธิปไตย เมื่อมีการปฏิรูประบบราชการโดยทำให้โครงสร้างระบบราชการเล็กลง ลดขั้นตอนการทำงานที่ยุ่งยากซับซ้อน จะช่วยให้ข้าราชการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2. การปฏิรูประบบราชการโดยแยกอำนาจหน้าที่ระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายข้าราชการประจำออกจากกันอย่างชัดเจนมีส่วนทำให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ การเมืองในระบบราชการมีผลกระทบต่อการใช้ระบบคุณธรรมและมีส่วนทำให้เกิดความวุ่นวาย เสียขวัญ และกำลังใจ การเลื่อนหน้าที่การงานตลอดจนตำแหน่งทุกระดับจะต้องให้ปลอดจากการวิ่งเต้น เล่นพรรค เล่นพวก และการเมืองที่มากเกินไปที่สุด เพราะเมื่อเกิดความไม่ยุติธรรมขึ้นในหน่วยงาน จะมีผลสำคัญที่ผลักดันให้ข้าราชการเกิดความท้อแท้หมดกำลังใจไม่ยากอยู่ในระบบราชการ

3. การปรับปรุงคำตอบแทนที่ข้อคัดค้านกับคำครองชีพมีส่วนช่วยให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องตามคุณธรรม รัดกุมต้องวัดกึ่งกลางกับสภาพเศรษฐกิจ จนจำเป็นต้องระงับพฤติการณ์จริยธรรมโดยการคืนคนแสงหาผลประโยชน์ทางที่ทุจริต

4. การปฏิรูประบบราชการโดยการปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะจะทำให้ข้าราชการได้พัฒนาจิตสำนึกและทัศนคติแบบใหม่ ๆ แทนที่จะเน้นการยกย่อง ตั้งแต่นั้นที่การจัดการและการบริหารตามหลักวิชาการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากเงาเงินมาเป็นผู้นำที่บริการประชาชนที่กินเงินได้คนจากเงาเงาเงาของประชาชน ลดการแสวงหาอำนาจมีอำนาจผูกขาดของตน และให้โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษากฎระเบียบ และเป็นหยักคดต่อต้นอิทธิพลที่วิบัติของสังคมและวัฒนธรรม

ระบบราชการในอนาคตที่พึงประสงค์ จะต้องมียระบบและวิธีการทาง เนที่เหม ะสมกับ สมัย กระทัดรัด คล่องตัว ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ข้าราชการต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัย มีคุณภาพ และจริยธรรม จึงจะสามารถนำประเทศไปสู่การพัฒนาและบรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามแผนพัฒนาฯ ได้กำหนดให้มีการ บริหารคนรวมอยู่ด้วย การเลือกคนเข้ารับราชการจึงเป็นจุดสำคัญแห่งหนึ่งของการบริหารคน โดยมี หลักที่สำคัญคือ

1. **ตัวเลือกคนเก่งและคนดีมาทำงาน** การเลือกต้องไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องเลือกที่คุ้มค่า โดยวัดทางพฤติกรรม บุคลิกภาพ และวุฒิภาวะ เพื่อให้ได้คนดีที่แท้จริงในทุก ๆ ด้าน
2. **พัฒนาคนอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและทั่วถึง** เมื่อได้คนดีคนเก่งมาทำงาน ก็มีความจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ ทักษะ ระเบียบ รวมทั้งความสามารถต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานตามหน้าที่รับผิดชอบในตำแหน่งที่ดำรงอยู่ รวมถึงความรู้ในกฎระเบียบที่ข้าราชการพึงรู้ โดยเฉพาะเรื่อง "จรรยาบรรณข้าราชการ" การพัฒนาต้องทำอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบและทั่วถึงทุกกลุ่มตามแห่ง
3. **รักษาคณณดีมีคุณธรรมให้อยู่ในราชการได้นาน** คนโดยทั่วไปมักคิดว่าการเพิ่มเงินเดือนและสวัสดิการได้แก่ข้าราชการ เป็นช่องทางที่จะจูงใจให้ข้าราชการ ข้าราชการได้นาน ซึ่งวิธีคิดดังกล่าวอาจมีปัญหา ถ้าคนจะเลิกเพียงเท่านั้น การจัดระบบงานรวมทั้งเครื่องจูงใจของภาครัฐ ที่งานที่ก้าวหน้า ไม่ทันสมัย เทคโนโลยีสมัยใหม่ตลอดจนบรรยากาศการดำเนินงานอื่น ๆ อาจจูงใจให้ข้าราชการที่ได้นั้นเสียใจจะมากู้เงิน ผูกขาดกับเงินราชการแล้วอยู่อย่างสบายดี ด้วยเหตุนี้การสร้างขวัญกำลังใจ การจูงใจ การพัฒนา ทักษะของบุคลากรทั้ง บุคลากรและประชาชน รวมทั้งการมีเงินที่จับต้องได้ จะสามารถรักษาคณณดีมีคุณธรรมไว้ได้ ดังกล่าวไว้โดยศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์

เป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้อาชีพอื่น ๆ ได้รับการส่งเสริมให้ตั้งทำงานด้วยความอดสาหะมุ่งมั่นเพื่อให้หลุดพ้นจากสิ่งที่ย่ำแย่ ชำรุด เชื้อโรค ความไร้ความละเอียด และเพราะความละเอียดเป็นปัจจัยที่ทำให้ข้าราชการต้องทาดิเพื่อมาทำเป็นที่อยู่อาศัยของคนอื่น และข้าราชการต้องมีความสาคัญในหน้าที่ทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผน มีวินัย มีความซื่อสัตย์ จึงจะทำให้เกิดผลดีด้วยความอดสาหะเอาใจใส่ รักษาประโยชน์และชื่อเสียงของราชการ

8.2 อุปสรรคในการปฏิรูประบอบราชการ

การปฏิรูปราชการ ซึ่งการปฏิรูปสรรคสาคัญอีกมากมาย โดยเฉพาะการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะสำคัญในการระบอบราชการ ซึ่งเกิดจากปรัชญาและทัศนคติของข้าราชการในความเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก ซึ่งบางครั้งลักษณะการเปลี่ยนแปลงไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา และบุคคล ซึ่งการเปลี่ยนแปลงบางอย่างก็จริง ทำให้เกิดการสับสนวุ่นวาย สาเหตุที่ข้าราชการมีพฤติกรรมการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเกิดจาก

1. ความกลัวในทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อรายได้ เช่น กลัวว่าต้องทำงานเพิ่มโดยได้รับเงินเดือนเท่าเดิม กลัวว่าจะต้องเพิ่มเวลาทำงานแต่รายได้ลดลง
2. ความกลัวในด้านความมั่นคงส่วนตัว เช่น เมื่อทางหน่วยงานจะต้องเสี่ยงต่อความล้มเหลวด้วย การเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดการคนเพิ่มมากขึ้นจึงกลัวจะเสียความสำคัญ การที่หน่วยงานนี้อาจมีความรับผิดชอบสูง จึงเกิดความไม่แน่ใจในความสามารถของตนเองว่าจะสามารถทำได้หรือไม่
3. ความกลัวในความไม่สะดวกส่วนตัว เช่น งานใหม่อาจยากกว่างานเดิม การเปลี่ยนแปลงงานใหม่ อาจทำให้ต้องรับผิดชอบมากขึ้น ลดความสะดวกสบายทั้งการเดินทางและระยะเวลาในการทำงาน